LENİN

KÜLTÜR VE KÜLTÜR İHTİLALİ ÜZERİNE

LENİN

KÜLTÜR VE KÜLTÜR İHTİLALİ ÜZERİNE

ser yayınları

VLADIMIR ILYICH LENIN

KÜLTÜR VE KÜLTÜR İHTİLÂLİ ÜZERİNE

Dizgi ve Baskı : Bilim Matbaası - Ankara.

Birinci Baskı : Kasım 1969

SER YAYINLARI : 5

Necatibey Cad. Bilecik Pasajı 27/28 Yenişehir. Ankara

VLADIMIR ILYICH LENIN

KÜLTÜR VE KÜLTÜR İHTİLÂLİ ÜZERİNE

Türkçesi :
ALİ ÖZER

SER YAYINLARI SER YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

1. Reddettiğimiz Miras adlı yazıdan 9
2. Vekhı Üzerine 12
3. Bir Propagandacının Notları adlı yazıdan 24
4. Bir Başka Anti - Demokratik Kampanya adlı yazıdan ... 29
5. Marksizmin Üç Kaynağı ve Üç Bileşimi 33
6. (B) R.K.P. nin Yedinci Kurultayında Okunan Programın Gözden Geçirilmesiyle ve Partinin Adının Değiştirilmesiyle ilgili Rapordan 39
7. «Sovyet Hükümetinin Başta Gelen Görevleri» Adlı Makalenin Aslından 41
8. Petrograd Sovyeti Birleşiminde Sunulan Halk Komiserleri Kurulunun Siyaseti Konulu Rapordan 43
9. Sovyet Hükümetinin Başarıları ve Karşılaştığı Güçlükler adlı yazıdan 45
10. (B.) R.K.P. nin Sekizinci Kurultayında Parti Programına İlişkin Olarak Sunulan Rapor 53
11. Yetişkin Eğitimi Konulu Birinci Rusya Kurultayını Selamlama söylevi 58
12. Eşsiz bir Başlangıç; Gerideki Emekçilerin Kahramanlığı : «Sosyalist Subbotnikler» 63
13. Gubernia Eğitim Daireleri Yetişkinlerin Eğitim Dairelerin Eğitimi Bölümleri Yönetmenlerinin Üçüncü Rusya Kurultayında Yapılan Konuşmadan 90
14. Üçüncü Rusya Deniz Ulaşımı Emekçileri Kurultayında yapılan Konuşmadan 94
15. Gençlik Birliklerinin Görevleri 96

16. Proleter Kültür Üzerine 112
17. Proleter Kültür Üzerine Ön Karar Tasarısı 115
18. Gubernıa ve Uyezd Eğitim Daireleri Siyasal Eğitim Emekçilerinin Rusya Konferansında Yapılan Konuşma 116
19. Ekim Devriminin Dördüncü Yıldönümü 125
20. Siyasal Eğitim Daireleri İkinci Rusya Kurultayına Sunulan Rapor 136
21. Militan Maddeciliğin Önemi Üzerine 138
22. N. I. Bukharın'e 148
23. Bir Hatıra Defterinden Sayfalar 149
24. İşbirliği Üzerine 154
25. Devrimimiz I. 158
26. Devrimimiz II. 162
27. Öğrenmek Üzerine 163

BİR

REDDETTİĞİMİZ MİRAS Adlı Yazıdan

Aydınlatıcı toplumsal kalkınmanın (*) bugünkü gelişimine inanır, çünkü bu kalkınmanın özündeki çelişmeleri göremez. Narodnik (1) toplumsal kalkınmanın bugünkü gelişiminden korkar,

(*) Kitapta İngilizcesi «social development» olarak gözüken bu terimin Türkçe karşılığı aslında «toplum kalkınması» olmak gerekirdi. Ancak bu durumda terim, İngilizcesi «community development» olan ve Türkçe'de sadece «toplum kalkınması» biçiminde kullanılan terimle karıştırılabileceği için, aslında pek bilimsel olmayan «toplumsal kalkınma» terimini kullanmak zorunda kaldık. (ç. n.)

(1) Narodnik — Narodizm'e inanan kişi. 1870'lerde Rusya'da başgösteren siyasal bir akım. Narodnikler'e göre, Rusya'da kapitalizm bir «talih» olayı idi. Bu nedenle Narodnikler emekçi sınıfın devrimci harekete önderlik edeceği gerçeğini inkâr ettiler. Onlara göre temel devrimci güç köylüydü ve gelecekte kurulacak sosyalist toplumun çekirdeği de ancak köy komünleri olabilirdi. Ne var ki, bu görüşü savunanların anladıkları sosyalizm ile bilimsel sosyalizm arasında ortak hiçbir yan yoktu, çünkü Narodizm toplumsal kalkınmanın objektif yasalarını inkâr ediyordu.

Narodnikler sınıf kavgasının fonksiyonunu tarih süreci içinde açıklarken bu yanlış görüşten yola çıktılar. Onlara göre tarihi belirleyen şey ünlü kişilerin — yani «kahramanlar»ın — varlığıydı. Bunların ardından gelen ise halktı, yani «kitle».

Narodnikler çarlığa karşı verilen kavgada kişisel terör hareketlerine girişmişlerdir.

çünkü bu çelişmelerin varolduğunu anlamıştır. «Mürit» (2) ise toplumsal kalkınmanın bugünkü gelişimine inanır, çünkü mutlu yarınlara ulaşmak için bu çelişmeleri geliştirmek gerektiğini bilir. Öyleyse birinci ve sonuncu tutumlar kalkınmayı bugünkü çizgisi üzerinde desteklemeye, hızlandırmaya ve kolaylaştırmaya çalışırlar. Kalkınmayı durduran ve geciktiren tüm engelleri ortadan kaldırmayı amaç edinirler. Bunların aksine Narodizm, toplumsal kalkınmayı geciktirmeye ve durdurmaya çabalar. Ve kapitalizmin gelişmesini durdurabilecek birtakım engelleri ortadan kaldırmaktan korkar. Birinci ve sonuncu tutumları ayıran nitelik tarihçi iyimserliktir. Başka bir deyişle, meseleler ne kadar hızla gelişir ve ileri giderse, o kadar iyi olacaktır, şeklinde beliren görüş. Öte yandan Narodizm doğal olarak tarihçi karamsarlığa yöneliktir; yani, meseleler ne kadar ileri giderse, o kadar kötü olacaktır.

Aydınlatıcılar asla Reform - sonrası kalkınmanın niteliğine ait sorular sormadılar. Bütün yaptıkları: Reform - öncesi sistemin kalıntılarıyla savaşmak ve Rusya'da ortamı Avrupa tipi bir kalkınmaya hazırlamak gibi olumsuz bir görev yüklenmekti. Narodizm Rusya'da kapitalizm sorusunu ortaya attı. Cevap olarak kapitalizmin gerici olduğunu ve bu yüzden aydınlatıcıların mirasını kabullenemeyeceğini belirtti. Genellikle «tek uygarlık» görüşüne dayanarak Rusya'yı Avrupalılaştırmak isteyenlerle her zaman savaştılar Narodnikler. Savaşmaları kendilerini sadece bu insanların ülküleriyle sınırlamak istememeleri yüzünden değildi. (Böylesi bir savaş haklı olabilirdi). Savaşmalarının asıl nedeni, kapitalist uygarlığın kalkınmasında ileri gidilmesini istememeleriydi. «Müritler» ise Rusya'da kapitalizm sorusunu şu biçimde cevaplandırırlar : Kapitalizm ilericidir; bu nedenle aydınlatıcıların mirasını tümüyle kabullenebiliriz, kabullenmemiz gerekmektedir de. Ayrıca, mülksüz üreticiler açısından kapitalizmin çelişmeleri konusuyla ilgili bir çözümlemeyi de buna eklerler.

Aydınlatıcılar — özel olarak üzerinde durmak amacıyla — halkın belli bir sınıfını bir kenara ayırmak yoluna gitmediler. Halktan, hatta ulustan sözederken hep genel terimler kullandı-

(2) «Müritler» — Marks'ın ve Engels'in ardından gidenler için 1890'larda kullanılmış bir terim.

lar. Narodnikler emeğin çıkarlarını temsil etmek istiyorlardı ama, çağdaş iktisadi sistemi birtakım guruplara ayırmadılar. Aslında daima kapitalizmin mal üreticisi durumuna getirdiği küçük üreticilerden yanaydılar. «Müritler» için ise temel, emeğin çıkarlarıdır. Bunlar ayrıca kapitalist ekonomide kesin iktisadi guruplar bulunduğuna da işaret ederler; yani malı bulunmayan üreticiler. Amaçlarının niteliği yüzünden birinci ve üçüncü tutumların karşılığı, kapitalizmin doğurduğu ve geliştirdiği sınıfların çıkarlarıdır. Narodizm ise, yapısı gereği, küçük üretici ve küçük burjuvazi sınıfının — yani çağdaş toplumdaki bu ara sınıfın — çıkarlarının karşılığıdır. Dolayısıyla Narodizm'in «miras»a karşı takındığı bu çelişik tutum aslında bir rastlantı olmayıp, Narodnik görüşlerin yapısının zorunlu bir sonucudur. Aydınlatıcıların ileri sürdükleri görüşlerin temel unsurlarından biri, evvelce değindiğimiz gibi, Rusya'yı Avrupalılaştırmak için besledikleri o hararetli istekti. Narodnikler, Narodnikliklerini bir kenara atmadan, bu isteği tümüyle paylaşamazlar.

Yukarıda saydığımız örneklerde de belirtmeye çalıştığımız gibi, sonuca varmış bulunmaktayız : **Müritler — Narodnikler'e kıyasla — mirası daha tutarlı bir şekilde ve daha büyük bir bağlılıkla korurlar.** Mirası reddetmek bir yana, en önemli görevlerinden birinin, (aydınlatıcıların) birçok önemli konudaki Batılı ülkülerini inkâr eden Narodnikler'in bu romantik ve küçük - burjuva kuşkularını çürütmek olduğunu, bilmektedirler. Şu da açıktır ki, «müritler» in mirası koruması ile sözgelimi bir belgecinin bir belgeyi koruması aynı şeyler değildir. Mirası korumak kendini mirasla sınırlamak demek değildir. «Müritler» Avrupalılığın bu genel ülkülerini korumanın yanısıra, kapitalist kalkınmamızın içindeki çelişmeleri de çözümlemeye çalışırlar ve bu kalkınmayı yukarıda belirtilen açıdan değerlendirirler.

Bu yazı 1897'nin sonunda sürgünde yazılmış, ilk kez 1898'de **İktisadi Araştırmalar Ve Denemeler** adlı eserde yayınlanmıştır (St. Petersburg).

V E K H I (3) ÜZERİNE

Anayasacı - Demokratik (4) propagandacıların en önemlileri tarafından kaleme alınan ünlü **Vekhi** derlemesi, o günlerin gerçek göstergelerinden biridir. Eser kısa zamanda yeniden basılmış ve bütün gerici basın tarafından her defasında büyük bir coşkuyla karşılanmıştır. Ne var ki; Kadet gazeteleri **Vekhi**'deki birtakım son derece tiksindirici parçaları istedikleri kadar «düzeltmeye» çabalasınlar, bir bütün olarak Anayasacı - Demokratik Parti'nin siyasetini etkileme gücünden yoksundurlar. Bu siyasetin gerçek amacını kitlelerden saklamaya çalışan birtakım Kadetler **Vekhi**'yi, istedikleri kadar reddetsinler, gerçek olan şudur: **Vekhi modern Kadetizm'in hata yapılamayacak özünü açıkça ortaya koymuştur.** Kadetler'in partisi **Vekhi**'nin partisidir.

3) **Vekhi** (Meşaleler)- Karşı-devrimci liberal burjuvazinin temsilcileri olan ünlü Kadet propagandacıların yazılarından derlenmiş bir makaleler dizisi. Kadet propagandacıların en ünlüleri şunlardı : N.A. Berdayev, S.N. Bulgakov, M.O. Herschensohn, A.S. Izgoyev, B.A. Kistyakovsky, P.B. Struve ve S.L. Frank. **Vekhi** 1909 ilkbaharında Moskova'da yayınlandı. Rus aydınları üzerine yazdıkları makalelerinde Vekhistler, Rusya'daki liberalleşme hareketinin devrimci, demokratik geleneklerine iftira atmaya çalıştılar. V.G. Belinsky, Dobrolyubov, N.G. Chernyshevsky ve D.I. Pisarev'in görüşlerine ve eserlerine

Kitlelerin siyasal ve sınıfsal bilincinin gelişmesini herşeyin üstünde tutan emekçi sınıf demokratları — Kadetler'in siyasal önderleri tarafından yazılmış olması ve onların siyasal tutumlarının özünü enfes bir biçimde ortaya koyması bakımından — **Vekhi**'yi coşkuyla karşılamalıdırlar. **Vekhi**'yi kaleme alan beyler şunlardır : Berdayev, Bulgakov, Herschensohn, Kistyakovsky, Struve, Frank ve Izgoyev. Bu ünlü mebusların, bu ünlü Kadet taraftarlarının adları bile muhteşemdir. **Vekhi**'nin yazarları bütün bir toplumsal tutumun ideolojik önderleriymiş gibi konuşmaktadırlar. Bize, özlü açıklamalar biçiminde, tam bir ansiklopedi sunmaktadırlar. Bu ansiklopedide felsefe, din, siyaset, propagandacı edebiyat, liberalleşme hareketinin ve Rus demokrasisinin bütün tarihinin övgüsü gibi konularda bilgi vermektelerdir. **Vekhi**'ye «Rus Aydınları Üzerine Yazılmış Bir Makaleler Dizisi» gibi bir alt - başlık eklemekle yazarlar, bu yayınlarının gerçek konusunu gözardı etmişlerdir. Çünkü onlar «aydınları» gerçekte, bütün Rus demokrasisinin ve bütün Rus liberalleşme hareketinin manevi önderi, başlatıcısı ve sözcüsü durumuna getirmişlerdir. **Vekhi**, Rus liberalleşme hareketinden — onun tüm ana amaç ve temel ilkelerinden — **bütünüyle ayrılma yolunda**, Rus Kadetizmi'nin ve Rus liberalizminin geçtiği en önemli aşamalardan biridir.

---

karşı da aynı davranışta bulundular. Ayrıca 1905'deki devrimci hareketi kötüleyerek, çarlık hükümetine — burjuvaziyi, «süngülü, hapishaneli» halkın «kızgınlığına» karşı koruduğu için — teşekkür etme yoluna bile gittiler.

(4) Kadetler- Rusya'da liberal-kralcı burjuvazinin en önde gelen partisi olan Anayasacı-Demokratik Parti'nin üyelerine verilen ad. Bu parti 1905'de kuruldu; üyeleri burjuvazinin, toprak ağalarının ve burjuva aydınların temsilcileriydi.

Kadetler emekçi halkı kandırmak amacıyla kendilerine «halkın özgürlüğü partisi» adını taktılar. Ama bütün yapabildikleri anayasacı krallığı istemekti.

I. Dünya Savaşı (1914-18) boyunca Kadetler çarlık hükümetinin saldırgan dış siyasetini etkin olarak desteklediler ve 1917 Şubatı'nda burjuva-demokratik devrim başlayınca krallığı kurtarmaya çabaladılar. Sosyalist Ekim Devrimi'nden sonra da açıkça Sovyet gücünün düşmanları durumuna geldiler. Ayrıca bütün silâhlı karşı-devrim eylemlerine ve müdahalecilerin kampanyalarına katıldılar.

Kadetler müdahalecilerin ve beyaz muhafızların yenilgisinden sonra Rusya'nın dışında yerleşmek zorunda kaldılar. Yine de anti-Sovyet karşı-devrimci eylemlerini sürdürdüler.

I

Bu **liberal taraftarlık (mürtedlik) ansiklopedisi** üç temel konuyu kapsar :

1) Rus demokrasisinin (ve uluslararası demokrasinin) dünya görüşünün dayandığı ideolojik ilkelerle savaşmak;

2) Son yıllarda gelişen liberalleşme hareketini inkâr etmek ve kötülemek;

3) Ekinci burjuvaziye, eski rejime ve genellikle bütün eski Rusya'ya ilişkin olarak «uşakçı» duygularını (ve dolayısıyla «uşakçı» siyasetini) açıkça ilân etmek.

Vekhi'de yazanlar «entellektüelist» dünya görüşünün felsefî temellerinden başlarlar işe. Kitabın her sayfası maddeciliğe karşı beslenen o sert muhalefetin süzgecinden geçmiştir. Maddecilik dogmacılıktır; metafizikle — yani (felsefe yapmanın en ilkel ve açık biçimi» (s.4) ile — birdir. (Bu numaralar **Vekhi**'nin ilk baskısındaki sayfa numaralarıdır.) Pozitivizm suçlanmaktadır, çünkü «bize göre» (yani **Vekhi**'nin inkâr ettiği «aydınlar» a göre) «maddeci metafizikle birdi» bu, ya da «tümüyle maddeciliğin ışığında» yorumlanıyordu (15). Halbuki «hiçbir mutasavvıf, hiçbir taraftar (mürted) bilimsel pozitivizmi ve bilimi inkâr edemez» (11). Gülmeyin! «Ülkücü ve dinci tasavvufi eğilimlere karşı düşmanlık.» İşte **Vekhi** «**aydınlar**» a bu gerekçelerle saldırmaktadır. «Ne de olsa, Chernyshevsky'ye kıyasla Yurkevich gerçek bir düşünürdü» (4).

Vekhi, bu görüşü savunduğu için, elbette «aydınlar»ın dinsizliğine durmadan saldıracak, var gücüyle bu dinci dünya görüşünü yeniden kurmaya çabalayacaktır. Chernyshevsky'yi bir düşünür olarak kabul etmediğine göre, **Vekhi**'nin Belinsky'yi de propagandacı olarak tanımaması doğaldır. Belinsky, Dobrolyubov ve Chernyshevsky «aydınlar»ın önderleriydi (134, 56, 32, 17 v.s.). Chaadayev, Vladimir Solovyov, Dostoyevsky «katiyetle aydın değillerdi». Birinci gurup, **Vekhi**'nin ölüm-kalım savaşı verdiği bir tutumun temsilcileriydi. İkinci gurup ise **Vekhi**'nin bu gün temsil ettiği şeyleri «yorulmadan savunuyorlardı». Ama «dikkatsizdiler, aydınlar onları aştı» deniliyor **Vekhi**'nin önsözünde.

Okuyucunun buradan da anlayacağı gibi **Vekhi** aslında «aydınlar» a saldırmamaktadır. Bu sadece suni ve yanıltıcı bir anlatış biçimidir. Saldırı aslında gelişme çizgisi üzerinde tümüyle demokrasiye, demokratik dünya görüşüne karşıdır. Öte yandan kendisine «anayasacı» ve «demokratik» adlarını veren bir partinin ideolojik önderleri için meseleleri gerçek yüzleriyle ortaya koymak uygun olmayacağından, terminolojilerini **Moskovskiye Vedomosti**'den (5) ödünç almışlardır. Demokrasiyi inkâr etmiyor bunlar (ne kötü bir iftira!); sadece «entellektüelizm»i inkâr ediyor.

Belinsky'nin Gogol'a yazdığı mektupta (6) **Vekhi**'den, «entellektüelist duygunun korkunç ve klâsik bir anlatımı» diye sözedilmektedir (56). «Belinsky'yi izleyen propagandacı edebiyatın tarihi — hayatı anlamak bakımından — gerçek bir kâbustur» (82).

Çok iyi! Serf durumundaki köylülerin serfliğe olan düşmanlıkları açıkça «entellektüelist» bir duygudur. 1861'den 1905'e dek nüfusun en yaygın kesimlerinin, Rusya'da halen varolan feodal kalıntılara karşı giriştikleri karşı çıkışın ve savaşın tarihi de öyleyse «gerçek bir kâbustur.» Yoksa — şu bizim akıllı ve eğitilmiş yazarlarımıza göre — Belinsky'nin Gogol'a yazdığı mektubunda ortaya çıkan duygular serf durumundaki köylülerin duygularına bağlı değil midir? Acaba propagandacı edebiyatımızın tarihi, halk kitlelerinin derebeyi baskısının kalıntılarına karşı besledikleri kızgınlığa bağlı değil midir?

Moskovskiye Vedomosti her zaman şunu göstermeye çalışmıştır : Belinsky'den bu yana Rus demokrasisi asla, en önemli haklarını elde etmek için feodal kurumlara karşı savaşan büyük halk yığınlarının çıkarlarını dile getirmez. Sadece «entellektüelist» duyguları dile getirir.

---

(5) **Moskovskiye Vedomosti** (Moskova Kayıtçısı). 1756'da yayın hayatına atılmış bir günlük gazetedir. Gazete 1860'lardan itibaren toprak ağalarıyla kilisenin en gerici kesimlerinin sözcüsü durumuna geldi. 1905'de gazete Siyah Yüzler (İngilizcesi «Black Hundreds» -ç.n.)'in organı oldu ve Ekim 1917'deki Sosyalist Devrim'den hemen sonra kapatıldı.

(6) Belinsky bu mektubunu Salzbrunn'da, 15 Temmuz 1847'de, **Gogol Dostlarla Mektuplaşmalardan Seçmeler** adlı eserini yayınladıktan sonra yazmıştır. Belinsky burada, otokratik derebeylik sistemini övdüğü için, Gogol'u yerer.

Hem propaganda niteliği, hem de felsefesi açılarından **Vekhi**'nin programı **Moskovskiye Vedomosti**'nin programına benzer. Ancak felsefe açısından, liberal taraftarlar bütün gerçeği, programlarının **tamamını** — maddecilikle ve pozitivizmin maddeci yorumuyla savaşmak, tasavvufun ve tasavvufi dünya görüşünün yeniden kurulması — açıklamaya karar verdiler. Ama mesele propagandaya gelince, kaçamaklı sözler sarfettiler, bin dereden su getirdiler ve hileye başvurdular. Bunlar demokrasinin en temel fikirlerine, en önemli demokratik eğilimlere sırt çevirmişlerdir. Yine de sadece «entellektüelizm»e karşı koyuyorlarmış gibi davranırlar. Liberal burjuvazi kesinlikle halkın haklarını korumaktan vazgeçip halka düşman kurumları destekler duruma gelmiştir. Ve liberal politikacılar hâlâ «demokrat» damgasını taşımaya çabalarlar.

Belinsky'nin Gogol'a yazdığı mektupta ve Rus propaganda edebiyatında kullanılan oyun, son hareketin tarihine de uygulanmaktadır.

II

Aslında **Vekhi** sadece demokratik hareketin sesi durumunda olan «aydınlar»a saldırır. Ve «aydınlar» bu harekete gerçekten katıldığı zaman yapar bu saldırıyı. **Vekhi** «aydınlar»a amansızca saldırır, çünkü bu «küçük yeraltı örgütü gün ışığına çıktı, birsürü taraftar kazandı ve ideolojik etkinliğini hatta gücünü bir süre sürdürdü» (176). Liberaller «aydınlar» m sempatizanlarıydı; hatta onu — «aydınlar» sadece bir yeraltı örgütü olarak kaldığı sürece, büyük sayıda taraftar kazanıp gerçek bir güç olana dek — gizlice desteklediler de. Yani liberaller, asıl kitleleri harekete geçirmediği sürece demokrasiden yana olmuşlardı. Çünkü kitleler hareketlerin içine çekilmediği sürece, demokrasi sadece liberalizmin çıkarcı amaçlarına hizmet edecek, liberal burjuvazinin üst kesimlerinin güce biraz daha yaklaşmasına yarayacaktı. Kitleleri de içermeye başladığı andan itibaren liberal kişi demokrasiye sırtını çevirdi. Çünkü böylelikle kitleler kendi amaçlarını anlamaya ve kendi çıkarlarını gözetmeye başlamışlardı. Demokratik «aydınlar»a karşı atılan savaş naralarının ardındaki gerçek şudur : **Kadetler'in savaşı aslında kitlelerin demokratik hareketlerine karşı verilmektedir.**

Vekhi'de bunun sayısız ve apaçık örneklerinden biri Fransa'da onsekizinci yüzyılın sonunda oluşan büyük toplumsal hareketin «yeteri derecede sürdürülmüş ve tüm manevi birikimleri ortaya dökülmüş entellektüelist devrim örneklerinden biri» (57) olarak tanımlanmasıdır.

Gerçekten çok iyi, değil mi! Lütfen hatırlayın : Onsekizinci yüzyılın sonunda Fransa'da görülen hareket en geniş ve en derin anlamıyla kitlelerin demokratik hareketinin bir örneği değilmiş de, «entellektüelist» devrimin örneklerindenmiş! Dünyanın hiçbir yerinde demokratik amaçlar uyumlu bir hareket olmadan gerçekleşemeyeceği için, liberalizmin ideolojik önderlerinin demokrasiden kopmakta oldukları açıktır.

Vekhi'nin küfürler yağdırdığı Rus «aydınlar»ının bu özelliği her demokratik harekette **zorunlu** olarak vardır ve bir yerde onu belirler. «Entellektüelist fikirlerin siyasal radikalizmi ile halkın içgüdülerinin (*) toplumsal radikalizmi büyük bir hızla birbirine eklendi» (141). Bu ise «sadece siyasal bir hata, ya da bir taktik hatası değildi. Bu hata manevi nitelikteydi». Şehit olmuş halk kitlelerinin bulunmadığı yerde demokratik hareket de yoktur. Ve demokratik hareketi sadece bir «ayaklanma»dan ayıran unsur da, birincisinin birtakım radikal siyasal fikirlerin bayrağı altında oluşmasıdır. Demokratik fikir ve hareketler sadece siyasal açıdan hatalı olmayıp, taktik açıdan da yanlıştır. Büyük bir manevi suçtur bu hareketler.

İşte **Vekhi**'nin gerçek görüşü özet olarak budur. Bu ise Pobedonostsev'in gerçek görüşlerinden bir nebze olsun farklı değildir. Pobedonostsev hiç değilse Struve, Izgoyev, Frank ve şürekasının bugün dediklerini daha dürüstçe ve açıkça söylemiştir.

Vekhi kötü «entellektüelist» fikirlerin özünü tam olarak tanımlamak meselesini ele aldığı zaman, doğal olarak «Sol» fikirler hakkında genellemeler yapmakta ve özellikle Narodnik ve Marksist fikirlerden söz etmektedir. Narodnikler «köylüye karşı besledikleri sahte sevgi»den ötürü, Marksistler ise «pro-

(*) Aynı sayfada, iki satır aşağıda «...şehit olmuş halk kitleleri...» sözü kullanılmıştır.

leteryaya karşı besledikleri sahte sevgi»den ötürü suçlanmaktalardır (9). İkisi de «halkı putlaştırdıkları» için tuzla buz edilmektedir (59, 59-60). İğrenç «entellektüelist» için «halktır tanrı, tek amaç çoğunluğun mutluluğudur» (159). «Dinsiz Sol kanadın fırtınalı belâgatı» (29): Kadet Bulgakov'u İkinci Duma'da (7) en çok etkileyen ve özellikle kızgınlığını uyandıran budur. Kuşkusuz, Bulgakov burada, başkalarına kıyasla daha göze çarpan bir biçimde Kadet psikolojisini ortaya dökmüş ve bütün Kadet Partisi'nin ortak görüşlerini belirtmiştir.

Liberal kişinin Narodizm ile Marksizm arasındaki farkı gözardı etmesi bir rastlantı olmayıp kaçınılmazdır. Bu, (farkı gayet iyi bilen) yazarın başvurduğu bir «hile» olmayıp, liberalizmin niteliğinin mantıksal bir açıklamasıdır. **Bugün** Rusya'daki liberal burjuvazi Rus emekçilerinin sosyalist eyleminden korkmamaktadır; nefret ettiği de bu değildir. Onun asıl korktuğu hareket işçilerin ve köylülerin birlikte sürdürdükleri demokratik harekettir. Yani liberal burjuvazi aslında Narodizm ile Marksizm'in ortak yanlarından korkar, nefret eder; kitlelere hitap ederek demokrasiyi korumalarından korkar. Rus liberalizminin kesinlikle demokrasiye karşı çıkması bugünkü aşamasının temel niteliğidir. Doğal olarak, liberal burjuvazi demokrasinin kendi içindeki farklarla ve demokrasi gerçekleştiği anda ortaya çıkacak olan daha ilerdeki amaç, görüş ve hedeflerle ilgilenmez.

Vekhi sadece «halkın putlaştırılması» gibi şiarlarla doludur. Bu kimseyi şaşırtmamalı, çünkü halktan korkar duruma gelmiş bulunan liberal burjuvazinin önünde, demokratların «halkı putlaştırdıklarını» bağıra bağıra söylemekten başka bir çareleri kalmamıştır. Ricat birtakım patırdılı davul sesleriyle ka-

---

(7) **Duma, Devlet Duması**- Çarlık Rusyası'nda 1905-07 devriminden sonra kurulan temsilciler meclisi. Resmen yasama organı olmakla birlikte, gerçekte bu meclisin hiçbir gücü yoktu. Duma'ya temsilci seçimi dolaylıydı, eşit ve evrensel değildi. Emekçi halkın — sözgelimi, Rus asıllı olmayan ulusların — seçme hakları büyük ölçüde sınırlanmıştı. Emekçilerin ve köylülerin çoğu oy kullanamıyorlardı.

Çarlık hükümeti Birinci Duma (Nisan-Temmuz 1906) ile İkinci Duma (Şubat-Haziran 1907)'yı feshetti. Üçüncü (1907-12) ve Dördüncü (1912-17) Dumalar çoğunlukla gerici mebuslardan ve çarlık istibdatını savunanlardan oluşmuştu.

mufle edilemez. Aslına bakılırsa, ilk iki Duma'nın emekçi ve köylü yığınların gerçek çıkarlarını, istek ve görüşlerini yansıtan emekçi ve köylü mebuslardan oluşmadığını söylemek doğru olmaz. Ama Kadetler'e sonu gelmez bir **«Sol» düşmanlığı** aşılayanlar da işte bu «entellektüelist» (*) mebuslardı, çünkü Kadetler'in demokrasiden durmadan uzaklaşmalarını' bunlar sağladılar. «Dört hususlu seçim sistemi» (9) isteğinin adaletsiz olduğunu da söyleyemeyiz. Ama hiçbir dürüst siyasî önder şu gerçeği inkâr edemez : Bugün Rusya'da seçimler eğer gerçekten «dört husus» sistemine göre — gerçekten demokratik bir şekilde — yapılsaydı, emekçilerin partisinden gelecek mebusların yanısıra ezici çoğunluk Trudovik mebuslarda olurdu.

Üstüste hata yapan liberal burjuvazinin tek açık kapısı, demokrasiden uzaklaşmasını **Moskovskiye Vedomosti ve Novoye Vremya**'dan (10) ödünç aldığı şiarlarla gizlemektir. **Vekhi** derlemesinin her sayfasında bu gibi şiarlara rastlamaktayız.

Vekhi demokrasinin tepesinden aşağı boşaltılmış gerici bir çamur selidir. İşte bu nedenle **Novoye Vremya**'nın propagandacıları — Rozanov, Menshikov ve A. Stolypin — **Vekhi**'yi öpücük düzenli bir şekilde bu terimi — tek doğru terimi — gözardı edip ralizmin önderleri tarafından yayınlanan bu eser Volhynia piskoposu Anthony'yi sevinçten çıldırtmıştır!

(*) **Vekhi**'nin. «entelleektüel» sözcüğünün alışılagelmiş anlamını tahrif etmesi gerçekten gülünçtür. İlk iki Duma'nın mebus listelerine bakmak yeterlidir: Trudovikler'in (8) ezici çoğunluğu köylülerdir, Sosyal-Demokratlar arasında çoğunlukla emekçiler bulunmaktadır ve Kadetler arasında ise burjuva aydınları çoğunluktadır.

(8) **Trudovikler** (Trudovik gurubu) -Rus Devlet Duması'ndaki küçük- burjuva demokratların gurubu. Bu gurup Narodnik eğilimli köylü ve aydınlardan oluşmuş, Birinci Duma sırasında ve Nisan 1906'da köylü mebuslar tarafmdan kurulmuştu. Trudovikler Duma'da Kadetler'in siyasetiyle Sosyal-Demokratlar'ın siyaseti arasında bocalayıp durdular.

(9) **«Dört hususlu seçim sistemi».** Bu seçim sistemi şu dört demokratik isteği kapsar : Evrensel, eşit ve dolaysız seçim ve gizli oy.

(10) **Novoye Vremya** (Yeni Zamanlar) — St. Petersburg'da 1868-1917 arasında yayınlanan bir günlük gazete. Başlangıçta oldukça liberal bir eğilimde olan bu gazete, 1876'dan sonra — özellikle A.S. Suvorin'in başyazar olmasiyle — asılzadelerin ve bürokratların gerici kümelerinin organı durumuna geldi. 1905'den sonra da Siyah Yüzler'in sözcüsü oldu.

Vekhi şöyle der : «Aydın kişi halka karşı görevinin ne olduğunu düşündüğü zaman, görev ilkesiyle açıklanan kişisel sorumluluk fikrinin sadece kendine — yani aydına — değil de, halka da dönük olması gibi bir sonuca varmadı» (139). Demokrat kişi de, halkın özgürlüğünün ve haklarının genişletilmesi üzerinde durdu. Ve bunu da, üst sınıfların halk için yüklenmeleri gereken «görev» gibi birtakım terimler kullanarak açıkladı. Reform öncesi bir ülkede, ya da 3 Haziran anayasasının (11) bulunduğu bir ülkede halkın yönetici sınıflara karşı herhangi bir «sorumluluğu» sözkonusu değildir. Demokrat (kişi) bu görüşe asla varamazdı, varamayacaktır da. Bu düşünceye varması için demokrat — ya da demokrat denen kişi — tümüyle karşı-devrimci liberal durumuna gelmelidir.

Yine **Vekhi**'de şöyle deniliyor : «Bencillik, kendini zorla kabul ettirmek büyük bir güçtür. İşte Batı burjuvazisini, Tanrı'nın iradesinin yeryüzündeki gerçekten bilinçsiz bir aracı durumuna getiren budur» (95). Bu ise o ünlü «Kendinizi zenginleştirin!» ya da Rusça'da dediğimiz gibi, «Güçlüyü kazığa oturtun!» (12) gibi sloganların değişik bir biçimde anlatılmasından başka birşey değildir. Burjuvazi halkın özgürlük savaşına yardım ettiği zaman, bu kavgayı yüce bir amaç olarak ilân etti. Ama halktan korkmaya başlayıp da, halka karşı her türlü ortaçağ barbarlığını desteklediği zaman, «bencillik», zenginliğe yö-

---

(11) **3 Haziran Anayasası**- İkinci Duma (1907) feshedildiği zaman çarlık hükümeti tarafından geçirilen bir seçim yasası. Bu yasa 17 Ekim 1905 Manifestosu ile 1906 Temel Yasası'nı korunç bir şekilde ihlâl ediyordu. 1906 Temel Yasası'na göre, Duma onaylamadıkça hükümet hiçbir yasayı kanunlaştıramazdı.

Yeni seçim yasası toprak ağalarının ve ticari ve sınayi burjuvazinin Duma'daki temsilci sayısını büyük ölçüde artırdı. Ve de aslında az sayıdaki emekçi ve köylü temsilcilerin sayısını daha da sınırladı. Rusya'nın Asya'daki nüfusunun daha büyük bir kesiminin seçim hakkını elinden aldı ve Polonya ile Kafkasya'nın temsilcilerini ikiye böldü. Bu yasaya göre seçilen ve ilk birleşimini 1907 Kasımı'nda yapan Üçüncü Duma bir Siyah Yüzler-Ekimci kurum idi.

(12) 1840-48 döneminde Fransız Hükümeti'nin başında bulunan Guizot, «Beyler! Kendinizi zengin edin; o zaman seçmen durumuna gelirsiniz!» gibi sözlerle, büyük mülk zorunluluğunun azaltılması isteğine cevap vermiş oldu. Hükümet «sakat ve sarhoşun yerine güçlüyü ve sıhhatliyi kazığa oturtur» sözü P.A. Stolypin'e aittir.

nelme ve bağnaz bir dış siyaset burjuvazinin yüce amaçları oldular. Avrupa'nın her yerinde bu böyleydi. Rusya'da da bugün aynı şey tekrarlanmaktadır.

«Devrim resmen ve gerçekte 17 Ekim bildirisi (13) ile en yüksek noktasına ulaşmalıydı» (136). Ekimcilik'in a, b, c, si budur; yani karşı-devrimci burjuvazinin programıdır bu. Ekimciler (14) her zaman bunu söylemişler ve buna göre hareket etmişlerdir. Kadetler de (17 Ekim'den itibaren) **gizlice** aynı şekilde hareket ettiler. Ama aynı zamanda demokratmışlar gibi numara yapmaya çalıştılar. Demokrasinin amacına ulaşması için, demokratlar ile mürtedleri tam, kesin ve açık bir biçimde birbirinden ayırmak en etkili ve zorunlu yoldur. **Vekhi**'yi de bu zorunlu iş için kullanmak gerekir. Mürted Izgoyev, «Artık itiraf etme cesaretini göstermenin zamanı gelmiştir!» diyor. «Devlet Duması'nda — otuza yakın Kadet ve Ekimci hariç — mebusların büyük bir çoğunluğu Rusya'yı yönetecek ve reformu uygulayacak yetenekte olmadıklarını göstermişlerdir» (208). Trudovik mebuslar gibi hödükler, ya da emekçiye benzer birtakım adamlar böyle bir görevi nasıl gerçekleştirebilirlerdi ki? Kadetler ve Ekimciler'in çoğunlukta olduğu bir üçüncü Duma gerekli...

Ve de, halk ile bunları putlaştıranlar Üçüncü Duma ve Üçüncü Duma Rusyası'ndaki patronlarına karşı «sorumlulukları» nelerdir, anlasınlar diye, kendilerine — Volhynia piskoposu Anthony'nin de desteğiyle — «pişmanlık» (**Vekhi**, 26), «alçak gönüllülük» (49), «aydının gururu»na muhalefet (52), «itaat» (55), «ihtiyar Musa'nın On Emri'nde belirttiği basit, kaba yemek»

---

(13) Bu bütün Rusya'ya yayılan siyasal nitelikteki **Ekim** grevinin en önemli döneminde çar tarafından yayınlanan **17 Ekim 1905 Manifestosu**'dur. Devrim sayesinde çardan koparılan bir takım tavizler -Manifesto- «medeni haklar» ve «yasama» erkesine sahip bir Duma gibi konularda teminat veriyordu. *Çarlık hükümeti oyununu* bir süre sürdürmek, devrimci güçleri bölmek, bütün Rusya'ya yayılmış olan grevi önlemek ve devrimi bastırmak istiyordu. Ne var ki, Bolşevikler, müstebit hükümetin bu siyasal oyununu ortaya çıkardılar.

(14) **Ekimciler** — Çar'ın 17 Ekim 1905 Manifestosu'nun yayınlanmasından sonra Rusya'da kurulan 17 Ekim Birliği'nin üyelerine verilen ad. Karşı-devrimci bir partiydi bu ve en üst burjuvazi ile çiftliklerini kapitalist çizgide yöneten toprak ağalarını temsil etmekteydi. Ekimciler çarlık hükümetinin iç ve dış siyasetini tümüyle desteklediler.

(51), «Rusya'nın devasa bedenine girmeyi başarmış şeytan ordusu ile» mücadele (68), öğretilmelidir. Eğer köylüler Trudovikler'i, emekçiler ise Sosyal - Demokratlar'ı seçerlerse, işte bu, şeytanlığın ta kendisidir. Çünkü özü gereği halk — Katkov ve Pobedonostsev'in çok önceden de keşfettikleri gibi — «aydınlardan (demokrasiden, diye okuyun) nefret etmektedir» (87).

Dolayısıyla, diyor **Vekhi**, Rus vatandaşları «bizi [aydınları] (*) süngüleri ve hapisaneleriyle halkın kızgınlığından koruyan bu hükümete dua etmelidir» (88).

Bu saldırı tutarlıdır, çünkü içtendir. Yararlıdır, çünkü bütün Anayasacı-Demokrat Parti'nin 1905-09 dönemindeki siyasetinin gerçek özünü açıklayıcı niteliktedir. Bu saldırı yerindedir, çünkü **Vekhi**'nin ruhunu özlü ve canlı bir biçimde ortaya sermektedir. **Vekhi** de iyidir, çünkü Rus liberallerinin ve bunların arasındaki Rus Kadetler'in **gerçek** siyasetini açıklamaktadır. Bu nedenle Kadetler'in **Vekhi**'ye karşı yürüttükleri polemik ve **Vekhi**'den vazgeçmeleri aslında sadece saçma bir konuşma, bir ikiyüzlülüktür. Çünkü Kadetler gerçekte bütün olarak, bir parti olarak, bir toplumsal güç olarak, **Vekhi**'nin siyasetini izlemişlerdir, izlemektelerdir. Başka **hiçbir** siyasetle ilişkileri yoktur. Ağustos ve Eylül 1905'de Bulygin Duması (15) için yapılacak seçimlere katılma çağrıları; aynı yılın sonunda demokrasiye yapılan ihanet; halka ve halk hareketine karşı besledikleri korku ve ilk iki Duma'daki emekçi ve köylü mebuslara karşı giriştikleri düzenli muhalefet; bütçeyi onaylama-

(*) (Lenin'in buraya aktardığı parçalarda) braket içinde gözüken ekler -başka şekilde gösterilmedikçe- Lenin'in kendi eklemeleridir. (editörün notu).

(15) 6 (19) Ağustos 1905'de Devlet Duması'nın kurulduğunu bildiren çarın Manifestosu yayınlanmıştı. Bu Duma Bulygin Duması adını İçişleri Bakanı A.G. Bulygin'den almıştır. Çar bu şahsa Duma'nın toplanmasıyla ilgili olarak bir yasa tasarısı hazırlamasını bildirmişti. Bu yasaya göre Duma'nın hiç bir yaşama yetkisi yoktu ve sadece birtakım meseleleri -çara danışmanlık yapan bir organ niteliğinde— tartışmaya yetkiliydi. Bolşevikler, emekçileri ve köylüleri, Bulygin Duması'nı boykot etmeye çağırdılar. Duma'nın seçimleri yapılamadı, çünkü 1905 Ekimi'ndeki genel siyasal grev ve gittikçe artan devrim dalgası Bulygin Duması'nı toplanamadan dağıttı.

ları; Üçüncü Duma'da Karanlov'un din ve Berezovsky'nin tarım meselesi hakkında verdikleri söylevler; Londra gezisi (16) -işte Vekhi'nin ideolojik planda yansıttığı siyasetin sayısız meşalelerinden birkaçı.

Rus demokrasisi, bu siyasetin özünü ve sınıf kökenlerini anlamadığı sürece, asla ilerleyemez.

Novy Dyen no. 15,

13 Aralık 1909,

İmza : **V. Ilyin.**

(16) Bu gezi, birtakım Duma üyelerinin Londra'ya yaptıkları gezidir. Kadet partisinin önderi ve delegelerden biri olan P.N. Milyukov Londra Belediye Başkanı'nın verdiği ziyafette şöyle demişti : «Rusya'da bütçeyi kontrol eden bir yasama organı bulunduğu sürece, Rusya'daki muhalefet Majesteleri'ne karşı değil, Majesteleri'nin Muhalefeti durumunda kalacaktır».

BİR PROPAGANDACININ NOTLARI Adlı Yazıdan

1

OTZOVİZM (17) TARAFTARLARININ VE SAVUNUCULARININ PROGRAMI

...Bugünkü devrim-arası dönemi sadece bir rastlantı olarak nitelendirmek yanlıştır. İstibdatın ve burjuva krallığının içinde bulunduğu gelişmenin, burjuva Siyah-Yüzler (18) parlamentarizminin ve çarlığın taşrada uyguladığı burjuva siyasetinin özel aşamalarından biriyle karşı karşıya gelmiş bulunmaktayız. Ve karşı-devrimci burjuvazi bütün bunları desteklemektedir.

---

(17) **Otzovizm** (Rusça «otozvat» -çağırmak- sözcüğünden gelmektedir). 1908'de Bolşevik hareketi içinde beliren oportünist bir tutum. Devrimci sözlerle ortaya atılan Otzovistler, Üçüncü Duma'daki Sosyal-Demokrat mebusların görevlerine son verilmesini ve yasal örgütlerde çalışmanın durdurulmasını istediler. Bunlara göre, gericilik sözkonusu olduğunda, Parti sadece yasa-dışı eylemlere girişebilirdi. Bu nedenle Duma'da, sendikalarda, işbirlikçi kuruluşlarda ve yasal ve yarı-yasal kitle örgütlerinde çalışmayı reddettiler.

Otzovistler'in Parti'ye çok zararları dokundu. Bunların siyaseti Parti'yi, kitlelerden koparmak ve devrim niteliğindeki bir hareketi kontrol edebilme yeteneğinden yoksun, sekter bir örgüt yapmak eğilimindeydi.

(18) **Siyah Yüzler**- (İngilizcesi «Black Hundreds» -ç.n.) Devrimci hareketle savaşmak için çarlık polisinin örgütlediği kralcı gangsterler. Bunlar devrimcileri katlettiler, ilerici aydınlara saldırdılar ve Musevi katliamları düzenlediler.

Bugünkü dönem kuşkusuz «devrimin iki dalgası» arasındaki **geçiş** dönemidir. Ancak ikinci devrime hazırlanabilmek için bu geçişin ayrıntılarını iyice öğrenmeliyiz. Taktiklerimizi ve örgütlenmemizi «harekât»ın bütün gelişmesinin bizlere yüklediği güç ve ağır geçişe göre ayarlayabilmeliyiz. Duma'dan ve buna benzer bütün öteki yasal fırsatlardan yararlanmak, kavganın iddia taşımayan yöntemlerinden biri olup sonuçları asla «göz kamaştırıcı» değildir. Ancak geçiş dönemi gerçekten bir geçiştir. Çünkü bu dönemde belirgin amaç, **güçleri** — ani ve kesin eyleme sokmak yerine — hazırlamak ve güçlendirmektir. Dış çekiciliği olmayan bu eylemi nasıl örgütlemek gerektiğini bilmek; bu amaç için Ekimci - Siyah Yüzler Duması [19] dönemine özgü bütün yarı-yasal kurumlardan nasıl yararlanılacağını bilmek; devrimci Sosyal-Demokrasi'nin bütün geleneklerinin — **bu esasa göre olsa dahi** — nasıl muhaza edileceğini bilmek; Sosyal-Demokrasi'nin yiğit yakın geçmişindeki bütün sloganlarını, eyleminin ruhunu ve oportünizm ve reformizmle bağdaşmazlığını nasıl korumak gerektiğini bilmek; **Partinin görevleri bunlardır.** Şu andaki görev budur.

Yeni programın, 1908 Aralık Kurultayı'nda alınan kararda tespit edilen taktiklerden ilk sapmasını incelemiş bulunmaktayız. Bunun, Otzovist fikirler yönünde, bugünkü durumun Marksist çözümlemesiyle ya da Sosyal-Demokrat taktiklerin temel devrimci varsayımlarıyla hiçbir ortak yanı olmayan bir sapma olduğunu görmüş bulunmaktayız. Şimdi yeni programın ikinci temel özelliğini inceleyeceğiz.

Yeni gurubun belirttiği bu özellik, «kitleler arasında yeni bir proleterya» kültürü «yaratmak» ve «yaymak» görevidir. «[Görev] proleter bilimini ve felsefesini geliştirmek, proleterler arasındaki gerçek yoldaşça ilişkileri güçlendirmek, sanatı proleter emellere ve tecrübeye dönük duruma getirmek» tir (s.17).

İşte yeni programda meselenin aslını gizlemeye yarayan o saf diplomasi örneklerinden biri! «Bilim» ile «felsefe»nin **arasına** «gerçek yoldaşça ilişkileri güçlendirme»nin sokuşturulması gerçekten safdillik değil midir? Bu yeni gurup **programında;** farazi **dertlerine,** öteki guruplara — bu guruplar «gerçek yoldaş-

(19) Burada sözü edilen Üçüncü Duma (1907-12)'dır.

ça ilişkiler» den ayrıldıkları için — (yani ilk ağızda ortodoks Bolşevikler'e) yönelttiği ithamlarına yer vermektedir. Bu eğlendirici cümlenin **gerçek** kapsamı işte budur.

Burada «proleter bilimi», «üzgün ve ilintisiz» gibi gözükmektedir. Evvelâ, bizim için birtek proleter bilimi geçerlidir : Marksizm. Bilinmeyen bir nedenle, bu platformun kalemşorları düzenli bir şekilde bu terimi — tek doğru terimi — gözardı edip her yerde «bilimsel sosyalizm» terimini kullanmaktalardır (ss. 13, 15, 16, 20, 21). Herkesin bildiği gibi Marksizm'e açıkça muhalif olanlar bile Rusya'da bu terime sahip çıkmak istemişlerdir. İkincisi : Eğer programa «proleter bilimi»ni geliştirmek görevi de ekleniyorsa, günümüzdeki ideolojik ve kuramsal kavgadan ne anlaşıldığı açıkça ortaya konmalı ve yazarlar kimden yana olduklarını belirtmelilerdir. Bu konuda susmak safça bir kaçamaktır. Çünkü 1908-09 döneminin Sosyal-Demokrat literatürünü bilen herkesçe **meselenin özünün** ne olduğu bilinmektedir. **Günümüzde** Marksistler'le Machistler (20) arasında bir kavga sözkonusudur ve bu kavga bilim, felsefe ve sanat düzeylerinde sürdürülmektedir. Herkesçe bilinen bu gerçeğe göz yummak en azından gülünçtür. «Programlar» farklılıkları cilâlamak yerine, onları açıklamak için kaleme alınmalıdır.

Programın yukarıya aldığımız bölümü acemi kalemşorlarımızın foyasını meydana çıkartmaktadır. «Proleter felsefesi» te-

(20) **Machistler** — Machizin'in ya da deneysel eleştiriciliğin (ampirio - kritisizmin) taraftarları. Ondokuzuncu yüzyılın sonuyla yirminci yüzyılın başlarında Batı Avrupa'da yaygın olan gerici, öznel - ülkücü (sübjektif - idealist) bir düşünsel akımdı Machizm. Bunu Avusturyalı fizikçi ve düşünür Ernst Mach ile Alman düşünürü Richard Avenarius yaymışlardır. Emekçi sınıf için büyük bir tehlikeydi Machizm, çünkü ülkücülüğe (idealizme) karşı çıkılmasını ve kendisine «bilimsel» bir nitelik kazandıran çağdaş doğal bilimlerin muhafaza edilmesini öğretiyordu.

Rusya'da, gericilik döneminde, bazı Sosyal - Demokratlar bu burjuva felsefenin etkisine kapıldılar. Akım özellikle Menşevik aydınlar arasında — N. Valentinov, P. Yushkevich ve diğerleri — yaygındı. Birtakım Bolşevik edebiyatçılar da — V. Bazarov, A. Bogdanov ve diğerleri — Machist kampa katıldılar. Marksizm'i geliştirmek bahanesiyle, birtakım Rus Machistleri aslında Marksist kuramın temel fikirlerini değiştirmeye çalıştılar. V.I. Lenin **Maddecilik ve Deneysel Eleştiricilik** adlı kitabında Machizm'in gerici özünü ortaya serdi, revizyonist saldırılara karşı Marksizm'i savundu ve yeni tarihsel koşulların ışığında diyalektik ve tarihi maddeciliğin önemini tutarlı bir yorumla açıkladı.

rimiyle **aslında** Machizm'den sözedildiğini herkes bilmektedir. Ve her akıllı Sosyal-Demokrat bu «yeni» **takma adı** hemen deşifre edebilir. Bu takma adı uydurmanın ve onun ardında gizlenmenin hiçbir gereği yoktu. Gerçekte, yeni gurubun en etkili edebi çekirdeği Machist niteliktedir; ve bu gurup Machist olmayan felsefeyi «proleter» olmayan felsefe sayar.

Programda bundan sözetmek istediklerini düşünelim. O zaman şöyle demeleri gerekirdi : Yeni gurup «proleter» olmayan -yani Machist olmayan- felsefe ve sanat kuramlarına karşı savaşanlardan oluşmuştur. O takdirde bu, çok iyi bilinen **ideolojik** bir akımın düzgün, gerçeğe uygun ve açık bir biçimde ilânı — değişik eğilimlere karşı savaş açan bir bildiri — olurdu. Eğer ideolojik kavga Parti için önemli ise, kişi gizleneceği yerde ortaya çıkar ve açıkça savaş ilân eder.

Ve biz herkesi, Marksizm'e karşı giriştiği düşünsel kavgayı üstü kapalı bir biçimde ilân eden programa kesin ve açık cevaplar vermeye davet edeceğiz. «Proleter kültürü» gibi anlatım biçimleri **aslında Marksizm'e karşı verilen kavgayı** gizlemek içindir. Yeni gurubun «ilginç» özelliği şudur : Parti programına **felsefe** sokulmuştur ama, **hangi** düşünsel eğilimin yanında olunduğu kesinlikle belirtilmemiştir.

Şu da var : Programın yukarıda bölümler aldığımız kapsamının, tümüyle olumsuz olduğunu iddia etmek doğru değildir. Belirli bir olumlu yanı da vardır bunların ve bu olumlu yan bir tek adla açıklanabilir : Maksim Gorky.

Gerçekten de, burjuva basının açıkladığı (ve değiştirip tahrif ettiği) olguyu — yani Gorky'nin bu yeni grubun taraftarlarından biri olduğu— gizlemenin gereği yoktur. Gorky kuşkusuz **proleter** sanatın en büyük temsilcisidir. Bu sanat için çok şeyler yapmıştır ve gelecekte de yapacak yetenektedir. Sosyal-Demokrat Parti'nin herhangi bir kanadı Gorky'yi üye yapmaktan büyük gurur duyardı. Ama «proleter sanat»ı **programa** bu nedenle dahil etmek programı yoksullaştırmak, gurubu edebi **çevre** durumuna sokmak demektir. Halbuki program kendini tamamiyle «otoriter» olarak takdim etmektedir...

Yazarlar, ne dediklerini bilmeden, otoritelere karşı birsürü sözler sarfetmekteler. Gerçekte Bolşevikler'in felsefede maddeciliği savunmalarını ve Otzovizm'e karşı verdikleri savaşı, tek

tek «otoritelerin» hareketleri olarak nitelendirmekteler. Ve Machizm'in düşmanları bunlara «körü körüne güveniyor» demekteler. Bu gibi çıkışlar, doğal olarak çok çocukçadır. Aslında otoritelere karşı çıkanlar kesinlikle Vperyodistler'dir. (21) Proleter sanat düzeyinde Gorky bir otoritedir, bunu kabul ediyoruz. Ama **bu** otoriteyi Machizm'i ve Otzovizm'i desteklemek için «kullanmak» — tabii ideolojik anlamda — **otoritelere** karşı nasıl davranmak gerektiğini gösteren bir **örnektir.**

Machizm'e ve Otzovizm'e karşı beslediği sempatiye rağmen Gorky -proleter sanat düzeyinde- büyük bir servettir. Ama Parti içinde ayrı bir Otzovistler ve Machistler grubu kuran ve sözde «proleter» sanatın gelişmesini gurubun özel görevlerinden biri sayan bir **program** Sosyal-Demokrat proleter hareketin gelişmesinde bir **eksikliktir.** Çünkü bu program büyük bir otoritenin eylemlerinde, onun zayıf taraflarını temsil eden unsurları pekiştirmek ve kullanmak ister. Çünkü bu unsurlar onun proleteryaya yaptığı büyük hizmetin olumsuz yanıdır.

6 (19) Mart ve 25 Mayıs (7 Haziran) 1910'da
Discussionny Listok (no. 1 ve 2)'da yayınlanmıştır.

İmza : **N .Lenin**

(21) Vperyodistler, **Vperyod gurubu** — Partici Otzovistler'in, ültimatomcuların ve putçuların oluşturdukları bir gurup. 1909 Aralığı'nda A. Bogdanov ve G. Alexinsky'nin teşebbüsleriyle örgütlenmişti. Bunların **Vperyod** (İleri) adlı kendilerine özgü bir de gazeteleri vardı.

Emekçilerden destek görmediği için gurup, 1913 ve 1914 yıllarında dağıldı ve Şubat 1917 burjuva - demokratik devriminden sonra resmen sona erdi.

BİR BAŞKA ANTİ-DEMOKRATİK KAMPANYA Adlı Yazıdan

Her tarafı mürted eğilimlerle dolu olan liberal-burjuva toplumda kötü şöhretli **Vekhi** büyük bir başarı sağlamış, ama demokratik kampta gerektiği biçimde karşılanmamış, değerlendirmesi yapılmamıştı.

Bunun bir nedeni de, **Vekhi**'nin, «açık» demokratik basının tümüyle baskı altında bulunduğu bir dönemde başarıya ulaşmış olmasıdır.

Şimdi Bay Shchepetev, **Russkaya Mysl**'da (22) (Ağustos) **Vekhi** fikirlerini, yeniden cilâlanmış bir biçimde sunuyor. Bu, mürtedlerin önderi Bay P.B. Struve tarafından yönetilen ve bir **Vekhi** organı durumunda olan bir dergi için doğaldır. Ama demokratların — özellikle emekçi demokratların — Vekhistler'e borçlu oldukları şeylerin hiç değilse bir kısmını telâfi etmeleri de aynı oranda doğaldır.

(22) **Russkaya Mysl (Rus Düşüncesi)** — Moskova'da 1880 - 1918 arasında yayınlanmış bulunan edebi ve siyasal nitelikte bir dergi. 1905'e dek liberal - Narodnik eğilimdeydi. **Russkaya Mysl** 1905 devriminden sonra Anayasacı - Demokratik Parti'nin sağ kanadının organı durumuna geldi ve Pyotr **Struve** tarafından çıkarılmaya başladı. Dergi ulusculuğu, **Vekhizm'i**, (siyasette) din adamlarının nüfuzunu ve toprak mülkiyetinin korunmasını savundu.

1

Bay Shchepetev'in anlattığı şeyler — **Paris'te yaşayan Ruslar hakkında** — gösterişsiz yazılmış bir «Fransa mektubu» niteliğini taşıyor. Ama aslında bu gösterişsiz biçimin ardında 1905 Rus devrimi ile Rus demokrasisi üzerine yapılmış kesin bir «tartışma» yer almaktadır.

«O rahatsız edici [kimi rahatsız edici, sayın liberal?], sıkıntılı ve tamamen keşmekeş içindeki 1905 yılı herkesin anılarında hâlâ tazedir...»

«Sıkıntılı ve tamamen keşmekeş içinde»! Bir adamın böyle birşey yazabilmesi için ruhunun pislik ve tortuyla dolu olması gerekir! Almanya'da 1848 devrimine karşı olanlar o yıla «deli» yıl adını takmışlardı. Aynı fikir — daha doğrusu aynı aptalca, iğrenç çirkinlik — Rus Kadetleri'nin **Russkaya Mysl**'daki yazılarında da göze çarpmaktadır.

Ona sadece birtakım veriler — en tarafsız ve en «gösterişsiz» olanlarını — sunarak cevap vermekle yetineceğiz. O yıl ücretler alışılmamış bir şekilde yükseliyordu. Toprak kirası ise düşüyordu. Ev hizmetçileri de dahil olmak üzere, bütün emekçi örgütleri görülmemiş bir ilerleme kaydediyorlardı. Halk, kitleler, kalabalık, «alt tabakalar» tümü siyasal konuları içeren milyonlarca ucuz yayını o güne dek Rusya'da görülmemiş bir hırsla okuyor, okuyordu.

Nekrasov yıllar önce şöyle sesleniyordu :

İnsanların Blücher'in ya da bir
Aptal efendinin kitaplarını almayıp
Gogol ve Belinsky'nin eserlerini
Piyasadaki kitaplıklardan alıp
Evlerine taşıyacakları günler...
Gelecek mi...
(Tez gel, tez gel, umudumuzun günleri!) (*)

Eski Rus demokratlarından birinin özlemini çektiği «günler» sonunda geldi. Tüccarlar yulaf satacakları yerde daha ka-

(*) Bu bölümü Lenin Nekrasov'un «Rusya'da Mutlu Olur Mu İnsan» adlı şiirinden almıştır.

zançlı işlere giriştiler; ucuz demokratik dergiler satmaya başladılar. Demokratik kitaplar **piyasada** mal durumuna geldi. Nekrasov'u ve de her dürüst Rus'u kendilerine bağlayan Belinsky ve Gogol'un fikirleri o yeni piyasa edebiyatının her yanına yayıldı.

Kendini eğitilmiş sanan, ama aslında kirli, iğrenç, şişko ve kendini beğenmiş bir yaratık olan liberal domuz «halk» ın piyasadan evlerine Belinsky'nin Gogol'a yazdığı mektubu götürdüğünü gördüğü zaman, «Aman, ne müsibet şey!» diye yaygarayı bastı.

Aslına bakılırsa, bu bir «aydın» ın mektubundan başka birşey değildir, dedi **Vekhi.** Ardından ortalık, **Novoye Vremya'nın** Rozanov'u ile Volhynia piskoposu Anthony'nin kulakları sağır eden alkışlarıyla inledi.

Ne utanç verici bir manzara! diyecektir Narodnikler'in en iyi demokratı. Ne güzel bir ders! diye ekleyeceğiz biz. Demokratik sorunlara **duygusallıkla** eğilenlerin nasıl aklını başına getirmiştir bu olay! *Hâlâ* yaşayan ve güçlü demokratik unsurları nasıl **çelikleştirmiştir!** Ve Oblomov - fikirlilerin kokuşmuş düşlerini nasıl gözünün yaşına bakmadan bir kenara atmıştır!

Liberalizmin çekiciliğine kapılmış bir insanın, onun büyüsünden kurtulması çok yararlıdır. İnsan Rus liberalizminin başlangıcının hatırladığı zaman liberal Kavelin'in demokrat Chernyshevsky'ye karşı takındığı tavrın, liberal burjuvazinin Kadet Partisi'nin **kitlelerin** Rus demokrasi **hareketine** karşı uyguladığı tutumun tam bir örneği olduğunu görür. Rus liberal burjuvazisi «kendini bulmuştur»; daha doğrusu kuyruğunu. Öyleyse Rus demokratları için de kendi kafalarını bulmanın zamanı gelmemiş midir?

Shchepetev, Struve, Gredeskul, Izgoyev gibi birtakım kişilerin ve öteki bütün Kadet dostların Nekrasov, Shchedrin ve diğerlerinin kuyruklarına yapışmalarını izlemek oldukça çekilmez bir durum almaktadır. Nekrasov bir birey olarak zayıftı ve Chernyshevsky ile liberaller arasında bocaladı durdu. Ama bütün sempatisi Chernyshevsky içindi. Yine aynı kişisel zayıflık nedeniyle, Nekrasov arada sırada liberalizmin kölesiymiş gibi birtakım çıkışlar yaptı. Ama «yalancılığı» ndan ötürü bayağı kederlendi ve **halkın huzurunda** ***tövbe etti :***

Satmadım sazımı ben, asla,
Gaddar kadere boyun eğerek
Bazen satırlarımın arasına
Yalanlar karışmış olsa dahi... (24)

Nekrasov'un «yalanlar» dediği şey, kendisinin arada sırada yanında olduğu liberal kölelik denen şeydir. Shchedrin ise liberallerle hiç acımadan alay etti ve onları «hainlerin benzerleri» (25) gibi bir deyimle hakettikleri yere oturttu.

Shchepetev, Gredeskul ve öteki (*) Vekhistler'e uygulanınca bu deyimin modası ne kadar geçmiş oluyor! Mesele kesinlikle bu beylerin hainliğe **uymaları** gerektiği, ya da gerekmediği değildir. Asla! Kendi istekleriyle **kendi** «hainlik» kuramlarını istedikleri şekilde yaratmışlardır. Bunun için de yeni - Kantçılık (26) ve başka birtakım «moda» Avrupa kuramlarından yararlanmışlardır.

Nevskaya Zvezda no. 24 ve 25, 2 ve 9 Eylül 1912.

İmza : **V. I.**

---

(24) Lenin buraya Nekrasov'un «Bana 'Olamaz' Adlı Şiiri Gönderen Bilinmeyen Dosta» adlı şiirinden bir bölümü aktarıyor.

(25) Bu deyim Saltykov - Shchedrin'in hiciv niteliğindeki **Liberal** adlı eserinden alınmıştır.

(*) Gredeskul, ve de Milyukov ve kumpanyası, **Vekhi** ile tartıştılar, gibi bir iddia ortaya atılabilir. Evet, **Vekhi** ile tartıştılar ama, sonuna dek **Vekhist** olarak kaldılar. Bu konuda ayrıca, bakınız : **Pravda** no. 85. (Bakınız: **Bütün Eserleri**, C. 18, ss. 254 - 55. Editör).

(26) **Yeni - Kantçılık** — Burjuva felsefesinde gerici bir akım. Bu tutum, Kant'ın felsefesini yeniden canlandırdığını ileri sürerek, özel ülkücülüğü savunur.

MARKSİZMİN (27) ÜÇ KAYNAĞI VE ÜÇ BİLEŞENİ

Dünyanın bütün medeni yerlerinde Marks'ın öğrettikleri — Marksizm'e bir nevi «zararlı tarikat» gözüyle bakan — (resmi ve liberal) burjuva bilimin düşmanlığını ve nefretini uyandırmaktadır. Değişik bir davranış da beklenmemelidir, çünkü sınıf kavgasına dayanan bir toplumda «tarafsız» toplum bilimi diye birşey sözkonusu değildir. Şu ya da bu şekilde **bütün** resmi ve liberal bilim, ücret köleliğini **savunmaktadır.** Halbuki Marksizm bu köleliğe karşı amansız bir savaş açmıştır. Ücret köleliğinin geçerli olduğu bir toplumda bilimin tarafsız olabileceğini ummak; fabrikacılardan, sermaye kazançlarını azaltıp emekçilerin ücretlerini artırmak gibi bir meselede tarafsız kalmalarını beklemek kadar aptalca bir safdilliktir.

Herşey bununla da bitmiyor. Felsefe ve toplum bilimi tarihleri açıkça şunu göstermektedir : Marksizm'de — dar görüşlü ve değişmez, taş kesilmiş fikirlerle dolu, dünya uygarlığının gelişme çizgisi dışında oluşmuş bir öğreti anlamında — bir «sektercilik» sözkonusu değildir. Tam aksine Marks'ın dehası insanlığın en büyük kafalarının ortaya serdikleri sorulara cevaplar bulmuş olmasındadır. Marks'ın öğretisi felsefenin, ekonomi politiğin ve sosyalizmin en büyük önderlerinin dolaysız ve hemen ardından gelen **devamı** şeklinde ortaya çıkmıştır.

(27) Lenin bu makaleyi Marks'ın ölümünün otuzuncu yıldönümü dolayısıyla kaleme almıştır.

Marksist öğreti mutlak bir kudrete sahiptir, çünkü doğrudur. Uyumlu ve geniş kapsamlıdır. İnsanlara her çeşit batıl itikatla, gericilikle ve burjuva baskısının müdafaasıyla bağdaşmayan bir bütün dünya görüşü kazandırır. Ondokuzuncu yüzyılda insanın — Alman felsefesi, İngiliz ekonomi politiği ve Fransız sosyalizmi şeklinde — yarattığı o en güzel şeylerin meşru vârisidir.

Burada Marksizm'in işte bu üç kaynağına — yani üç bileşenine — kısaca değineceğiz.

I

Marksizm'in felsefesi **maddeciliktir.** Çağdaş Avrupa tarihi boyunca — özellikle Fransa'da onsekizinci yüzyılın sonunda — her çeşit ortaçağ süprüntüsüne, kurumlardaki ve düşüncelerdeki köleliğe karşı kavga verildiği sırada **maddecilik;** tutarlı, doğal bilimlerin öğrettiklerine bağlı ve batıl itikata, tekerlemelere vs. düşman olan tek felsefe olduğunu ispatlamıştır. Bu nedenle, demokrasi düşmanları maddeciliği her zaman «çürütmek», bozmak, ona iftira etmek için büyük çaba sarfetmişler ve her zaman — şu ya da bu şekilde — dini destekleyen ya da koruyan çeşitli ülkücü felsefe şekilleri ileri sürmüşlerdir.

Marks ve Engels felsefî maddeciliği çok kesin bir şekilde savundular ve bu temelden yapılacak her sapmanın ne büyük bir hata olacağım usanmadan anlattılar. Marks'ın ve Engels'in görüşleri Engels'in **Ludwig Feuerbach** ve **Anti - Dühring** adlı eserlerinde açık ve seçik bir şekilde anlatılmıştır. Bu eserler, Komünist Manifestosu (28) gibi, her sınıf bilincine varmış emekçinin el kitabıdır.

Ancak Marks onsekizinci - yüzyıl maddeciliğiyle yetinmedi; felsefeyi daha üst bir düzeye ulaştırdı. Onu, klasik Alman felsefesinin ve (ardından gelen Feuerbach'ın maddeciliğine yol açan) Hegel'in sisteminin başarılarıyla zenginleştirdi. En önemli başarı **diyalektikti;** yani, en geniş, derin ve anlaşılır şekliyle gelişme öğretisi, ebediyen gelişen maddeyi anlamamıza yarayan

(28) Bakınız : F. Engels, **Ludwig Feuerbach Ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu ve Anti - Dühring;** K. Marks ve F. Engels, **Komünist Partisi Manifestosu.**

ve insanın bilgisinin izafi olduğunu belirten öğreti. Radyum, elektronlar, maddelerin biçim değiştirmesi gibi doğal bilimlerin en son keşifleri — burjuva düşünürlerin eski ve yozlaşmış ülkücülüğü «yeniden» canlandırma çabalarına rağmen — **Marks'ın** diyalektik maddeciliğinin geçerliliğini açıkça ispatlamıştır.

Marks felsefî maddeciliği en son noktasına kadar derinleştirdi, geliştirdi. Doğa hakkındaki bilgilerimizi, **insan toplumu** hakkındaki bilgilerimize kadar uzattı. Bilimsel düşünce düzeyinde Marks'ın **tarihsel maddeciliği** büyük bir başarıydı. Tarih ve siyaset konularında evvelce süregelen keşmekeşin ve gelişigüzelliğin yerine, dikkate şayan bir bütünlükte ve uyumda bir bilimsel kuram yerleştirdi. Bu kuram, üretici güçlerin gelişmesi sonucu, bir toplumsal hayat sisteminin daha üst bir düzeyde olanına nasıl dönüştüğünü — sözgelimi, kapitalizmin derebeylikten nasıl doğduğunu — göstermektedir.

İnsanın bilgisi — ki bu kendisinden bağımsız olarak vardır — doğayı — yani gelişen maddeyi — yansıtır. Aynı şekilde insanın **toplumsal bilgisi** — felsefe, din, siyaset gibi kendine özgü çeşitli görüş ve öğretileri — de toplumun **iktisadi sistemini** yansıtır. Siyasal kurumlar iktisadi temelin üzerinde varolan bir üstyapı durumundadır. Sözgelimi, bu günün Avrupa devletlerindeki çeşitli siyasal biçimlerin, burjuvazinin proleterya üzerindeki egemenliğini güçlendirmesine hizmet ettiğini görmekteyiz.

Marks'ın felsefesi insanlığa, özellikle emekçi sınıfa, güçlü bilgi araçları sağlamış bulunan mükemmel bir felsefi maddeciliktir.

II

İktisadi sistemin temel olduğunu ve siyasal üstyapının bunun üzerinde kurulduğunu görmüş olduğu için, Marks bütün dikkatini bu iktisadi sistemin araştırılmasına verdi. Marks'ın **Kapital** adlı temel eseri çağdaş, yani kapitalist toplumun iktisadi sisteminin araştırılmasını konu almıştır.

Marks'tan önceki klasik ekonomi politik, kapitalist ülkelerin en gelişmişi olan İngiltere'de gelişti. İktisadi sistem konusunda yaptıkları araştırmaların sonunda, Adam Smith ve David Ricardo **değer - emek kuramı'nın** temellerini ortaya çıkar-

dılar. Marks bunların çalışmalarını sürdürdü, kurama eklemeler yaptı ve onu sürekli olarak geliştirdi. Her malın değerinin, üretimi için harcanan zorunlu toplumsal emek zamanının niceliğince tespit edildiğini gösterdi.

Burjuva iktisatçıların nesneler arasında bir ilişki (bir malla ötekinin değişimi) olduğunu ileri sürdükleri zaman Marks **insanlar arasında ilişkiler** bulunduğunu gösterdi. Malların değişimi pazarda tek tek üreticiler arasındaki bağı belirler. **Para** bu bağın, gittikçe kısaldığını, tek tek üreticilerin bütün iktisadi hayatını ayrılmaz bir bütün biçiminde birleştirdiğini gösterir.

Sermaye bu bağın daha ilerdeki gelişmesini gösterir : Birevin emek gücü bir mal durumuna gelir. Ücret karşılığı çalışan emekçi, emek gücünü toprağın, fabrikaların ve üretim araçlarının sahiplerine satar. Emekçi gününün yarısını kendisinin ve ailesinin giderlerini karşılamaya sarfeder (ücretler). Günün geri kalan kısmında ücretsiz olarak çalışır, kapitalist için **artıdeğer** yaratır; kazancın ve kapitalist sınıfın zenginliğinin kaynağı olan artı - değer.

Artı - değer kuramı Marks'ın iktisadi kuramının temel taşıdır.

Emekçinin emeğiyle yaratılan sermaye emekçiyi ezer, küçük mal (ve mülk) sahiplerini tahrip eder ve bir işsizler ordusu yaratır. Sanayide büyük çapta üretimin zaferi açık ve seçiktir. Ama aynı durum tarım için de geçerlidir. Büyük çapta kapitalist tarımın üstünlüğü, makina kullanımı artmıştır ve köylü ekonomisi — para sermayesinin kapanına kıstırıldığından — gerilemiş, ilkel tekniklerinin yüküyle dağılmıştır. Küçük çapta üretimin gerilemesi tarımda değişik şekillerde ortaya çıkar; ne var ki, gerilemenin varlığı tartışılmaz bir gerçektir.

Sermaye küçük çapta üretimi yokederek emeğin verimliliğinin artmasına ve büyük kapitalistlerin biraraya gelerek tekeller yaratmalarına yol açar. Üretimin kendisi daha da toplumsallaşır, yüzlerce, binlerce, milyonlarca emekçi düzenli bir iktisadi organizmada birbirlerine bağlanırlar. Ama bu kollektif emeğin üretimi bir avuç kapitalist tarafından tasarruf edilir.

Üretim anarşisi, buhranlar, kudurmuşçasına pazarlar kovalamalar ve büyük nüfus kitlesinin yaşama emniyetsizliği artar.

Kapitalist sistem, emekçilerin sermayeye olan bağımlılığını artırarak, birleşik emeğin büyük gücünü yaratır.

Marks kapitalizmin gelişmesini ilkel mal ekonomisinden, basit değişimden en yüksek biçimine — büyük çapta üretime — kadar incelemiştir.

Bütün eski ve yeni kapitalist ülkelerdeki deneyler, gittikçe artan sayıda emekçiye bu Marksçı öğretinin doğruluğunu yıl be yıl açıkça göstermektedir.

Kapitalizm bütün dünyada zafere ulaşmıştır. Ama bu, emeğin sermayeye karşı kazanacağı zaferin sadece başlangıcıdır.

III

Derebeylik ortadan kaldırılıp, dünya üzerinde **«özgür»** kapitalist toplum gözüktüğü zaman, bu «özgürlüğün» emekçi halka karşı uygulanan bir baskı ve sömürü sistemi olduğu kısa zamanda ortaya çıktı. Çeşitli sosyalist hareketler bu baskıyı yansıtmak ve onunla mücadele etmek için ortaya çıktı. Ancak önceleri sosyalizm **ütopyacı** sosyalizm niteliğindeydi. Kapitalist toplumu eleştirdi, itham etti ve lânetledi, onun yokoluşunu hayal etti, daha iyi bir düzenin düşleriyle yoğruldu ve zenginlere sömürünün ahlâka aykırı olduğunu göstermeye çalıştı.

Ama ütopyacı sosyalizm gerçek çözüm yolunu gösteremiyordu. Kapitalizmin yarattığı ücret köleliğinin gerçek niteliğini açıklayamıyordu. Kapitalist gelişmenin yasalarını ortaya çıkaramıyor, yeni bir toplum yaratmaya hangi **toplumsal gücün** yetenekli olduğunu gösteremiyordu.

Bu arada Avrupa'nın her yanında, özellikle Fransa'da, derebeyliğin ve serfliğin yıkılmasını izleyen fırtınalı devrimler, gelişmenin temelinin ve itici gücünün **sınıflararası kavga** olduğunu giderek açık bir biçimde ortaya çıkarmaktaydı.

Güçlü bir dirençle karşılaşılmadan, feodal sınıfa karşı birtek siyasal özgürlük zaferi kazanılmadı. Birtek kapitalist ülke hemen hemen özgür ve demokratik bir temel üzerinde gelişme-

di. Aksine kapitalist toplumun çeşitli sınıfları arasındaki ölümkalım savaşı bu gelişmeyi sağladı.

Marks'ın dehası; dünya tarihinin öğrettiği bu dersten birşeyler çıkararak — sürekli olarak — bu dersi uygulayan ilk birey olmasındadır. Bu ders, **sınıf kavgası** öğretisidir.

İnsanlar her zaman siyasetin aptalca kanmış ya da kandırılmış kurbanları olmuşlardır. Ahlâkî, dinsel, siyasal ve toplumsal lafların, bildirilerin ve söz vermelerin ardında şu ya da bu sınıfın **çıkarlarının** yattığını görmedikleri sürece bu böyle sürüp gidecektir. Her eski kurumun — her ne kadar barbarca ve kokuşmuş gözükse de — birtakım yönetici sınıfların güçleriyle yaşamını sürdürdüğünü görmedikleri sürece, reform ve yenilik isteyenler, eski düzeni koruyanlar tarafından aldatılacaklardır. Bu sınıfların direncini kırmak için **sadece birtek** yol vardır: Bizi çevreleyen toplumda — toplumdaki yeri gereği — eskiyi atması **gerekli** olan ve atabilen, yeniyi yaratacak güçleri bulmak ve bu güçleri kavga için hazırlayıp örgütlemek.

Sadece Marks'ın felsefî maddeciliği, proleteryaya, bütün ezilmiş sınıfların içinde bulundukları manevi kölelikten nasıl kurtulacaklarını göstermiştir. Sadece Marks'ın iktisadi kuramı proleteryaya genel kapitalist sistemdeki gerçek yerinin ne olduğunu anlatmıştır.

Amerika'dan Japonya'ya, İsveç'ten Güney Afrika'ya kadar bağımsız proleter örgütleri artmaktadır. Verdiği sınıf kavgası proleteryayı aydınlatmakta, onu eğitmektedir. Proleterya kendisini burjuva toplumun önyargılarından kurtarmaktadır; saflarını daha sıkı bir biçimde güçlendirmektedir. Başarılarını nasıl ölçeceğini öğrenmekte, gücünü çelikleştirmekte ve önüne geçilmez bir şekilde büyümektedir.

Prosveshcheniye No. 3,
Mart 1913.
İmza : **V. I.**

(B.) R.K.P. NİN (*) YEDİNCİ KURULTAYINDA OKUNAN PROGRAMIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİYLE VE PARTİNİN ADININ DEĞİŞTİRİLMESİYLE İLGİLİ RAPOR'dan

8 Mart 1918

...Devrimimizin kaderi ve uluslararası proleterya ordusunun bize düşen hissesi ne olursa olsun; devrim gelecekte ne sakıncalar doğurursa doğursun; bugünkü durum — emperyalist ülkelerin birçok gelişmiş ülkeyi savaş (29) yoluyla açlığa, enkaza ve barbarlığa sürüklediği bu durum — neresinden bakılırsa bakılsın ümitsizdir. Ve burada Frederick Engels'in otuz yıl önce, 1887'de, doğabilecek bir Avrupa savaşını değerlendirirken söylediği sözleri tekrarlamak zorundayım. Engels Avrupa'da bir sürü tacın yerlerde sürüneceğini, ama kimsenin bunları almak istemeyeceğini söylemişti. Avrupa ülkelerinin eşi görülmemiş bir enkaz durumuna geleceğini, Avrupa savaşının kâbusundan çıkacak tek sonucun — şöyle koydu meseleyi — «ya emekçi sınıfın zaferi ya da bu zaferi mümkün ve zorunlu kılacak koşulların yaratılması» olacağını belirtmişti. (30)

(*) (B). R.K.P. — (Bolşevik Rus Komünist Partisi) — (Bolshevik Russian Communist Party). ç.n.

(29) Burada sözü edilen savaş Birinci Dünya Savaşı (1914 - 18)'dır.

(30) Lenin burada Engels'in 15 Aralık 1887'de yazdığı **Borkheim'ın «1806 - 1807 Alman Baş - Vatanperverlerinin Anısına» Adlı Broşürüne Giriş**, adını taşıyan yazısına değinmektedir.

Engels bu konuya büyük bir açıklıkla ve dikkatle değinmiştir. Marksizm'i tahrif edip, enkazların arasından sosyalizm çıkmaz gibi zamanı geçmiş yalancı feylesofluk taslayanların aksine, Engels şunu açıkça görmüştü : Her savaş —gelişmiş bir toplumda bile— sadece tahrip, barbarlık, işkence yaratmakla, kitleleri bu gibi felâketlerle kana bulamakla kalmaz. Ama bu enkaz sosyalizmin zaferine de yol açmayabilir. Ne var ki, «ya emekçi sınıfın zaferi ya da bu zaferi mümkün ve zorunlu kılacak koşulların yaratılması» sözkonusu olabilir. Başka bir deyişle, uygarlık ve üretim yolları büyük ölçüde yokolduğuna göre birtakım zor geçiş dönemleri ortaya çıkabilir. Ama sonuç, işçi sınıfının —yani bütün emekçi halkın öncüsünün— doğuşu, sosyalist bir toplum yaratmak amacıyla gücü ele geçirmeye başlaması şeklinde olacaktır.

Çünkü istediğimiz kadar imha edelim, uygarlık tarihten silinemez. Onarımı güç olacaktır bu uygarlığın; ne var ki imha asla o uygarlığın tamamen yokolması anlamına gelmez. Bu uygarlığın bazı parçacıkları, bazı maddeleri imha edilemez; sadece bunları onarmak güç olacaktır.

1923'te **Rus Komünist Partisi'nin Yedinci Kurultayı : Raporun Aynı** adlı kitapta yayınlanmıştır.
6-8 Mart 1918.

«SOVYET HÜKÜMETİNİN BAŞTA GELEN GÖREVLERİ» ADLI MAKALENİN ASLIndan
Bölüm V

Sovyet gücü açısından bugün büyük bir önem kazanır duruma gelmiş bulunan devlet yönetimi görevinin belirgin özelliklerinden biri de şudur : Bugün —uygarlığın yakın tarihinde belki de ilk defa— mesele, siyaset yerine iktisada öncelik tanıyan bir dönemde yönetim meselesidir. «Yönetim» terimi çoğu kez öncelikle ve ilk ağızda —kısmen ya da tamamen— siyasal nitelik taşıyan eylemlerle bir tutulur. Halbuki Sovyet gücünün temeli, özü —kapitalist toplumdan sosyalist topluma geçişin özü gibi— iktisadi görevlerin siyasal görevlerden üstün tutulmasını gerektirmektedir. Bugün, özellikle Rusya'daki şu son dört aylık Sovyet gücü açıkça göstermiştir ki, devleti yönetme görevi, herşeyden önce ülkenin savaş yaralarını sarmak, üretici güçlerini onarmak, bir muhasebe sistemi kurmak ve üretilen malların üretimini ve dağıtımını kontrol etmek, emeğin verimliliğini artırmak gibi, iktisadi bir görev niteliğini almıştır. Kısacası mesele, iktisadi reorganizasyon görevi meselesidir.

Kanımızca bu görev ikiye ayrılmaktadır : 1) Muhasebe sistemini kurmak ve üretilen malların en yaygın ve evrensel bir

şekilde üretilmesini ve dağıtılmasını sağlamak, 2) emeğin verimliliğini artırmak. Eğer kapitalizm zorunlu iktisadi, toplumsal, kültürel ve siyasal ön koşulları gerçekleştirmiş ise, bu görevler sosyalizme geçiş döneminde halk ya da devlet tarafından yerine getirilebilir. Büyük çapta makine üretimi ve oldukça gelişmiş bir demiryolu şebekesi yoksa, posta ve telgraf haberleşmesi ile aşağı yukarı gelişmiş bir eğitim kurumları sistemi bulunmuyorsa, bu iki görevden hiçbiri ulus çapında ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilemez. Rusya bugün, geçiş döneminin bazı başlangıç ön koşullarının kendini gösterdiği aşamaya varmıştır. Öte yandan birtakım başka ön koşullar henüz ortaya çıkmamıştır. Ama bunlar komşu ülkelerin pratik deneylerinden rahatlıkla ödünç alınabilir. Bu ülkeler bugün çok daha gelişmiştirler ve hem tarihsel, hem de uluslararası bağlar nedeniyle uzun bir süredir Rusya ile ilişki kurmuş durumdalardır.

23-28 Mart 1918 tarihleri arasında kaleme alınmış ve ilk kez 1962'de **Bütün Eserleri**'nin Beşinci Rus baskısının 36. cildinde yayınlanmıştır.

PETROGRAD SOVYETİ BİRLEŞİMİNDE SUNULAN HALK KOMİSERLERİ KURULUNUN SİYASETİ KONULU RAPORdan

12 Mart 1919

Kısa Gazete Makalesi

Eskiden çara hizmet eden birtakım memurlar ve diğerleri bugün Kızıl Ordu'nun başında bulunuyorlar diye, bazı yoldaşların öfkelendiklerini söylüyor Lenin. «Kızıl Ordu'yu örgütlerken bu doğal olarak büyük bir önem kazanmaktadır ve yaptığımız işin başarısı da sorunu doğru bir biçimde sunmamıza bağlıdır. Ancak, uzmanlar sorunu daha geniş bir şekilde tartışılmak gerekir. Eski burjuva uzmanların tecrübelerinden ve bilimsel eğitimlerinden yoksun olan bizler görevlerimizle başa çıkamadığımız her durumda onları tüm örgütleme düzeylerinde kullanmalıyız. Sosyalist Rusya yeni tür insanlarla inşa edilecek, diye düşünen ütopyacılar değiliz. Eski kapitalist dünyadan bize miras kalan malzemeden yararlanmak zorundayız. Biz şimdi eski türden insanları yeni koşullara sokuyor, onları uygun bir şekilde kontrol ediyor ve proleteryanın uyanık denetimine bırakarak bizim için gerekli olan işleri yapmalarını sağlıyoruz. Yapımın tek yolu budur. Eğer siz binayı burjuva dünyanın bize bıraktığı malzeme ile inşa edemiyorsanız, inşaatı asla tamamlayamayacaksınız. Siz sosyalistler olmayıp laf ebeleri olacaksınız. Sosyalizmi inşa etmek için kapitalist Rusya'nın bize miras bıraktığı bilimden, teknolojiden ve genellikle her şeyden en çok

yararlanmak zorundayız. Elbette yolumuz üzerinde büyük engeller bulunacaktır; hatalar kaçınılmazdır. Her yerde kaçaklar ve sabotörler kol gezmektedir. Bunlara karşı uygulanacak ilk silâh şiddet olmalıydı. Ama şimdi proleteryanın manevi ağırlığından, güçlü örgütten ve disiplinden yararlanmak gerekiyor. Yararlı uzmanları bir kenara itmek için asla bir sebep yoktur. Ancak bu kişiler —proleterya kendilerini kontrol edebilsin diye— belirli sınırlar içinde hareket ettirilmelidir. Bunlara belirli işler verilmeli, ama kendileri uyanık bir şekilde kontrol edilmeli ve karşı-devrimci planlarını imha etmek için başlarına komiserler konmalıdır. Aynı zamanda biz de bu uzmanlardan bilgi edinmeliyiz. Ve en önemlisi, hizmetlerinden mümkün olan her yerde yararlandığımız bu beylere katiyen siyasal imtiyazlar tanınmamalıdır. Bu konuda bir kerteye kadar başarılı olduk. Kapitalistleri ezmek aşamasından onların hizmetlerini kullanmak aşamasına geçmiş bulunmaktayız. Bu ise geçen yılki dahili gelişme açısından belki de en önemli başarılarımızdan biri olmuştur.

Kültürel gelişmemizi etkileyen en ciddi sorunlardan biri kırsal yörelerdir. Sovyet gücü, emekçi halkın mümkün olan en yaygın desteği varsayımına dayanır. Bu tutum bu dönemde taşrada uyguladığımız bütün siyasetimizi özetlemektedir. Kent proleteryasını kırsal bölgelerin yoksul insanlarıyla birleştirmek gerekiyordu; bunu yaptık. Bugün bu iki kitle binlerce kopmaz bağla birbirlerinle bağlanmışlardır. Başka yerlerde olduğu gibi, kırsal yörelerde de birtakım güçlüklerle karşılaşmaktayız. Çünkü köylüler kendilerini bağımsız mülk sahipleri sanarlar. Ürünlerini özgür bir şekilde satmaya alışmışlardır ve her köylü bunu vazgeçilmez hakkı sayar. Bugün onları, sadece sosyalist üretim örgütlemesi sayesinde ancak savaşın sebep olduğu harabeden kurtulabileceğimize kesinlikle inandırmak, bunun için de büyük çaba sarfetmek gerekmektedir. Bu ise zor kullanarak değil, ikna yoluyla yapılmalıdır...»

Severnaya Kommuna no. 58,
14 Mart 1919.

SOVYET HÜKÜMETİNİN BAŞARILARI VE KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLER Adlı Yazıdan

Eski ütopyacı sosyalistlerin düşüncelerine göre, sosyalizm yeni tür birtakım insanlarla inşa edilebilirdi. Öyleyse ilk kez iyi, temiz ve enfes bir şekilde eğitilmiş insanlar yetiştireceklerdi, bu insanlar da sosyalizmi kuracaklardı. Buna her zaman gülerek cevap verdik ve dedik ki: Bu, bebeklerle oynamaktır; bu, genç hanımefendiler için eğlencelik niteliğinde bir sosyalizmdir, ciddi bir siyaset değildir.

Sosyalizmi kapitalizmin yetiştirdiği erkek ve kadınların yardımıyla kurmak istiyoruz. Bu insanları kapitalizm ahlâksız yapmıştı, yozlaştırmıştı; ama kendisiyle savaşmak için çelikleştirmişti de. Bugün bazı proleterler vardır, bunlar öyle güçlenmişlerdir ki, bin kat daha güç koşullara herhangi bir ordudan daha kolay dayanabilirler. Milyonlarca cahil, dağınık, ezilmiş köylü bulunmaktadır. Eğer proleterya akıllıca taktikler uygulayabilirse, bu milyonlarca köylü kavgada proleteryanın yanında yer alacak yetenektedir. Burjuva dünya görüşüyle bezenmiş bilim adamları ve teknik uzmanlar; burjuva koşulları içinde yetiştirilmiş askeri uzmanlar bulunmaktadır. Koşullar sadece «burjuva» koşulları olsaydı, hadi neyse. Ama toprak ağalığı,

serflik ve falaka da vardı bu koşullar arasında. Ekonomiye gelince : Bütün fenni tarım uzmanları, mühendisler ve öğretmenler mülk sahipleri arasından yetişmişti. Ne Çar Nikola'nın krallığı döneminde, ne de Cumhuriyetçi Wilson'ın başkanlığı döneminde tezgâhın başındaki mülksüz proleterlerle sabanın başındaki köylüler üniversite eğitimi görmediler. Bilim ve teknoloji sadece zenginler için, mülk sahibi sınıf için vardır. Kapitalizm sadece azınlığa uygarlık sağlar. Sosyalizmi bu uygarlıktan yararlanarak kuracağız, çünkü başka malzememiz yok. Sosyalizmi, hiç vakit kaybetmeden, kapitalizmin dün bize miras bıraktığı ve bugün kullanmamız gereken malzemeyle inşa etmek istiyoruz. O uyduruk peri hikâyesini ciddiye alacağımızı sanan, limonluklarda büyümüş insanlarla değil. Elimizde sadece burjuva uzmanlar bulunmaktadır; inşaat için kullanabilecek başka tuğlamız yok. Sosyalizm zafere ulaşmalıdır ve biz —sosyalistler ve Komünistler— eylemlerimizle, bu tuğlalarla ve bu malzemeyle sosyalizmi kuracak yetenekte olduğumuzu; uygarlığın meyvalarından şimdiye dek nasibini pek az almış olan proleteryanın ve de burjuva uzmanların yardımlarıyla bu işi gerçekleştirebileceğimizi göstermeliyiz.

Sosyalist toplumu bu malzemeyle kuramıyorsanız, bu sizin, sadece laf ebeleri ve gevezeler olduğunuzu gösterir.

İşte dünya kapitalizminin tarihsel mirası karşımıza bu sorunu çıkarmaktadır! Gücü elimize geçirdiğimiz ve Sovyet devlet mekanizmasını kurduğumuz zaman somut bir şekilde karşılaştığımız güçlük budur!

Bu sadece görevimizin yarısıdır, ama daha büyükçe olanı. Sovyet devlet mekanizması demek; emekçi halk kendi kitlesel birliğinin ağırlığıyla kapitalizmi ezecek şekilde birleşmiştir, demektir. Kitleler bunu başardılar ama, sadece kapitalizmi ezmek yeterli değildir. Kapitalizmin ardında bıraktığı kültürün tamamını almalı ve sosyalizmi bununla kurmalıyız. Onun biliminin, teknolojisinin, bilgisinin ve sanatının tümünü almalıyız. Bunlar olmadan sosyalist toplumu kuramayız. Öte yandan bu bilim, teknoloji ve sanat bu uzmanların ellerinde ve kafalarında bulunuyor.

İşte bütün düzeylerde karşımıza çıkan görev budur. Bu görevin kendine özgü çelişmeleri vardır, kapitalizmin bir bütün olarak özündeki çelişmeler gibi. Görev çok güçtür, ama başarılabilir. Temiz, sosyalist uzmanlar yetiştirmek, ilk kusursuz Sosyalistler kuşağını oluşturmak için yirmi yıl bekleyemeyiz. Hayır, özür dilerim, yapım bugün başlamalıdır, yirmi yıl içinde değil, iki ay içinde... Burjuvaziyle savaşabilmek, bütün dünyadaki burjuva bilim ve teknolojiye karşı çıkabilmek için. Zaferi burada kazanmalıyız. Yığınlarımızın ağırlığı zoruyla burjuva uzmanların bize hizmet etmelerini sağlamak güçtür. Ama mümkündür bu ve başardığımız takdirde zafere ulaşmış olacağız.

Yoldaş Trotsky geçenlerde bana, Savaş Bölümü'nün göreve çağırdığı eski ordudan *gelme* subayların sayısının onbinlere ulaştığını söylediği zaman, düşmanlarımızdan yararlanmanın esrarının nerede saklı olduğunu anladım : Sosyalizme muhalif olanları onu kurmaya zorlamak, kapitalistlerin bize fırlatmak için seçtikleri tuğlalarla sosyalizmi inşa etmek! Elimizde başka tuğla bulunmamaktadır! Demek ki, burjuva uzmanları —proleteryanın önderliğinde— binamızı bu tuğlalarla inşa etmeye zorlamalıyız. Güç olan budur; ama zaferin teminatı da budur.

Yeni ve güç olan bu yolda doğal olarak birsürü hata yapmış bulunmaktayız. Bu yolda birsürü geri tepmelerle karşılaştık. Herkesin bildiği gibi belli sayıda birtakım uzmanlar düzenli bir şekilde ihanet ettiler bize. Fabrikalarda çalışan uzmanlar arasında, fenni tarım uzmanları arasında ve yönetim saflarında —her adımda— çalışmaya karşı kinci bir tutum, kin dolu sabotajlar gördük; hâlâ da görüyoruz.

Bunların büyük güçlükler doğurduğunu ve sadece şiddet kullanarak zafere ulaşamayacağımızı biliyoruz... Elbette şiddete karşı değiliz. Proleteryanın diktatörlüğüne muhalif olanlara güleriz. Güleriz ve deriz ki : Ya proleteryanın diktatörlüğünün, ya da burjuvazinin diktatörlüğünün mümkün olabileceğini anlamayanlar aptaldırlar. Başka şekilde düşünenler ya salaktırlar, ya da siyasal cehaletleri o kerteye varmıştır ki, bunların toplantılara —hele hele kürsüye— yaklaşmalarına izin vermek gerçekten utanç vericidir. Tek almaşık şudur : Ya Liebknecht ve Luxemburg'a karşı şiddet, emekçilerin en ulu önderlerinin

katli, ya da sömürücülerin şiddetle bastırılması. Ve her kim ki orta yolun düşünü kurar, bizim en zararlı ve tehlikeli düşmanımızdır.

İşte bugünkü durum budur. Dolayısıyla, uzmanların hizmetlerinden yararlanmak sözkonusu edilirken, geçtiğimiz yıl Sovyet siyasetinin öğrettiği dersleri aklımızda tutmak zorundayız. Geçtiğimiz yıl sömürücüleri böldük ve yendik; şimdi burjuva uzmanlardan yararlanmak sorununu çözmeliyiz. Burada yine tekrar ediyorum : Sadece şiddet bizi bir yere götürmez. Şiddete ek olarak ve başarılı bir şiddet uygulamasından sonra — burjuva uzmanları kendi isteğine boyun eğdirecek ve kendi eylemine çekecek — muzaffer proleteryanın örgütüne, disiplinine ve manevi ağırlığına ihtiyacımız vardır.

Bazıları, Lenin şiddet yerine manevi iknayı öğütlüyor, diyebilirler. Sosyalist toplumun gelişmesi için zorunlu yeni bilim ve teknolojiyi örgütleme sorununu sadece şiddetle çözebileceğimizi düşünmek aptallık olur. Saçmalıktır bu! Biz, Parti olarak, bu yılki Sovyet eyleminden birşeyler öğrenmiş kişiler olarak, bu şekilde düşünecek kadar aptal olmayacağız ve kitleleri de bu şekilde düşünmemeleri için uyaracağız. Burjuva kapitalist toplumun bütün kurumlarını kullanmak için sadece başarılı bir şiddet uygulaması yeterli değildir. Örgütleme, disiplin, kitleler arasında sosyalist disiplin, proleteryanın nüfusun geri kalan kesimini etkilemesini sağlayacak örgütlenme ile yeni bir kitle ortamının yaratılması da, gerekmektedir. Bu sayede burjuva uzmanlar, başka bir çıkar yol bulunmadığına, eski topluma dönüşün olanaksız olduğuna inanacaklardır. Sadece kendileriyle birlikte eylemlerini sürdüren, kitleleri yöneten ve onların kesin güvenini kazanmış olan sosyalistlerle yanyana çalışacaklardır. Sosyalistlerin amacının; burjuva bilim ve teknolojisinin meyvalarının, uygarlığın binlerce yıllık gelişmesinin meyvalarının sadece bir avuç insan tarafından —kendilerini sivriltmek ve zenginleşmek için— değil, bütün emekçi halk tarafından toplanabilmesini sağlamak, olduğunu böylelikle anlayacaklardır bu burjuva uzmanlar.

Bu çok güç bir görevdir ve gerçekleştirilmesi için yıllar gerekmektedir! Ama bunu gerçekleştirmek için bir güç, disip-

lin, sosyalist disiplin, Sovyet disiplini, proleter disiplini yaratmak zorundayız. Bu sayede hem karşı - devrimci burjuvazinin başı ezilecek, hem de bunlar aramıza alınacak ve kendi isteklerimize boyun eğmeleri sağlanarak, bizim davamıza hizmet etmek için bizim çizgimizde yürümeye zorlanacaklardır.

Tekrar ediyorum : Askeri güçlerimizi örgütlerken, iktisadi kalkınma çabalarımızda, her iktisadi kurulun, her fabrika komitesinin ve her ulusallaştırılmış fabrikanın çalışmaları sırasında her gün bu sorunla karşılaşmaktayız. Bütün geçtiğimiz yıl boyunca Halk Komiserleri Kurulu hemen hemen her hafta bu sorunu tartışıyor ve birtakım çözüm yolları tespit ediyordu. Eminim, geçen yılki Sovyet çalışmaları sırasında defalarca bu sorunla karşılaşmamış birtek fabrika komitesi, birtek tarım komünü, birtek devlet çiftliği, birtek «uyezd» toprak idaresi bulunmamaktadır.

İşte görev bu yüzden güçtür; ama bu görevi hoşa gider bir şekle sokan da budur. Sömürücüler proleter başkaldırmasının gücüyle ezilmiş olduklarına göre, şimdi yapmamız gereken budur. Onların direncini kırdık ve bu zorunluydu. Ama yapılması gereken tek şey bu değildir. Yeni örgütlenmenin gücü ve emekçi halkın yoldaşça örgütlenmesinin yardımlarıyla, bunları bize hizmet etmeye zorlamalıyız. Onların eski kusurlarını tedavi etmeli ve sömürücü çabalarına tekrar dönmelerine engel olmalıyız. Bunlar hâlâ burjuvadırlar ve ordumuzda komutan ve emir subayı, mühendis, fenni tarımcı durumundalardır. Ve bu eski, burjuva kişiler kendilerine Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler ([31]) adını vermektelerdir. Ne ad verirlerse versin-

(31) **Menşevikler** — Rus Sosyal-Demokrat hareketinde beliren oportünist bir tutum. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 1903'te yapılan **İkinci Kurultayı** sırasında, merkez organlarına seçimler yapılırken Lenin'in önderliğindeki devrimci Sosyal Demokratlar çoğunluğu ele geçirdiler (bunun Rusçası **bolshintsvo**'dur. «Bolşevikler» terimi de bu kökten gelir) ve oportünistler azınlıkta kaldılar (**menshintsvo** ve bu kökten gelen «Menşevikler» terimi).

1905-07 devriminin sürdüğü günlerde Menşevikler emekçi sınıfın hegemonyasına karşı çıktılar, emekçi sınıfın ve köylülerin ittifakını kabul etmediler. Bunun yerine, kendi düşüncelerine göre devrime önderlik etmesi gereken liberal burjuvaziyle, emekçi sınıfın işbirliği yapmasında ısrar ettiler. Devrimi izleyen gericilik döneminde, Menşevikler'in çoğu tasfiyeciler durumuna geldiler. Emekçi sınıfın yasal olmayan devrimci partisinin tasfiye edilmesini istediler. Şubat 1917'deki burjuva-demokratik devrimin zaferinden sonra Menşevikler

ler kendilerine. Bunlar tümüyle, tepeden tırnağa — görünümlerinde ve de alışkanlıklarında — herşeyleriyle burjuvadırlar.

Peki, ne yapalım? Hepsini de kovalım mı? Yüzbinlerce insanı kovamazsınız ki! Ve bunu yaparsak zararı sadece bize dokunur. Sosyalizmi kurmak için elimizde kapitalizmin yarattığından başka hiçbir malzeme bulunmamaktadır. Bunları kovmak yerine dirençlerini kırmalı, her kertede kendilerini gözlemeli, yüreksiz insanların her an yapmak eğiliminde oldukları gibi kendilerine hiçbir siyasal imtiyaz tanımamalıyız. Eğitim görmüş kişiler burjuvazinin siyasetine ve etkisine boyun eğerler, çünkü bu eğitimi onlara burjuva ortam sağlamıştır. İşte böyle kişiler bu nedenle her zaman sallanırlar, karşı - devrimci burjuvaziye siyasal imtiyazlar tanırlar.

---

burjuva nitelikteki Geçici Hükümet'e girdiler ve bunun emperyalist siyasetini desteklediler. O sırada hazırlık döneminde olan sosyalist devrime karşı açıkça savaş açtılar. 1917'deki Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra Menşevikler gurubu açık bir karşı-devrimci parti durumuna geldi; Sovyet gücünün devrilmesine yönelik çeşitli darbe ve isyanları örgütledi ve bunlara katıldı.

Sosyalist-Devrimciler- Rusya'da 1901'in sonu ile 1902'nin başları arasında, çeşitli Narodnik gurup ve çevrelerin biraraya gelmesiyle kurulan küçük-burjuva partisinin üyeleri. Sosyalist-Devrimciler proleterya ile küçük mülk sahipleri arasındaki sınıfsal ayrılıkları göremediler, köylü kitlesi içindeki sınıf ayrılıklarını ve (yoksul köylülerle kulaklar arasındaki) düşmanlıkları göremediler. Ve devrimci harekete proleteryanın önderlik edeceği gerçeğini inkâr ettiler.

Şubat 1917'deki burjuva-demokratik devrimin zaferinden sonra Sosyalist-Devrimciler —Menşevikler ve Anayasacı Demokratlar'la birlikte— burjuvazinin ve toprak ağalarının kurduğu karşı-devrimci Geçici Hükümet'in dayanağı durumuna geldiler. Kerensky, Avkser.tyev ve Chernov gibi Sosyalist-Devrimci önderler bunların üyeleriydi.

1917 Kasımı'nın sonlarına doğru Sosyalist-Devrimciler Partisi'nin Sol kanadı bağımsız Sol Sosyalist-Devrimciler Partisi'ni kurdu. Köylüler arasındaki etkinliklerini korumak istedikleri için, Sol Sosyalist-Devrimciler Sovyet gücünü resmen tanıdılar ve Bolşevikler'le uzlaştılar. Ama çok geçmeden Sovyet hükümetiyle kavga etmeye başladılar.

Yabancı askeri istilâ ve İç Savaş döneminde Sosyalist-Devrimciler yıkıcı karşı-devrimci hareketlere giriştiler; istilâcıları ve beyaz muhafızları desteklediler; karşı-devrimci darbelere katıldılar ve Sovyet devleti ile Komünist Partisi'nin önderlerine karşı terörist hareketler düzenlediler. İç Savaş sona erdikten sonra Sosyalist-Devrimciler hem ülkede, hem de beyaz muhafız göçmenler kesiminde Sovyetler'e karşı eylemlerini sürdürdüler.

Ellerini kirleteceği için devlette çalışmak istemeyen, temiz, sosyalist elleri olmasını arzu eden, sosyalist toplumu temiz sosyalist elleriyle kuracağını söyleyen ve de alçak karşı - devrimci burjuva işbirlikçilerin hizmetlerine sırt çeviren sosyalist sadece bir palavracıdır. Çünkü onların hizmetine başvurmak zorundayız.

Bugün gerçekleştirmek durumunda bulunduğumuz pratik görev, kapitalizmin bize karşı çıkmak için yetiştirdiği herkesin, hizmetinden yararlanmak, gün be gün karşı - devrimci plânlarını eritmek ve aynı zamanda kendilerinden birşeyler öğrenmektir.

Bizim en iyi şekilde elde ettiğimiz bilim ajitatörün ve propagandacının bilimidir, fabrika emekçisinin cehennemî kaderiyle çelikleşmiş insanın ya da aç köylünün bilimi; uzun bir süre dayanmayı ve kavgada diretmeyi bize öğreten bir bilim. Bizi bu güne kadar kurtaran bu oldu; zorunluydu bu ama yeterli değil. Sadece bununla zafere ulaşamayız. Zaferimizin eksiksiz ve kesin olması için kapitalizmden değerli bulduğumuz herşeyi, bütün bilim ve kültürünü almalıyız.

Nasıl alacağız bunları? Onlardan — düşmanlarımızdan — öğrenmeliyiz. Burjuva fenni tarımcıların, mühendislerin ve öteki kilerin kültürünün meyvalarını elde edebilmek için bizim gelişmiş köylülerimiz, fabrikalardaki sınıf bilincine ulaşmış işçilerimiz ve «uyezd» toprak idarelerinde çalışan memurlarımız kendilerinden birşeyler öğrenmelidirler.

Bu açıdan bakılınca, geçtiğimiz yıl Partimiz'de alevlenen kavga çok yararlı olmuştur. Bu kavga bir sürü keskin çatışmalara yol açtı — keskin çatışma olmadan kavga da olmaz. Ne var ki, bu kavganın sonunda pratik birtakım deneyler edindik — o zamana kadar karşımıza çıkmamış, ama onsuz sosyalizme ulaşmanın olanaksız olduğu bir konuda. Yine söylüyorum: Muzaffer proleter devrimini burjuva kültürle, şimdiye kadar çok az kimsenin yararlanabildiği burjuva bilim ve teknolojiyle birleştirmek görevi, oldukça güç bir görevdir. Bu konuda herşey emekçi halkın gelişmiş kesimlerindeki örgütlenme ve disipline bağlıdır. Bağımsız kalkınmadan tamamen yoksun olan, asırlar boyunca toprak ağaları tarafından ezilen milyonlarca

mazlum ve cahil Rus köylüsünün önderliğini, eğer anladıkları, dost oldukları, güvenini kazandıkları, dost emekçiler oldukları-na inandıkları kent emekçilerinin gelişmiş kesimleri yapmasaydı; eğer emekçi yığınları birleştirecek, etkileyecek, onlara burjuva kültürün tümünü almak görevinin önemini anlatacak, kendilerini ikna edecek bu örgüt bulunmasaydı, sosyalizm davası umutsuz bir çaba olurdu.

Petrograd Emekçiler Ve Kızıl Ordu Temsilcileri Sovyeti tarafından 1919'da bülten şeklinde yayınlanmıştır.

(B.) R.K.P. NİN SEKİZİNCİ KURULTAYINDA PARTİ PROGRAMINA İLİŞKİN OLARAK SUNULAN RAPORdan
19 Mart 1919

Burjuva uzmanlar sorunu, birtakım sürtüşmelere ve fikir ayrılıklarına yol açmaktadır. Geçenlerde Petrograd Sovyeti'nde konuşma yaparken, yazılı olarak sorulan sorular arasından bir kısmı ödeme oranları sorununu içermekteydi. Bana soruyorlardı : Sosyalist bir cumhuriyette 3000 ruble gibi yüksek bir ödeme yapılabilir miydi? Aslında biz bu sorunu programa dahil etmiş bulunmaktayız, çünkü bu konudaki hoşnutsuzluk oldukça artmıştır. Burjuva uzmanlar sorunu orduda, sanayide, kooperatiflerde, her yerde ortaya çıkmaktadır ve kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin en önemli sorunlarından biridir bu. Burjuva bilim ve teknolojisinin sunduğu yöntemleri halkın daha da yararlanabileceği duruma getirdiğimiz zaman ancak sosyalizmi kurabileceğiz. Sosyalist toplumu inşa etmenin başka bir yolu yoktur. Ne var ki yapımı bu şekilde gerçekleştirmek için aracı burjuvaziden almalıyız; bu uzmanların tümünü çalışmaya aktarmalıyız. Programda bu sorunu ayrıntılı olarak açıklamamız bir rastlantı olmayıp akılcı bir çözüm yolu bulmak içindir. Rusya'nın kültürel az - gelişmişliğinin bilincindeyiz ve bunun — ilkede daha tutarlı bir

proleter demokrasi yaratmış olan ve bütün dünyaya bu gibi bir demokrasi örneği sunmuş bulunan — Sovyet gücünü nasıl etkilediğini, bu kültür eksikliğinin Sovyet gücünün değerini nasıl azalttığını ve bürokrasiyi nasıl canlandırdığını biliyoruz. Sovyet mekanizması lafta bütün emekçilere açıktır, ama aslında bunun böyle olmadığını hepimiz biliyoruz. Fakat yasalar bunun böyle olmasını engellediği için değil. Burjuvazi döneminde durum buydu; tam aksine bugün yasalarımız bu konuda bize yardımcı olmaktadır. Ama sadece yasalar da yeterli değildir. Yaygın eğitimsel, örgütsel ve kültürel çalışmalar yapmak zorunluluğu vardır. Bu ise hızlı yasamayla gerçekleştirilemez ve uzun bir süreyi içeren yaygın bir çalışmayı gerektirmektedir. Burjuva uzmanlar sorunu bu Kurultay'da kesinlikle çözülmelidir. Kurultay'ı kuşkusuz dikkatle izleyen arkadaşlar — bu sorunun çözülmesi sayesinde — Kurultay'ın otoritesine güvenecek ve ne gibi güçlüklerle karşılaşmakta olduğumuzu anlayacaklardır. Her kertede bu sorunla yüzyüze gelen yoldaşlar böylelikle en azından propaganda çalışmalarına katkıda bulunur duruma geleceklerdir.

Burada, Moskova'da, Kurultay'a Spartakistler'in (32) temsilcileri olarak katılan arkadaşların bize anlattıklarına bakılırsa, sanayinin oldukça geliştiği ve emekçiler arasında Spartakistler'in en etkin bulundukları Batı Almanya'da, Spartakistler halen muzaffer olmamakla birlikte, büyük işletmelerin mühendisleri ve yöneticileri bunların yanına geliyor ve «Sizinle birlik olacağız!» diyorlarmış. Bizim ülkemizde durum böyle değildi. Do-

(32) **Spartakistler** — Alman Sol Sosyal-Demokratlar'ın devrimci örgütünün üyelerine verilen ad. Spartaküs gurubu Birinci Dünya Savaşı'nın ilk günlerinde Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Clara Zetkin, Julian Marchlewski, Léon Jogiches (Tyszka) ve Wilhelm Pieck tarafından kurulmuştu. Spartakistler halk arasında devrimci propaganda yaptılar, savaş aleyhtarı kitle gösterileri düzenlediler, grevlere öncülük ettiler ve savaşın emperyalist niteliğini ve oportünist Sosyal-Demokrat önderlerin ihanetini teşhir ettiler.

Spartakistler Alman Merkeziyetçi Bağımsız Sosyal-Demokrat Partiye Nisan 1917'de örgütsel olarak bağımsız bir gurup şeklinde girdiler ve Almanya'da devrim süregelirken, Kasım 1918'de Spartaküs İttifakı'nı kurdular. Ve 14 Aralık 1918'de kendi programlarını yayınlayıp «Bağımsızlar»la olan ilişkilerini kestiler. 30 Aralık 1918 - 1 Ocak 1919 tarihleri arasında yapılan açılış kurultayında Spartaküs İttifakı Alman Komünist Partisi'ni kurdu.

ğal olarak emekçilerin o ülkedeki kültürel düzeylerinin daha yüksek olması, mühendis düzeyindeki personelin daha çok proleterleşmiş bulunması ve belki de bilmediğimiz birtakım başka nedenler orada bizimkilerden değişik birtakım ilişkileri oluşturmuşlardır.

Durum ne olursa olsun şu anda, daha fazla gelişmenin temel engellerinden biriyle karşı karşıyayız. Diğer ülkelerin desteğini beklemeden hemen, üretici güçlerimizi geliştirmek zorundayız. Burjuva uzmanlar olmadan yapılamaz bu. İlk ve son defa tekrar etmek zorundayız bunu. Bu uzmanların çoğunluğu elbette burjuva görünümündedir. Bunları yoldaşça işbirliği ortamına, emekçi komiserlerin ve Sosyalist çekirdeklerin bulunduğu bir ortama yerleştirmeliyiz. Bu uzmanlar öyle bir yerleştirilmelidir ki, kaçamasınlar. Buna karşılık kapitalizmde alışageldiklerinden daha iyi koşullarda çalışma olanağı tanınmalıdır kendilerine. Çünkü bu gurup, burjuvazi tarafından eğitilmiş olduğu için başka şekilde çalışmayacaktır. Nüfusun bütün bir kesimini zor altında çalıştırmak mümkün değildir; deneyler bunu bize çok iyi gösterdi. Onları karşı - devrime katılmamaya zorlayabiliriz, yıldırırız; böylelikle beyaz muhafızların çekiciliğine kapılmaktan korkar duruma getiririz. Bolşevikler bu konuda oldukça enerjiktirler. Bu yapılabilir; doğru bir biçimde yapıyoruz bunu. Hepimiz bunu yapmayı öğrendik. Ama aynı şekilde bütün bir kesimi çalışmaya zorlamak olanaksızdır. Bu adamlar kültürel çalışma yapmaya alışıktırlar ve burjuva sistemi çerçevesinde bunu geliştirdiler. Yani, burjuvaziyi büyük maddi kazançlarla zenginleştirdiler, ama proleteryaya bu maddi kazançları sadece koklattılar. Ne olursa olsun, kültürü geliştirdiler; onların işi buydu. Emekçi sınıflar; kültüre sadece değer vermekle yetinmeyip onu halka da indirmeye çalışan örgütlenmiş ve gelişmiş kesimleri isteklendirdiği içindir ki, bu adamlar bize karşı olan tutumlarını değiştiriyorlar. Doktorun biri, proleteryanın salgınlarla savaşmak için emekçileri bağımsız eyleme sürdüğünü gördüğü zaman, bize karşı takındığı tavır tamamen değişmektedir. Bu gibi burjuva doktorlardan, mühendislerden, fenni tarımcılardan ve işbirlikçilerden oluşan büyük bir küme var. Bunlar, uygulamada, proleteryanın bu dava uğruna giderek daha çok insan çektiğini gördükleri zaman, **manen** fethedilecekler ve burjuvaziden kopmaları sadece siyasal açıdan olmaya-

caktır. O zaman işimiz kolaylaşacaktır. O zaman bunlar kendiliklerinden bizim mekanizmamıza girecekler ve onun parçaları durumuna geleceklerdir. Bunu başarabilmek için fedakârlıklar gerekmektedir. Bu uğurda iki milyar bile harcamak bir hiçtir. Bu fedakârlıktan korkmak ise çocukluk olur, çünkü yükleneceğimiz görevleri anlamadığımız anlamına gelir.

Ulaşımımızdaki, sanayideki, tarımdaki keşmekeşlik Sovyet Cumhuriyeti'nin hayatını düpedüz baltalamaktadır. Bu konuda en güçlü tedbirlere başvurmalı, ülkenin bütün olanaklarını sonuna kadar zorlamalıyız. Uzmanlar hususunda, bunları iğnelemek siyasetinden vazgeçmeliyiz. Bu uzmanlar sömürücülerin uşakları değildir; etkin kültür emekçileridir onlar. Burjuva toplumda burjuvaziye hizmet eden bu uzmanlar proleter toplumda bize hizmet edeceklerdir. Sosyalistler bütün dünyada aynı şeyi söylüyorlar. Bu geçiş döneminde onlara mümkün olan en iyi hayat koşullarını sağlamalıyız. En doğru siyaset bu olacaktır; en iktisadi yönetim bu olacaktır. Aksi takdirde, birkaç yüz milyonu tasarruf edelim derken o kadar çok şey kaybedebiliriz ki, kaybımızın yerini doldurmak için hiçbir şey yetmeyebilir.

Ödeme oranları sorununu İş Komiseri Schmidt'le tartıştığımız zaman, kendisi verileri şöylece sıraladı : Ücretleri eşitleştirme konusunda herhangi bir burjuva devletin herhangi bir yerde yaptığından — ve de uzun yıllar yapabileceğinden — daha çok şeyi gerçekleştirmiş bulunmaktayız. Savaş öncesi ödeme oranlarını alın : El emeğini kullananlar günde bir ruble, yani ayda yirmibeş ruble alıyorlardı. Halbuki — yüzlerce, binlerce ruble alanlar bir yana — bir uzman ayda beşyüz ruble alıyordu. Uzmanın aldığı para emekçinin aldığının yirmi katıydı. Şimdiki ödeme oranlarımız altı yüz ruble ile üçbin ruble arasında değişmektedir —sadece beş katı. Oranları eşitleştirmek konusunda çok şey yapmış bulunmaktayız. Elbette bugün uzmanlara fazla ödeme yapmaktayız. Ne var ki bilgileri karşılığı olarak bu fazla ödemeyi yapmak sadece yararlı olmayıp, gerekli ve kuramsal olarak zorunludur da, Bu sorunun programda ayrıntılı olarak ele alındığı kanısındayım. Bunun üzerinde özellikle durmak gerekir. Bu konuda sadece bir ilke kararı almak yetmez. Kurultay'a katılan her delegenin, kendi

yöresine dönüp örgütüne sunduğu raporunda ve bütün eylemlerinde bu ilke kararını uygulamasını sağlamalıyız.

Kararsız aydınların tutumlarını kökünden değiştirmeleri konusunda başarılı olmuş durumdayız. Dün küçük - burjuva partilerini meşru kılmaktan sözediyorduk; bugün Menşevikler'i tutukluyoruz. Bu ileri geri hareketle çok belirgin bir yöntem uygulamaktayız. Bu siyaset değişikliklerinin içinden, tutarlı ve çok sağlam bir çizgi geçmektedir : **Karşı - devrimi kırmak ve burjuvazinin kültür mekanizmasını kullanmak.** Menşevikler sosyalizmin en kötü düşmanlarıdır, çünkü kendilerine proleter süsü verirler. Ama Menşevikler proleter olmayan bir guruptur. Bu gurupta çok önemsiz bir üst tabaka vardır — proleter niteliğinde — ve gurubun kendisi küçük - burjuva aydınlardan oluşmuştur. Bu gurup da bizim saflarımıza katılmaktadır. Bunları da, bütün bir gurup olarak, aramıza alacağız. Saflarımıza katıldıklarında her zaman «Hoş geldiniz!» diyoruz. Her kararsızlığın ardından gurubun bir kümesi daha bize katılmaktadır. Menşevikler'in, **Novaya Zhizn**'cilerin (*) ve Sosyalist - Devrimciler'in durumu buydu; daha uzun bir süre önümüze çıkacak, sızlanacak ve bir kamptan ayrılıp ötekine girecek bütün bu kararsızların durumu da bu olacaktır. Bunlara hiçbir şey yapamazsınız. Ama bütün bu kararsızlıklar sayesinde Sovyet emekçilerin saflarına kültürlü aydın gurupları katacak ve beyaz muhafızları desteklemeye devam eden unsurları kıracağız.

22 Mart 1919'da **Pravda**'nın
64. sayısında yayınlanmıştır.

---

(33) **Novaya Zhizn**'ciler- Petrograd'da Nisan 1917 - Temmuz 1918 arasında yayınlanan **Novaya Zhizn** (Yeni Hayat) gazetesi etrafında kümelenmiş Menşevikler gurubu.

Bu gurup özellikle Martov eğilimli Menşevikler'den oluşmuştu ve bunlar kendilerine enternasyonalistler adını veriyorlardı. Bunlar Ekim Sosyalist Devrimi'ni düşmanca karşıladılar. Sadece bir kısmı Bolşevikler'e katıldı.

YETİŞKİNLERİN EĞİTİMİ KONULU BİRİNCİ RUSYA KURULTAYINI SELAMLAMA SÖYLEVİ
6 Mayıs 1919

Yoldaşlar; yetişkinlerin eğitimi Kurultayı'nı selamlamaktan kıvanç duymaktayım. Konu hakkında çok iyi bilgi sahibi olan ve araştırmış bulunan benden önceki konuşmacı Lunacharsky gibi konunun ayrıntılarına inen bir konuşma yapmamı elbette beklemezsiniz. İzin verirseniz sizleri kısaca selamlamak ve Halk Komiserleri Kurulu'nda sizin çalışmanızla oldukça yakından ilgilenirken yaptığım gözlemleri, kafamda beliren düşünceleri belirtmek isterim.

Eminim ki, Sovyet eyleminin hiçbir düzeyinde — geçtiğimiz onsekiz aylık dönemde — yetişkinlerin eğitimi konusunda olduğu kadar büyük ilerleme kaydedilmemiştir. Kuşkusuz, sizler ve bizler için bu düzeyde çalışmak ötekilerden daha kolay olmuştur. Bu düzeyde yürüttüğümüz çalışmalarda eski engelleri ve eski dertleri bir kenara itmek zorundaydık. Bu düzeyde, en çok emekçi ve köylü kitlelerin ihtiyacını duydukları büyük bilgi isteği, özgür eğitim ve özgür gelişme konularında birşeyler yapabilmek daha kolaydı. Çünkü bir yandan kitlelerin güçlü baskısı; yolları üzerindeki engelleri kaldırmamızı, bu savaşın getirdiği o ağır yükü omuzlarımıza yüklemek için bizi emperyalist savaşa ve sonu gelmiş Rusya'ya bağlayan o tarihsel burjuva kurumları kırmamızı kolaylaştırdı. Öte yandan, kitle-

leri yeniden eğitme görevinin, örgüt ve öğretim görevinin, bilgiyi yaymanın, o cehalet, ilkellik, barbarlık ve vahşet mirasıyla savaşmanın ne kadar güç olduğunu açıkça anladık. Bu düzeydeki savaşı tamamen değişik yöntemlerle sürdürmek gerekiyordu. Sadece nüfusun önder kesimlerinin sürekli başarısına, sürekli ve düzenli etkisine güvenebilirdik; kitlelerin isteyerek boyun eğdikleri bir etki. **Ama yine de suçluyuz,** çünkü yapabileceklerimizden çok daha azını yaptık. Yetişkin nüfusun bu kadar coşkuyla karşıladığı — eski sınırlardan ve resmiyetlerden arınmış — yetişkinlerin eğitimini yaymak için ilk adımlarımızı atarken, kanımca başlangıçta iki engelle uğraşmak durumundaydık. Bu engellerin her ikisi de eski kapitalist toplumdan miras kaldı bize; hâlâ peşimizde olan, bizi binlerce, milyonlarca iplikle, halatla, zincirle tutup çeken eski kapitalist toplumdan.

Birinci engel burjuva aydınların sayıca kabarık oluşuydu. Bunlar, emekçilerin ve köylülerin yeni türdeki eğitim kurumlarına, felsefe ve kültüre değgin kişisel kuramlarını deneyebilecekleri en uygun saha gözüyle bakıyorlardı. O kadar ki, çok defa bu kurumlarda en saçma fikirler yepyeni birşeymiş gibi karşılanıyor, doğa - üstü ve anlamsız şeyler su katılmamış proleter kültür olarak sunuluyordu. **(Alkışlar).** (34) İlk günlerde

(34) Lenin burada **Proletcult** (Proleter Kültür Örgütü)'ün üyeleri tarafından «proleter kültür» kisvesi altında yayılan anti-Marksist fikirlere değinmektedir. Proletcult 1917 Eylülü'nde bağımsız bir emekçi örgütü olarak kuruldu ve A.A. Bogdanov'un ve taraftarlarının önderliğinde, Ekim Devrimi'nden sonra bile proleter devletten aşırı derecede «bağımsız» olmaya devam etti. Bu yüzden burjuva aydınlar örgüte sızdılar ve örgütte egemen olmaya başladılar.

Proletcult'un üyeleri aslında geçmişin kültür mirasını inkâr ettiler, kendilerini kitleler arasında yürütülen kültürel ve eğitimsel çalışmalardan uzak tutmaya çalıştılar. Amaçları «laboratuvar yöntemi»yle özel bir «proleter kültür» yaratmaktı. Proletcult'un büyük ideologu Bogdanov bir yandan Marksizm'e ağıtlar yakarken, öte yandan da öznel ülkücülüğü ve Machizm'i savunuyordu.

Proletcult uyumlu bir örgüt değildi. Çeşitli yan kuruluşlarında, önder durumunda olan burjuva aydınların yanısıra, Sovyet devletinin kültürel gelişmesini gerçekten isteklendirmek çabasında olan genç emekçiler de vardı. Proletcult kuruluşları 1919'da gelişti; ancak yirmilerin başında geriledi ve 1932'de nihayet dağıldı. V.I. Lenin, «Proleter Kültür» konusundaki öneri taslağında (bakınız: Bu kitabın 16. bölümü) ve birtakım başka eserlerinde Proletcult'un hatalı ilkelerini güçlü bir şekilde eleştirdi.

doğaldı bu ve belki de affedilebilirdi. Ve bu yaygın hareket suçlanamaz bu yüzden. Umarım ki, uzun sürede bunların hepsinden kurtulacak ve başarıya ulaşacağız.

İkinci engel de kapitalizmden miras kalmıştı bize. Bilgiye susamış küçük - burjuva emekçilerin yaygın kitleleri eski sistemi yıktılar ama, örgütleyici ya da örgütlenmiş nitelikte birşey öneremediler. Okur - yazarların seferber edilmesi ve Kütüphane Bölümü konuları Halk Komiserleri Kurulu'nda tartışılırken bunu izlemek fırsatını buldum. Bu küçük gözlemler bana bu sahadaki durumun ne kadar ciddi olduğunu gösterdi.

Evet, selamlama niteliğindeki bir konuşmada kötü şeylerden sözetmek pek alışık olduğumuz birşey değildir. Bu gibi resmiyetlerden arınmış olduğunuzu ve size bir yerde üzücü gözlemlerimden sözettiğim için bana kırılmayacağınızı umarım.

Okur-yazarları seferber etme meselesini ortaya attığımız zaman en çarpıcı şey devrimimizin burjuva devrimin sınırlarından ivedilikle dışarı çıkmadan- kazandığı parlak zaferdi. Bu sayede mevcut güçler gelişme özgürlüğüne kavuştular. Ama bu mevcut güçler küçük-burjuva nitelikteydi ve parolaları eski bir parolaydı : Herkes kendisi için, Tanrı herkes için! Kolchak'tan ve burjuva restorasyondan başka hiçbir şeye yol açmayan o meşum kapitalist sloganın ta kendisi! Okuma-yazma bilmeyenleri eğitmek konusunda neler yapmakta olduğumuzu gözden geçirecek olursak, kanımca şu sonucu çıkarmak zorunda kalacağız : Çok az şey yapmış durumdayız. Bu düzeydeki görevimiz, proleter unsurları örgütlemenin zorunlu olduğunu anlamamızdır. Önemli olan kağıt üzerinde kalmaya mahkûm o gülünç şeyler değildir. Önemli olan halkın ivedilikle gereğini duyduğu tedbirleri almaktır. Bu tedbirler her okur-yazara, okuma-yazma bilmeyen birsürü insanı eğitmenin, kendi görevi olduğunu gösterecektir. Kararımız (35) böyle söylüyor ama, bu konuda pek birşey yapılmadı henüz.

35) «Okur-yazarların Seferber Edilmesi ve Sovyet Sisteminin Propagandasının Örgütlenmesi» başlıklı bu karar 10 Aralık 1918'de Halk Komiserleri Kurulu tarafından alındı ve **Izvestia VTsIK** no. 272 de yayınlandı. Kararda bütün okur-yazar nüfusun kaydedilmesi ve aralarından halk konuşmacıları seçilmesi öneriliyordu. Halk konuşmacıları guruplara bölünecek ve «birinci olarak, okuma - yazması olmayan kitleye hükümetin aldığı tedbirler bildirilecek; ikinci olarak, bütün halkın genel olarak siyasal eğitimi isteklendirilecek»ti.

Halk Komiserleri Kurulu'nda bir başka sorun -kütüphaneler sorunu- ele alındığı zaman şöyle demiştim : Sanayide geri kalmamızı suçlayanlar hakkında sürekli olarak bize yapılan şikâyetler, az sayıda kitabımız olup daha fazlasını çıkaramadığımız hakkındaki sızlanmalar, haklıdır. Elimizde yakıt yok, fabrikalarımız boşta, çok az kâğıdımız var ve kitap basamıyoruz. Hepsi doğrudur bunların, ama mevcut kitaplara ulaşamadığımız da doğrudur. Bu konudaki derdimizin nedeni köylünün basitliği ve beceriksizliğidir. Köylü efendinin kütüphanesini talan ettiği zaman -biri çıkar da kitapları elinden alır korkusuyla- koşmaktadır evine. Adil dağıtımı, devlet malının nefret verici birşey olmayıp emekçilerin ortak malı olduğunu düşünememektedir. Cahil köylü kitlelerini suçlayamayız bu yüzden. Devrimin gelişmesi açısından oldukça geçerlidir bu, kaçınılmaz bir aşamadır. Köylü kütüphaneyi ele geçirip gizlediği zaman, başka şekilde hareket edemezdi. Çünkü Rusya'daki kütüphanelerin birleştirilebileceğini ve hem okuma-yazması olanları tatmin edebilecek, hem de okuma-yazması olmayanlara yararlı olacak sayıda kitap bulunabileceğini bilmiyordu. Bugün örgütsüzlük, keşmekeşlik ve daireler arasındaki gülünç çatışmalarla savaşmak zorundayız. Başlıca görevimiz bu olmalıdır. Okur-yazarları seferber etmek ve cehaletle savaşmak gibi bu basit ama ivedi sorunu ele almalıyız. Mevcut kitapları kullanılır duruma getirmeli ve halkın mevcut her kitaba ulaşmasını sağlayacak bir kütüphaneler şebekesi kurmak için çalışmaya başlamalıyız. Birbirine benzer örgütler yerine birtek yekpare, plânlı örgüt bulunmalıdır. Bu küçük mesele devrimimizin en temel görevlerinden birini yansıtmaktadır. Eğer bu görev gerçekleştirilmez ve ülkemizdeki keşmekeşlik ve verimsizlik yerine gerçekten düzenli ve yekpare bir örgüt yaratmak yoluna gidilmezse, bu devrim burjuva devrim olarak kalacaktır. Çünkü sosyalizme doğru yol almakta olan proleter devrimin en belirgin temel unsuru bu örgüttür; burjuvazinin tek isteği eski düzeni yıkmak ve köylü çiftçiliğinin kalkınmasını mümkün kılacak özgürlüğe yer vermekti. Bu çaba ise bütün önceki devrimlerde olduğu gibi aynı kapitalizmi yeniden canlandırdı.

Dış engelleri yokettiğimiz ve eski kurumları ortadan kaldırdığımız içindir ki, gerçek proleter devrimi -bütün ağırlığıyla- başarma göreviyle karşı karşıya gelmiş bulunmaktayız; yani

binlerce, milyonlarca insanın örgütlenmesi. Tümümüz kendimize Sosyalist adını verdiğimize göre, bunu anlamak durumundayız. Bu sahada kazanmış olduğumuz onsekiz aylık tecrübelerden sonra, artık doğru yola sapmanın zamanı gelmiştir. Bu yol kültür yetersizliğimizi, uzun süredir derdini çektiğimiz umursamazlığı ve barbarlığı bir kenara atıp bizi zafere götürecektir.

7 Mayıs 1919'da
Pravda'nın 96.
sayısında yayınlanmıştır.

EŞSİZ BİR BAŞLANGIÇ GERİDEKİ EMEKÇİLERİN KAHRAMANLIĞI: «SOSYALİST SUBBOTNİKLER»

Basın Kızıl Ordu mensuplarının kahramanlığına değgin birsürü olaydan sözediyor. Emekçiler ve köylüler — sosyalist devrimin çıkarlarını korumak için — toprak ağalarının ve kapitalistlerin Kolchak, Denikin (*) ve benzeri güçleriyle savaşırken, çoğu kez yiğitlik ve dayanıklılık mucizeleri yaratıyorlar. Gerilla ruhunun, bitkinliğin ve disiplinsizliğin üstesinden geliniyor. Gelişme yavaş ve güç olmaktadır, ama herşeye rağmen ilerlemektedir. Sosyalizmin zaferi için gönüllü olarak fedakârlıkta bulunan emekçi halkın kahramanlığı : İşte bu yeni, disiplinli Kızıl Ordu'nun temeli budur; bu orduyu yeniden doğuran, güçlendiren ve geliştiren temel budur.

(*) **Aleksandr Vasilyevich Kolchak** (1874-1920) - Karşı - devrimci Rus amirali, Birinci Dünya Savaşı'nda Karadeniz filosu komutanıydı. 1917 Ekim Devrimi'nden sonra Sibirya'da anti-Bolşevik bir hükümet kurdu; İtilaf Güçleri bu hükümeti tanıdılar. Kolchak 1918'de diktatörlüğünü ilân etti; başlangıçta bir süre başarılı oldu, ama 1919'da yenildi. Ardından Irkutsk'a çekildi, yakalandı ve kurşuna dizildi.

Anton Ivanovich Denikin (1872 - 1947) - Rus generali, 1918-20 döneminde Sovyet Rusya'daki anti-Bolşevik güçlerin komutanlığını yaptı. ç.n.

Gerideki emekçilerin kahramanlığı da en az bu kadar değerlidir. Bu açıdan, emekçilerin kendi istekleriyle örgütledikleri **sosyalist subbotnikler** gerçekten büyük bir önem taşımaktadır. Elbette bu sadece bir başlangıçtır, ama gerçekten çok önemli bir başlangıç. Burjuvazinin devrilmesine kıyasla bu, daha güç, daha gerçek, daha köklü ve daha kesin bir devrimin başlangıcıdır. Çünkü kendi tutuculuğumuza, disiplinsizliğimize, küçük-burjuva bencilliğimize karşı kazanılmış bir zaferdir; melun kapitalizmin emekçiye ve köylüye miras bıraktığı alışkanlıklara karşı kazanılmış bir zaferdir. **Bu** zafer pekiştirildiği zaman ancak yeni toplumsal disiplin, sosyalist disiplin yaratılacaktır. O zaman ve ancak o zaman kapitalizme dönüş mümkün olmayacak, sosyalizm gerçekten yenilmez duruma gelecektir.

Pravda 17 Mayıs tarihli sayısında A.J.'nin «Devrimci Bir Şekilde Çalışmak : **Bir Sosyalist Cumartesi»** başlıklı makalesini yayınladı. Bu makaleyi taşıdığı büyük önem nedeniyle buraya olduğu gibi aktarıyoruz.

«DEVRİMCİ BİR ŞEKİLDE ÇALIŞMAK :

Bir Sosyalist Cumartesi

Rus Komünist Partisi Merkez Kurulu'nun devrimci bir şekilde **çalışmak konusunda yayınladığı mektup sosyalist örgütlere ve Sosyalistler'e güçlü bir güdü (saik) verdi. Genel coşkunluk dalgası bir sürü sosyalist demiryolu emekçisinin ön saflara geçmesine yol açtı. Ama bunların çoğunluğu sorumlu oldukları görevlerinden ayrılamıyorlar, ya da devrimci bir şekilde çalışmak için yeni yollar bulamıyorlardı. Seferberlik çalışmasının çok yavaş ilerlemesi ve kırtasiyenin yaygınlığı konularında yörelerden gelen raporlar, Moskova-Kazan Demiryolu yöresinin, dikkatini, demiryolunun nasıl işlediği konusuna çevirmesine zorladı. Şu çıktı ortaya : Emek yetersizliği ve emeğin düşük verimi nedenleriyle lokomotif konusundaki ivedi istekler ve onarımlar yerine getirilemiyordu. Sosyalistler'in ve Moskova-Kazan Demiryolu yöresi sempatizanlarının katıldıkları ve 7 Mayıs'ta düzenlenen genel bir birleşimde, Kolchaklar'ı yenmek için söz-**

lerden eylemlere geçmek sorunu ortaya atıldı. Ve şu öneri ileri sürüldü :

Yurtiçindeki ve yurtdışındaki ciddi durum gözönüne alındığında, sosyalistler ve sempatizanlar — sınıf düşmanına karşı üstünlüğü ele geçirmek için — yeni bir atılım yapıp dinlenme paylarından bir saat çıkarmalıdırlar. Yani günlük çalışmalarını bir saat uzatmalı, bu artan saatleri toplamalı ve Cumartesi günleri açıktan altı saat bedensel çalışma yapmalıdırlar — büyük önem taşıyan gerçek değerler yaratmak amacıyla. Sosyalistler sağlıklarını ve hayatlarını devrimin çıkarları için vermemezlik etmemeleri gerektiğine göre, bu çalışma ücretsiz yapılmalıdır. Sosyalist Cumartesileri bütün yörede başlatılmalı ve Kolchak'a karşı kesin zafer kazanılana dek sürmelidir.

Bir süre kararsızlıktan sonra öneri oybirliğiyle kabul edildi.

10 Mayıs Cumartesi sabahı saat 6:00 da Sosyalistler ve sempatizanlar askerler gibi çalışmak üzere geldiler, sıraya girdiler ve telaşa, yaygaraya meydan vermeden ustaları tarafından çeşitli işlere dağıtıldılar.

Devrimci bir şekilde çalışmanın sonuçları açıktır. İlişikteki tablo çalışmanın yöresini ve yapılan işin niteliğini göstermektedir :

Çalışmanın yapıldığı yöre	Çalışmanın niteliği	Çalışan emekçi sayısı	Çalışılan süre		Gerçekleştirilen iş
			Emekçi başına	Toplam	
Moskova-Ana Lokomotif Atelyeleri	demiryolu için yükleme malzemesi;	48	5	240	7500 pud (*) ağırlığında malzeme (yüklenmiş olarak), 1800 pud ağırlığında malzeme (yüklenmemiş olarak)
	lokomotif onarımı için zorunlu araçların yapımı;	21	3	63	
	Perovo, Murom, Alatyr ve Syzran için vagon parçaları	5	4	20	
Moskova - Yolcu Garı	lokomotif onarımı	26	5	130	1.5 lokomotifin onarımı
Moskova - Makas Atelyeleri	lokomotif onarımı	24	6	144	2 lokomotifin tamamlanması; 4 lokomotifin (parçalarının onarımı için) sökülmesi
Moskova - Vagon Bölümü	yolcu vagonlarının onarımı	12	6	72	2 üçüncü-sınıf vagon
Perovo - Ana Vagon Atelyeleri	Cumartesi ve Pazar günleri	46	5	230	12 adet kutu tipi vagon ve 2 adet düz vagon
	vagon onarımı ve küçük onarımlar	23	5	115	
	TOPLAM	205	—	1014	4 lokomotif ve 16 vagon yapımı ve 9300 pud (yüklenmiş ve yüklenmemiş olarak)

(*) Pud (İngilizcesi «pood») - 16.5 kg (36.11 pound) ağırlığında bir Rus ölçüsü (ç.n).

Normal ödeme oranlarına göre, yapılan işin toplam değeri beş milyon rubledir. Mesai dışı oranlara göre hesaplandığı takdirde bu yüzde elli oranında artacaktır.

Vagonlara yükleme işinde çalışan emekçilerin verimliliği normal emekçilere kıyasla yüzde 270 oranında yüksekti ve öteki işlerde emeğin verimliliği hemen hemen aynıydı.

Yedi günden üç aya dek uzun bir süredir emek yetersizliği ve kırtasiye yüzünden bekleyen işler tamamlandı.

Araçların onarımı gerektirir durumda olmaları (ki bu kolaylıkla yapıldı) nedeniyle bazı guruplar otuz, kırk dakika beklemek zorunda kaldılar. Buna rağmen işler yürütüldü.

İşin sorumluluğunu üstlenen yönetim, emekçilere yeni iş bulmakta güçlük çekiyordu. Eski ustalardan birinin dediğine göre, bu sosyalist Cumartesi'nde yapılan iş sınıf bilinci olmayan, gevşek emekçilerin bir haftada yapabilecekleri iş kadardı. Bir yerde pek de büyük bir abartma olmasa gerek bu.

Sovyet hükümetini içtenlikle destekleyen bir sürü Sosyalist olmayan insanın, bu çalışmaya katılmış olması; gelecekte düzenlenecek Cumartesiler'e daha çoğunun katılması beklenildiği ve bir sürü başka yörenin Moskova-Kazan Hattı'nda çalışan sosyalist demiryolu emekçilerinin izinde yürümek istemeleri nedenleriyle, yörelerden alınan raporlara dayanarak bu çalışmanın yönetimsel yanına daha ayrıntılı bir şekilde değineceğim.

Çalışmaya katılanlardan yüzde on kadarı yörelerde sürekli olarak görev alan Sosyalistler'di. Geriye kalanları ise demiryolu komiserinden özel teşebbüslerin komiserlerine, sendika temsilcilerine, merkez bürosu ve Demiryolları Komiserliği memurlarına kadar değişen sorumlu durumundaki, ya da seçilmiş kişilerdi.

İşin yürütülmesi sırasında inanılmaz bir coşku ve ekip ruhu belirdi. Emekçiler, memurlar ve merkez bürosunda çalışanlar —anda içmeden, tartışmadan— kırk pud ağırlığındaki lokomotif tekerleklerini kaldırıp, çalışkan karıncalar gibi yerlerine yuvarladıkları zaman, bu topluca çaba insanın yüreğini sıcak bir sevgiyle dolduruyordu. Emekçi sınıfın zaferinin yerinden oyna-

tılamayacağı konusundaki inancımız pekişiyordu. Uluslararası gangsterler muzaffer emekçileri ezemeyecekler. Dahili sabotörler Kolchak'ı görecek kadar uzun yaşamayacaklar.»

A. J.

Yoldaş N.R., 20 Mayıs tarihli **Pravda'da** yayınlanan bir makalesinde bu eşi görülmemiş «gıpta edilecek örneği» övüyor ve şöyle yazıyordu :

«Bu şekilde çalışan Sosyalistler'in örnekleri çoktur. Elektrik santrallarından birinde ve çeşitli demiryollarında buna benzer örnekler vardır. Nikolayevskaya Demiryolu'nda Sosyalistler'in, döner platform çukuruna düşmüş bir lokomotifi çıkarmak için mesai dışı üstüste birkaç gece çalıştıklarını biliyorum. Kuzey Hattı'nda çalışan sosyalistler ve sempatizanlar, kış aylarında, yolu kardan temizlemek için ardarda birkaç Pazarlarını bu işe verdiler. Ve Mal istasyonlarındaki birsürü sosyalist hücresi, istasyonlarda nöbet tutar geceleri, hırsızlığı engellemek için. Ama bu çalışmalarm tümü bir rastlantıydı ve düzensizdi. Moskova-Kazan hattındaki yoldaşlar bu çalışmayı düzenli ve sürekli bir şekle sokuyorlar; yeni olan budur. Önerilerinde «Kolchak'a karşı kesin zafer kazanılana kadar» diyorlar; işte çalışmalarının önemi burada gizlidir. Savaş süresince her Sosyalist'in ve sempatizanın günlük çalışma süresi bir saat uzatılıyor. Aynı şekilde, emeklerinin ürünü de ibret verici.

Bu örnek, rekabete yol açtı, açacaktır da. Alexandrovskaya Demiryolu'nun Sosyalistleri ve sempatizanları yaptıkları genel bir birleşimde, askeri durumu ve Moskova-Kazan Demiryolu'nun yoldaşları tarafından benimsenen öneriyi tartıştıktan sonra, şu kararları aldılar : (1) Alexandrovskaya Demiryolu'nda çalışan Sosyalistler ve sempatizanlar için «subbotnikler» başlatmak; ilk subbotnik 17 Mayıs'ta düzenlenecektir; (2) Emekçilere nasıl çalışacaklarını, eldeki araç ve gereçlerle ve mevcut gıda durumuna göre neler yapılabileceğini göstermek için, Sosyalistler'i ve sempatizanları örnek ekipler biçiminde örgütlemek.

Moskova-Kazan yoldaşları, çabalarının büyük bir etki yaptığını ve gelecek Cumartesi'ye büyük sayıda Parti-dışı emekçinin kendilerine katılacağını beklediklerini söylüyorlar.

Bu satırları yazdığımız sırada, Alexandrovskaya Demiryolu atelyelerinde çalışan Sosyalistler mesai dışı çalışmaya henüz

başlamış değillerdir. Ama çalışmaya başlayacaklar diye bir söylenti çıkar çıkmaz Partili olmayan emekçiler harekete geçtiler. «Bize dün hiçbir şey söylenmedi; aksi takdirde biz de çalışırdık!», «Gelecek Cumartesi mutlaka geleceğim!» gibi sözler her tarafta duyuluyor şimdi. Bu tür bir çalışmanın yarattığı izlenim gerçekten çok büyüktür.»

23 Mayıs 1919'da **Pravda** şu haberi verdi :

«Alexandrovskaya Demiryolu'nda ilk sosyalist subbotnik' 17 Mayıs'ta düzenlendi. Genel birleşimde benimsedikleri öneriye uygun olarak doksansekiz Sosyalist ve sempatizan beş saat mesai dışı çalışma yaptılar — ücret almaksızın — ve karşılığında kendilerine ikinci bir akşam yemeği ile — el emekçileri oldukları için — yarım pound ekmek alma hakkı tanındı.»

Çalışma kötü düzenlenmiş ve örgütlenmiş olmasına karşın, emeğin verimliliği normalden iki-üç kez daha yüksekti.

Bazı örnekler verelim :

Beş tornacı dört saatte seksen adet dingil yaptılar. Verim normalden yüzde 213 daha yüksektir.

Yirmi tecrübesiz emekçi dört saatte 600 pud ağırlığında artık malzeme topladılar. Yetmiş emekçi her biri 3.5 pud ağırlığında ve toplamı 850 pud'a ulaşan vagon makaslarını haddeden geçirdiler. Verim normalden yüzde 300 daha yüksektir.

«Arkadaşlar bu başarıyı şöyle açıklıyorlar : Normal olarak yaptıkları iş sıkıcı ve yorucuymuş; halbuki burada istek ve coşkuyla çalışıyorlarmış. Ne var ki, şimdi normal çalışmaları sırasında — sosyalist subbotnikte ürettiklerine kıyasla — daha az üretirlerse, utanç duymaları gerekir.

Şimdi bir sürü Parti-dışı emekçi subbotniklere katılmak istediklerinden sözediyorlar. Subbotnik sırasında lokomotifleri 'mezardan' çıkarmaya gönüllü olan lokomotif ekipleri bunları onarıyor ve çalışır şekle sokuyorlar.

Vyazma hattında da benzer subbotnikler düzenleneceği bildirilmektedir.»

Bu subbotniklerde çalışmanın nasıl yapıldığını A. Dyachenko 7 Haziran tarihli **Pravda**'da yayınlanan bir makalesinde betimlemektedir (tasvir etmektedir). Makalenin önemli bölümlerini buraya alıyoruz :

«Bir yoldaşla birlikte, Parti'nin demiryolu bölge komitesi tarafından düzenlenen subbotnike katılmaktan ve 'pay'ınıza düşeni yapmaktan büyük kıvanç duyduk. Böylelikle, bir zaman için, birkaç saat süreyle başımı dinlendirecek ve adalelerimi hareket ettirebilecektim... Biz demiryolu marangoz atelyesine ayrılmıştık. Oraya vardık, başkaları da vardı. Selamlaştık, bir süre şakalaştık ve mevcutları sayıp otuz kişi olduğumuzu gördük... Önümüzde bir 'dev' duruyordu : En azından altı, yediyüz pud ağırlığında bir kazan. Görevimiz bunu bir verst'in (*) dörtte biri ya da üçte biri kadar taşıyıp kaidesine oturtmaktı. Kuşkulanmaya başladık... Ama, çalışmaya başladık. Bazı yoldaşlar kazanın altına tahtadan tekerlekler yerleştirdiler, iki halat bağladılar kazana ve başladık çekmeye... Başlangıçta yerinden oynamayan kazan bir süre sonra sallandı ve kımıldamaya başladı. Sevinmiştik, çünkü azdık... Hemen hemen iki hafta bu kazan sayıca bizim üç katımız sosyalist olmayan emekçinin çabalarına karşı koyabilmişti, ta ki biz gelip onu kımıldatana dek. Bir saat ritimle, gayretle, 'usta'mızın 'bir, iki, üç'üne uyarak çalıştık; kazan yuvarlanıp gidiyordu. Aniden bir kargaşalıktır koptu ve yoldaşlardan bazıları gerçekten gülünç bir şekilde yere düştüler : 'Halat onları ele vermişti'... Bir anlık gecikmeden sonra, daha kalın bir halat bağlandı. İkindi... Karanlık basıyordu, fakat biz küçük bir tepeciği de aşmak zorundaydık; ardından işimiz tamamlanmış olacaktı. Kollarımız ağrıyor, avuçlarımız yanıyordu. Terliyorduk ve gücümüz yettiği kadar çekiyorduk; ilerliyorduk da. 'Yöneticiler' yanıbaşımızda duruyorlardı; başarımızdan utanmış olmalılar ki, halatlardan birine yapıştılar. 'Bir el verin bakalım, sıra sizde!' Kızıl Ordu mensuplarmdan biri çalışmamızı seyrediyordu ve elinde bir akordeyon vardı. Ne düşünüyordu acaba? Bu adamlar kimdi? Herkes evindeyken bunlar Cumartesi günü neden çalışıyorlardı? Kafasındaki bilmeceyi çözdüm ve kendisine şöyle söyledim : 'Yoldaş, bize eğlenceli bir nağme çal. Biz iş bilmez değiliz; sosyalistiz. Görmüyor mu-

(*) Rusya'da 1.07 km uzunluğunda bir ölçü (ç.n.).

sun bizim elimizde iş ne çabuk ilerliyor? Tembel değiliz, biz, gücümüzce çekiyoruz!' Cevap olarak, Kızıl Ordu mensubu olan bu kişi akordeyonunu dikkatle yere bıraktı, yanımıza geldi ve halatlardan birinin ucundan tuttu...

AnidenYoldaş U. emekçilerin türküsünü, 'Dubinushka, anglichanin mudrets'i başladı söylemeye. O güzel tenor sesiyle söylüyordu, biz de bu iş türküsüne katıldık : 'Eh, dubinushka, ukhnem, podyornem, podyornem...'

Bu tür çalışmaya alışık değildik, kollarımız yorulmuştu; omuzlarımız, sırtımız ağrıyordu... Ama yarın serbesttik, izin günümüzdü ve istediğimiz kadar uyuyabilirdik. Hedefe az kalmıştı, bir süre daha uğraştıktan sonra 'dev'iniz hemen hemen kaideye kadar yuvarlandı. 'Altına kalas koyun, kaidenin üstüne çıkarın ve bırakın kazan uzun bir süredir beklenen görevine başlasın.' Gurup halinde mahalli Parti komitesinin 'lokal'ine gittik. Oda aydınlıktı, duvarlarda afişler vardı ve her tarafta tüfekler sıralanmıştı. Enternasyonal'i bütün gücümüzle söyledikten sonra bir bardak 'rom'lu çayın ve hatta ekmeğin tadını çıkardık. Mahalli yoldaşların bu ikramı çetin çalışmamızdan sonra gerçekten değdi. Yoldaşlarla dostça ısmarlaştık ve sıraya girdik. Devrimci türkülerin nağmeleri gecenin sessizliği içinde uyuklayan sokaklarda yankılar yapıyordu ve ölçülü adımlarımızla müziğe uyuyorduk. 'Yoldaşlar, Borazanlar Ötüyor', 'Uyanın Uykunuzdan Ey Yoksullar' gibi Enternasyonal ve emek türküleri söyledik.

Aradan bir hafta geçti ve kollarımızın, omuzlarımızın ağrısı dinmişti. Başka bir 'subbotnik'e gidiyorduk — bu kez dokuz verst uzaklıkta — ve demiryolu vagonlarını onaracaktık. Gideceğimiz yer Perovo idi. Yoldaşlar bir 'Amerikan' kutu tipi vagonun tepesine tırmandılar ve cidden iyi ve güzel bir şekilde Enternasyonal'i söylediler. Trendekiler türküyü dinlediler — açıkça şaşırmışlardı. Tekerlekler tempo tutuyordu ve vagonun tepesine çıkamayanlarımız merdivenlere asıldılar — 'pervasız' yolcularmış gibi. Tren durdu; gideceğimiz yere varmıştık. Uzun bir manevra sahasından geçtik ve komiser Yoldaş G. bizi hararetle selamladı :

'Çok iş var burada, ama adam az! Sadece otuz kişiyiz ve altı saatte onüç adet vagonu orta ayarda onaracağız. Şunlar tekerlek çiftleri... Sadece boş vagonlar değil, dolu bir sarnıç da var... Ama bu hiç önemli değil, onu 'kıza çevireceğiz'!

Çalışma düzenli bir şekilde ilerliyordu. Beş yoldaş ve ben palangalarla çalışıyorduk. Omuzlarımızın basıncı ve iki palanganın yardımıyla — ve 'usta'mızın yönetiminde — teki altmış, yetmiş pud gelen bu tekerlek çiftlerini bir hattan ötekine mümkün olan en neşeli şekilde aktarıyorduk. Bir çift gözden kayboluyor, arkasından bir başkasını yuvarlıyorduk. Nihayet hepsini yerlerine yerleştirmiştik ve o eski, harap demir yığınını hemen bir sipere çektik... Bir, iki, üç — döner demir palangalardan biriyle bir anda raylardan çıkarılmışlardı. Ötede, karanlıkta, çekiçlerin hızlı hızlı inişini duyuyorduk. Arkadaşlar, emekçi arılar gibi, 'hasta' vagonlarıyla uğraşıyor, yoldaş komiserle bizim komiseri sevindirecek bir şekilde bazıları dülgerlik yapıyor, bazıları boyuyor, bazıları vagonların tepelerini kaplıyorlardı. Demirciler de bizden yardım istediler. Portatif demirci atelyelerinden birinde ucunda bir kavrama çengeli bulunan bir dingil kıpkırmızı parlıyordu; dikkatsiz makaslama sonucu eğrilmişti. Örsün üstüne koydular dingili — alevler saçarak — ve tecrübeli demircinin yönetiminde, çekiçlerimizle eski şekline soktuk. Hâlâ kıpkırmızı ve alevler saçarak, omuzlarımıza aldık dingili ve gideceği yere götürdük. Yuvasına soktuk; bir-iki çekiç darbesi — yerine oturdu. Vagonun altına girdik: Kavrama mekanizması gözüktüğü kadar basit değildir; somunlar, yaylar, bin çeşit marifeti vardır...

Çalışma bütün gücüyle sürüyordu; akşam olmuştu. Meşaleler sanki eskisinden daha parlaktı. Az sonra paydos yapacaktık. Arkadaşlardan bazıları tekerleklere yaslanmış 'dinleniyorlar' ve sıcak çaylarını 'yudumluyorlardı'. Mayıs akşamı serindi; hilâl gökte ışık saçan bir orak gibi parıldıyordu. Herkes gülüyor, şakalaşıyordu.

'Paydos yapın, Yoldaş G., onüç adet vagon yeter de artar bile!'

Ama Yoldaş G. tatmin olmamıştı.

Çayımızı içtik, zafer türkülerimizi söyledik ve girişe doğru yürümeye başladık...»

«Sosyalist subbotnikler» hareketi sadece Moskova'ya özgü değildir. **Pravda** 6 Haziran'da şu haberi verdi :

«Tver'de ilk sosyalist subbotnik 31 Mayıs'ta düzenlendi. Yüzyirmisekiz sosyalist çalıştı demiryolunda. Üçbuçuk saatte ondört vagonu boşalttılar ve yükleme yaptılar, üç lokomotifi onardılar, yakacak odun kestiler ve başka işler yaptılar. Kalifiye sosyalist emekçilerin emek verimliliği normalin onüç katıydı.»

Yine 8 Haziran tarihli **Pravda** *şöyle diyor* :

«Sosyalist Subbotnikler

Saratov, **5 Haziran. Moskova'lı arkadaşlarının çağrılarına cevaben, buradaki sosyalist demiryolu emekçileri genel bir Parti birleşiminde şu kararı aldılar : Ulusal ekonomiye katkıda bulunmak amacıyla Cumartesileri ücretsiz olarak beş saat mesai dışı çalışma yapmak.»**

★

Sosyalist subbotnikler konusunda en geniş ve ayrıntılı bilgileri sıraladım. Çünkü bu sosyalist yapının kuşkusuz en önemli unsurlarından biridir. Basınımız bu harekete gerekli ilgiyi göstermiyor. Çoğumuz bu hareketi doğru bir biçimde değerlendirmiş değiliz.

Daha az sayıda siyasal lafazanlıklar ve gerçek hayattan alınmış, gerçek hayatta sınanmış sosyalist yapımın basit ama yaşayan olgularına daha fazla önem vermek: Tümümüzün, yazarlarımızın, ajitatörlerimizin, propagandacılarımızın ve örgütçülerimizin tekrarlamaları gereken slogan işte budur.

Proleter devrimi izleyen ilk dönemde doğal ve kaçınılmaz olarak ana, temel görevimiz olan, burjuvazinin direncini kırmak, sömürücüleri ortadan kaldırmak ve bunların ihanetini ezmek, (Petrograd'ı teslim etmek için Siyah Yüzler'den Kadetler'e, Menşevikler'e ve Sosyalist - Devrimciler'e dek herkesin katıldığı «köle sahiplerinin ihaneti» (36) gibi) görevini öncelikle üstlenmek

(36) Lenin burada, Ulusal Merkez diye adlandırılan ve birtakım anti - Sovyet casus ve ajan guruplarının eylemlerini birleştiren karşı - devrimci örgütün Petrograd'ı teslim etme planına değiniyor.

durumundaydık. Ama bu görevle aynı zamanda kaçınılmaz olarak önem kazanan bir başka görev, zaman geçtikçe zorunluluğu artan bir görev de vardır: Olumlu sosyalist yapımı içeren daha önemli bir görev; yeni iktisadi ilişkilerin, yeni bir toplumun yaratılması.

Değişik vesilelerle pek çok defalar, sözgelimi 12 Mart'ta Petrograd Sovyeti'nde düzenlenen bir oturumda da belirttiğim gibi, proleteryanın diktatörlüğü sadece sömürücülere karşı güç kullanmak, demek değildir. Bu devrimci gücün kullanılmasının iktisadi temeli, etkinliğinin ve başarısının garantisi şundandır: Proleteryanın kapitalizme kıyasla daha üst düzeydeki bir toplumsal emek örgütlenmesinin temsilcisi ve yaratıcısı olması. Önemli olan budur; sosyalizmin nihai zaferinin kaçınılmaz olmasının teminatı, gücünün kaynağı budur.

Toplumsal emeğin feodal örgütlenmesi falaka disiplinine dayanıyordu. Bir avuç toprak ağası tarafından soyulmuş, ezilmiş emekçi halk ise tümüyle cahildi, ezikti. Toplumsal emeğin kapitalist örgütlenmesi açlık disiplinine dayanıyordu ve burjuva demokrasisinin gelişmesi bir yana, en ilerlemiş, uygar ve demokratik ülkelerdeki büyük emekçi kitle — bir avuç kapitalistin soygunlarına ve baskısına maruz kalmış olarak — cahil, ezilmiş bir ücret kölesi ya da ezik köylüler kümesi olarak kaldı. Toplumsal emeğin sosyalist örgütlenmesi ise hem toprak ağalarının, hem de kapitalistlerin boyunduruğundan kurtulmuş olan emekçi halkın özgür ve bilinçli disiplinine dayanır ve zaman geçtikçe daha da dayanacaktır.

Bu yeni disiplin ne gökten zembille iner, ne de dindarca isteklerle yaratılır. O sadece ve sadece büyük çaplı kapitalist üretimin maddi koşullarından doğar. Bu koşullar olmadan bu disiplini yaratmak olanaksızdır. Ve bu maddi koşulların hazi-

---

13 Haziran 1919'da, erken saatlerde, bu fesatçılar Krasnaya Gorka (Kızıl Tepe), Seraya Loshad (Gri At) ve Obruchev kalelerinde ayaklanmaya başladılar. Petrograd yolu üzerinde önemli bir konumu olan Krasnaya Gorka kalesini ele geçirerek, Kronstadt istihkâmlarını zayıflatacaklarını ve ayaklanmayı cephedeki genel saldırıyla denk getirerek Petrograd'ı ele geçireceklerini umdular.

16 Haziran sabahı, erken saatlerde, ayaklanma bastırıldı.

nesi, aracı da kesin, tarihsel bir sınıftır : Büyük çaplı kapitalizmin yarattığı, örgütlediği, birleştirdiği, eğittiği, yetiştirdiği ve pekiştirdiği bir sınıf. Bu sınıf proleteryadır.

Latince, bilimsel, tarihsel - düşünsel «proleteryanın diktatörlüğü» deyimini basitleştirdiğimiz takdirde çıkacak anlam şudur :

Sadece kesin bir sınıf — yani genel olarak kent emekçileri ile fabrikalardaki, sanayideki emekçiler — sermayenin boyunduruğunu atmak için verilen kavgada, bu boyunduruğu gerçekten atmakta, zaferi sürdürmek ve pekiştirmek için verilen savaşta, yeni, sosyalist toplum düzenini yaratma çabasında ve sınıfların tümüyle ortadan kaldırılması için verilen bütün kavgada bütün emekçi ve sömürülen halk kitlesine önderlik edebilir. (Burada bir parantez açalım : Sosyalizm ile komünizm arasındaki tek bilimsel fark şudur : Sosyalizm, kapitalizmden doğan yeni toplumun birinci aşamasına verilen addır; komünizm ise bunu izleyen ve daha üst düzeydeki aşamasına verilen ad.)

Sarı «Berne» Enternasyonali'nin (37) yaptığı hata şudur : Bu Enternasyonal'in önderleri sınıf kavgasını ve proleteryanın önderlik rolünü sadece lafta kabul ediyorlar ve bunu mantıksal sonucuna götürmekten korkuyorlar. Özellikle burjuvaziyi dehşete düşüren ve burjuvazinin asla kabul edemeyeceği o kaçınılmaz sonuçtan korkuyorlar. Proleteryanın diktatörlüğünün de bir sınıf kavgası dönemi olduğunu, sınıflar ortadan kaldırılmadığı sürece bunun kaçınılmaz olacağını, bunun biçiminin değişeceğini ve sermayenin ortadan kaldırılmasını hemen izleyen dönemde özellikle vahşi ve kendine özgü bir durum alacağını kabul etmekten kaçınıyorlar. Proleterya siyasal gücü ele geçirdikten sonra sınıf kavgasını durdurmaz; aksine sınıflar ortadan kalkana dek sürdürür onu — elbette, değişik koşullarda, değişik biçim ve yollarla.

---

(37) Bu, Şubat 1919'da Berne'de yapılan Sosyalist partiler kurultayında Batı Avrupa'daki Sosyalist Partiler'in önderleri tarafından kurulan İkinci (Berne) Enternasyonal'dir. Bu enternasyonal I. Dünya Savaşı'nın ilk günlerinde sona eren İkinci Enternasyonal'in yerine kurulmuştur.

Berne Enternasyonal'i gerçekte uluslararası burjuvazinin uşağı durumundaydı.

«Sınıfların ortadan kaldırılması» ne demektir? Kendilerine sosyalist adını verenlerin tümü için budur nihai hedef, ama asla hepsi de bunun önemini düşünmezler. Sınıf; tarihsel olarak tespit edilmiş bir toplumsal üretim sisteminde, bulundukları yere, üretim araçlarıyla olan ilişkilerine (ki bu çoğu zaman yasalarla saptanmış ve biçimlendirilmiştir), emeğin toplumsal örgütlenmesindeki işlevlerine — dolayısıyla, meydana getirdikleri toplumsal zenginlikten alacakları payın boyutları ve bunu ne şekilde elde edeceklerine — göre birbirlerinden ayrılan büyük insan guruplarına verilen addır. Sınıflar insan guruplarıdır, ki bunlardan biri — ötekine kıyasla — kesin bir toplumsal ekonomi sisteminde tuttuğu yer sayesinde ötekinin emeğini alır.

Öyleyse, sınıfları tamamen ortadan kaldırmak için sadece sömürücüleri, toprak ağaları ve kapitalistleri devirmek, **onların** mülkiyet haklarını ortadan kaldırmak yeterli değildir. **Bütün** üretim araçlarına ilişkin olarak özel mülkiyeti ortadan kaldırmak, kent ile taşra arasındaki farkı yoketmek, el emekçileriyle kafa emekçileri arasındaki ayrılığı da kaldırmak zorunludur. Bu uzun bir zamanı gerektirir. Bunu başarabilmek için üretici güçleri geliştirmek amacıyla ileriye doğru büyük bir atılım yapmak gerekir. (Çoğunlukla edilgen [pasif] olan, bu yüzden de özellikle direnen ve üstesinden gelmek oldukça güç olan) sayısız küçük çaplı üretim kalıntılarının direncini yenmek zorunludur. Bu kalıntılara bağlı olan alışkanlık ve tutuculuğun büyük gücünü yenilgiye uğratmak şarttır.

Bütün «emekçi halk» ın bu işi eşit şekilde başaracak yetenekte olduğu varsayımı boş laftır, ya da tarih öncesi döneminden arta kalan, Marks öncesi bir sosyalistin yanılgısıdır. Çünkü bu yetenek kendiliğinden ortaya çıkmaz, tarih süreci içinde büyür ve **sadece** büyük çaplı kapitalist üretimin maddi koşullarından doğar. Kapitalizmden sosyalizme giden yolun başlangıcında **sadece** proleteryada vardır bu yetenek. Proleterya önündeki bu devasa görevi gerçekleştirecek yetenektedir. Birincisi, çünkü uygar toplumlarda en güçlü ve en ilerlemiş sınıf proleteryadır. İkincisi, çünkü en gelişmiş ülkelerde nüfusun çoğunluğunu o meydana getirir. Ve üçüncüsü, çünkü Rusya gibi geri kalmış kapitalist ülkelerde nüfusun çoğunluğu yarı - proleterlerden oluşmuştur; başka bir deyişle, yılın bir kısmında düzenli bir şe-

kilde proleter olarak yaşayan, geçimlerinin bir kısmını düzenli bir şekilde kapitalist girişimlerde ücretliler olarak elde eden insanlar.

Kapitalizmden sosyalizme geçişin getirdiği sorunları özgürlük, eşitlik ve demokrasi, emek demokrasisi eşitliği gibi, genel konuşma temeline göre çözmeye çalışanlar — sözgelimi, Kautsky, Martov ve sarı Berne Enternasyonali'nin öteki kahramanları — sadece kendi küçük - burjuva, çocuksu kişiliklerini açığa çıkarır ve ideolojik kölelikleri içinde burjuvazinin dümensuyunda giderler. Bu sorunun doğru çözüm yolu sadece, siyasal gücü eline geçirmiş olan belirgin sınıf — yani proleterya — ile proleter— olmayan ve yarı — proleter bütün emekçiler arasındaki belirgin ilişkileri somut bir biçimde araştırmakla bulunabilir. Bu ilişkiler ise akıl almaz derecede uyumlu, «ideal» koşullarda biçimlenmezler. Burjuvazinin çeşitli ve değişik şekiller alan delirmiş direncinin belirlediği gerçek koşullarda biçimlenirler.

Rusya da dahil olmak üzere, herhangi bir kapitalist ülkedeki nüfusun büyük çoğunluğu — emekçi nüfusun daha da büyük bir kısmı — ister kendisi olsun, isterse dostları ve kandaşları yoluyla olsun, pek çok defalar sermayenin baskısına ve bunun haince yaptığı yağma ve her çeşit zorbalığa maruz kalmıştır. Emperyalist savaş; yani İngiliz sermayesine mi yoksa Alman sermayesine mi bütün dünyayı yağma etmek için üstünlük tanınmalıdır, meselesinde karar vermek üzere on milyon insanın katli, bu sınavları büyük ölçüde geliştirmiş, artırmış ve derinleştirmiştir. Halk bunların anlamını kavramıştır. İşte bu yüzden nüfusun büyük çoğunluğu, özellikle emekçi halk, proleteryaya karşı vazgeçilmez bir sempati beslemektedir. Çünkü sermayenin boyunduruğunu atmak, sömürücüleri devirmek, dirençlerini kırmak, yeni toplumun yaratılması için zorunlu olan yolu kanları pahasına da olsa hazırlamak için yiğitlik, cesaret ve devrimci insafsızlık sayesinde sömürücülere hayat hakkı tanınmayacaktır.

Burjuvazinin «kanatları» altında burjuva «düzeni» ne dönme eğilimleri ve küçük - burjuva tereddütleri büyük ve kaçınılmaz dahi olsa, emekçi nüfusun proleter olmayan ve yarı -

proleter kümesi proleteryanın manevi ve siyasal otoritesini tanımak zorundadır. Çünkü proleterler sadece sömürücüleri devirip dirençlerini kırmakla kalmıyorlar, yeni ve daha yüce bir toplumsal bağ, bir toplumsal disiplin, sınıf bilincine varmış ve birleşmiş emekçi halkın disiplinini yaratıyorlar. Bu emekçiler kendi birliklerinin otoritesinden, kendi daha da sınıf bilincine varmış yiğit, sağlam, devrimci ve değişmez öncülüklerinden başka hiçbir boyunduruk ya da otorite tanımazlar.

Zafere ulaşmak ve sosyalizmi kurmak, pekiştirmek için proleterya iki yönlü ya da ikili bir görevi başarmak zorundadır : Bu görevlerden birincisi, sermayeye karşı verdiği devrimci savaşta gösterdiği yüce kahramanlığı sayesinde bütün emekçi ve sömürülen halkı kendi saflarına kazanmak, onları kendi saflarına çekmek, örgütlemek, burjuvaziyi altetmek ve dirençlerini bastırmak için verilecek kavgada onlara önderlik etmek. İkinci olarak da proleterya, bütün emekçi ve sömürülen halk yığınlarını, — aynı şekilde küçük - burjuva grupları — bir iktisadi kalkınma yoluna doğru, yeni bir toplumsal bağın, yeni bir emek disiplininin, yeni bir emek örgütlenmesinin yaratılmasına doğru götürmekdir. Bu sayede bilim ve kapitalist teknolojideki en son gelişmeler sınıf bilincine varmış emekçilerin kitlesel örgütüyle birleştirilmiş ve büyük çaplı sosyalist sanayi yaratılmış olacaktır.

İkinci görev birincisinden daha güçtür, çünkü bu sadece yiğitçe çabalara dayanan tek tek eylemlerle gerçekleştirilemez. Bunun için en uzun, en sürekli ve en güç kitlesel kahramanlık gerekmektedir. Ama bu görev birincisine kıyasla daha önemlidir. Çünkü, son çözümlemede, burjuvaziye karşı kazanılan zaferlerin en derin güç kaynağı ve bu zaferlerin dayanıklılığının ve sürekliliğinin tek teminatı, yeni ve daha yüksek bir toplumsal üretim biçimi, büyük çaplı sosyalist üretimin, kapitalist ve küçük - burjuva üretimin yerini alması olabilir.

★

«Sosyalist subbotnikler» işte bu nedenle büyük bir tarihsel önem kazanmaktadır. Çünkü bunlar emekçilerin, emeğin verimini artırmak, yeni bir emek disiplini benimsemek ve ekonomi ile hayatı içeren sosyalist koşullar yaratmaktaki bilinçli ve gönüllü girişkenliklerini tanıtlamaktadır.

Az sayıdaki Alman burjuva demokratlardan biri olan — aslında buna gerçekten ender bulunan, demek daha doğru olur — J. Jacoby, ki 1870 - 71'in derslerinden sonra bağnazlık ya da ulusal - liberalizm yerine sosyalizme yönelmişti, birgün şöyle dedi : Birtek sendikanın kurulması dahi Sadowa savaşından (38) daha büyük bir tarihsel önem taşır. Bu doğrudur. Ulusal Alman kapitalist devleti yaratmak bakımından Sadowa savaşı, iki burjuva krallıktan birinin — Avusturya ya da Prusya'nın — üstünlüğünü kabul ettirdi. Birtek sendikanın kurulması bile proleteryanın burjuvaziye karşı kazanacağı dünya çapındaki zafere küçük bir katkıda bulunabilirdi. Diyebiliriz ki, aynı şekilde Moskova - Kazan Demiryolu emekçilerinin 10 Mayıs 1919'da Moskova'da kurdukları ilk sosyalist subbotnik de 1914 - 18 emperyalist savaşında Hindenburg'un, Foch'un ya da İngilizlerin zaferlerinden daha büyük bir tarihsel önem taşımaktadır. Emperyalistlerin zaferi demek, Anglo - Amerikan ve Fransız milyarderlerin kazançları pahasına milyonlarca emekçinin katli demektir. Bunlar mahkûm, oburluktan göbeği şişmiş, canlıyken çürüyen kapitalizmin vahşetidir. Moskova - Kazan Demiryolu emekçilerinin düzenledikleri sosyalist subbotnik yeni sosyalist toplumun ilk hücrelerinden biridir. Bu toplum bütün insanlığı sermayenin boyunduruğundan ve savaşlardan kurtaracaktır.

Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler de dahil olmak üzere, burjuva beyefendiler ve onların kuyrukları — ki bunlar «kamu oyu»nun temsilcileri sanarlar kendilerini — elbette Komünistler'in umutlarıyla alay ederler, bu umutlara «muhabbet çiçeği saksısında baobab ağacı» derler, yaygın hırsızlık, aylaklık, düşük verimlilik, ham maddelerin ve bitirilmiş malların bozulması vs. gibi olgulara kıyasla önemsiz sayıdaki subbotniklere dudak bükerler. Bu beyefendilere vereceğimiz cevap şudur : Eğer burjuva aydınlar bilgilerini, güçlerini tazelemek için Rus ve yabancı kapitalistlere verecekleri yerde, emekçilere yardım etmeye adasalardı, devrim daha hızlı ve sakin bir şekilde ilerlerdi. Ama

(38) **Sadowa Savaşı** (Sadowa Çekoslovakya'da bir köyün adı olup bugün burası Hradec Kralove bölgesinin kentlerinden biridir). 3 Temmuz 1866'da yapılan ve Prusya'nın kesin zaferi, Avusturya'nın yenilgisiyle sona eren bu savaş, Avusturya - Prusya savaşının sonuncunu da saptamış oldu.

bu ütopik bir cevaptır, çünkü kararı verecek olan sınıf kavgasıdır ve aydınların çoğu burjuvaziye doğru kaymaktadır. Proleterya aydınların yardımıyla değil, (en azından çoğu durumda geçerli olan) onların muhalefetine rağmen kazanacaktır zaferi. Ve proleterya bunların ıslah edilmez bir şekilde burjuva olanlarını yokedecek; tereddüt içinde olanlarını reformla değiştirecek, yeniden eğitip söz dinler duruma getirecek ve giderek bunların daha büyük kesimlerini kendi saflarına çekecektir. Devrimin güçlüklerini ve engellerini hasır altı etmek, panik yaratmak, geçmişe dönüşü öğütlemek : İşte burjuva aydınların sınıf kavgasında kullandıkları bütün silah ve yöntemler bunlardır. Proleterya bu aldatmacalara kanmayacaktır.

Açık konuşmak gerekirse, tarihte, birbirini izleyen birtakım engeller, hatalar, sapmalar olmaksızın, yeni bir üretim biçiminin hemen kökleşmesi acaba sözkonusu olmuş mudur? Serfliğin kaldırılmasından yarım yüzyıl sonra kırsal Rusya'da belirli sayıda serflik kalıntılarına rastlanıyordu. Köleliğin kaldırılmasından yarım yüzyıl sonra bile Amerika'daki Zenciler'in durumu çoğunlukla hâlâ yarı-köle durumundan farksızdı. Burjuva aydınlar -Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler de dahil olmak üzere- sermayeye hizmet ederken ve açıkça yalan tartışmalar kullanmakta devam ederken maskeleri düşmektedir : Proleter devrimden önce bizi ütopyacılar olmakla suçladılar. Devrimden sonra da geçmişin bütün izlerini akıl almaz bir hızla ortadan kaldırmamızı istiyorlar!

Ne var ki, biz ütopyacı değiliz ve burjuvaca «tartışmalar»ın gerçek değerini biliyoruz. Devrimden sonra bir süre eski törenin izlerinin, yeni törenin genç filizlerini kaçınılmaz olarak üstünlüğü altında tutacağını da biliyoruz. Yeni doğduğu sırada eski her zaman bir süre için daha güçlü olarak kalır. Doğada ve toplumsal hayatta durum her zaman böyle olmuştur. Yeni düzenin genç filizlerinin güçsüzlüğünü alaya almak, aydınların ve benzerlerinin ucuz karamsarlığı -bunlar aslında proleteryaya karşı kullanılan burjuva sınıf kavgası yöntemleri, kapitalizmin sosyalizme karşı kullanılan burjuva sınıf kavgası yöntemleri, kapitalizmin sosyalizme karşı savunulmasıdır. Güçsüz filizleri dikkatle incelemeli, onlara ihtimam göstermeli, büyümeleri için ne gerekirse yapıp «emzirmeliyiz». Elbette «sosya-

list subbotnikler»in özellikle en önemli rolü oynayacağı gibi bir iddiada bulunamayız. Mesele de bu değildir. Mesele yeninin her filizini, bütün filizlerini beslemektir. Hayat, en yaşayabilir olanlarını seçecektir. Eğer Japon bilim adamı, insanlığa frengiyi yoketme çabasında yardımcı olmak kaygısıyla, birtakım koşulları gerektiren altıyüzaltıncı deneyini yapmadan önce altıyüzbeş deney yapmak sabırlılığını gösterebilmişse, aynı şekilde daha güç bir sorunu çözmek — yani kapitalizmi yoketmek — isteyenler de yüzlerce, binlerce yeni savaş yolu, yöntemi ve silâhı denemek dayanıklılığını göstermelidirler. Bu sayede en uygun olanı geliştirilebilir.

«Sosyalist subbotnikler» işte bu denli önemlidir, çünkü bunları başlatanlar iyi koşullarda yaşayamayan, bazıları yetenek sahibi, bazıları da kalifiye olmayan — yeteneksiz emekçiler gibi — **olağan,** yani **son derece güç koşullar** içinde yaşayan emekçilerdir. Sadece Rusya'da değil, bütün dünyada karşılaşılan emek verimliliğindeki düşüşün temel nedenini hepimiz çok iyi biliyoruz. Bu neden emperyalist savaşın getirdiği yıkıntı, yoksulluk, infial, bitkinlik, hastalık ve gıdasızlıktır. En son neden en önemli olanıdır. Açlık -işte neden budur. Ve açlığı yenmek için, tarımda, ulaşımda ve sanayide emeğin verimliliğini artırmak gerekmektedir. Dolayısıyla kısır bir döngünün (fasit dairenin) içine girmiş bulunuyoruz : Emeğin verimliliğini artırmak için kendimizi açlıktan kurtarmalıyız ve açlıktan kurtulmak için de emeğin verimliliğini artırmalıyız.

Biliyoruz ki, uygulamada bu çelişmeler kısır döngüyü kırmakla, halkın ruhsal durumunda kökten bir değişiklik yaratmakla ve genellikle bu kökten değişikliklerin ardında kesin rol oynayan tek tek grupların yiğit girişkenliğiyle çözülebilir. Moskova'daki yeteneksiz emekçiler ve demiryolu emekçileri (burada sözünü ettiklerimiz bir avuç vurguncu, memur ve diğer beyaz muhafız olmayıp emekçilerin çoğunluğudur) müthiş kötü koşullar içersinde yaşayan emekçilerdir. Bunlar genellikle az beslenirler. Hele şimdi de, yeni hasat toplanmadan gıda durumunun genellikle kötü gitmesi sonucu, resmen açtırlar. Bu aç emekçiler, burjuvazinin, Menşevikler'in ve Sosyalist-Devrimciler'in kötü karşı-devrimci ajitasyonuyla dört bir yanları sarılmış olmasına rağmen «sosyalist subbotnikler» düzenliyor,

ücret almaksızın fazla mesai yapıyorlar. Yetersiz beslenme nedeniyle yorgun, aciz ve bitkin düşmüş olmalarına rağmen **emeğin verimliliğinde korkunç bir artışı** başarıyorlar. Bu yüce bir kahramanlık değil midir? Bu değil midir cidden önemli bir değişikliğin başlangıcı?

Son çözümlemede yeni toplumsal düzenin zaferi için en gerekli olan şey, en önemli şey emeğin verimliliğidir. Kapitalizm serflik döneminde bilinmeyen bir emek verimliliği yarattı. Kapitalizm tümüyle yok edilebilir. Ve sosyalizm yokedecektir onu; yeni ve daha yüksek bir emek verimliliği yaratacaktır. Bu çok güç bir şeydir ve zaman alacaktır. Ama **başlamıştır** ve önemli olan da budur. Eğer aç Moskova'da, 1919'un yazında aç gezen emekçiler, dört yorucu yıl emperyalist savaşı yaşamışlar ve bir buçuk yıl daha da yorucu bir iç savaş görmüşler, buna rağmen bu büyük çalışmayı başlatabilmişlerse, iç savaşı kazandığımız ve barışa ulaştığımız zaman nasıl gelişecektir meseleler?

Kapitalizm dönemindekine kıyasla, Sosyalizm ileri teknikler uygulayan gönüllü, sınıf bilincine varmış, birleşmiş emekçilerin daha yüksek düzeydeki emek verimliliğidir. **Sosyalizmin asıl** başlangıcı olduğu içindir ki sosyalist subbotnikler çok büyük önem taşımaktadır. Bu çok az rastlanan bir durumdur, çünkü (Parti Programımız'ın [39] doğru bir şekilde koyduğu gibi) «kapitalizmden sosyalizme geçişin **ilk adımlarının** atıldığı» aşamadayız halen.

Sosyalizm, **taban emekçileri** emeğin verimliliğini artırmak amacıyla, yorucu işten yılmadan, çoşkun bir çaba gösterdikleri, **her pud hububatı, kömürü ve demiri** yetiştirdikleri zaman başlar. Bunlar ve diğer üretilen mallar emekçilerin kendileri ya da «yakın» dost ve kandaşları için değil, «uzak» dost ve kandaşları, yani bütün toplum için, ilk kez birtek sosyalist devlette, ardından Sovyet cumhuriyetlerinin oluşturduğu bir birlikte yaşayan birlerce, milyonlarca insan için yetiştirilmektedir.

Karl Marks **Kapital**'de özgürlük, insan hakları konularını işleyen o ihtişamlı, tumturaklı büyük burjuva-demokratik bil-

---

(39) Bu Parti program (B.) R.K.P.'nin Sekizinci Kurultayı'nda saptanmıştır.

diriyle alay eder ve **genel olarak** özgürlük, eşitlik ve kardeşlikten dem vuran bu lafazanlığı gülünç durumlara düşürür. Bu lafazanlıklar — o alçak Berne Enternasyonali'nin namussuz kahramanları da dahil — bütün ülkelerdeki küçük burjuvaların ve bebelerin gözlerini kamaştırır. Marks bu ihtişamlı haklar bildirilerini, proleteryaya sunarken başvurduğu açık, içten, pratik, basit şekille karşılaştırır. Günlük çalışma süresinin kısaltılmasının kanunlaştırılması bu türden bir davranıştır. (40) Proleter devrimin kapsamı daha çok açığa çıktığı oranda Marks'ın yerinde ve derin gözlemleri bir açıklık kazanmakta, daha belirgin bir şekil almaktadır. Gerçek sosyalizmin «formülleri» Kautsky'lerin, Menşevikler'in, Sosyalist - Devrimciler'in ve Berne'deki sevgili «kardeşler»inin ihtişamlı, karışık, ciddi cümlelerinden farklıdır, çünkü bu sonuncuları herşeyi emeğin koşullarına indirgemektedir. «Emek demokrasisi», «özgürlük, eşitlik ve kardeşlik», «halkın hükümeti» ve benzer şeyler yeter artık. Günümüzün sınıf bilincine varmış emekçileri ve köylüleri burjuva aydınların bu ihtişamlı cümlelerini tanımakta ve bu oyunu sağduyu ve tecrübe sahibi her insanın yapabileceği gibi kolaylıkla farketmektelerdir. Sağduyu ve tecrübe sahibi kişi o hokkabazın kusursuz bir şekilde «cilalanmış» özelliklerini ve lekesiz görünümünü tanır tanımaz, ivedilikle ve yanılmaz bir şekilde yokeder «büyük bir olasılıkla alçağın teki» olan bu kişiyi.

Daha az sayıda ihtişamlı laflar, daha çok basit, **hergünlük** çalışma, hububat puduna ve kömür puduna karşı ilgi! Bu bir pudluk hububatı ve kömürü ona ihtiyacı olan emekçilere, pejmürde, çıplak köylülere sağlamak için daha çok ilgi. Kapitalistlerin yaptığı gibi **sıkı sıkı** pazarlık ederek değil, Moskova-Kazan hattının yeteneksiz demiryolu emekçileri gibi, basit emekçilerin bilinçli, gönüllü, sonsuz derecede yiğitçe emekleri sayesinde.

Hepimiz kabul etmeliyiz ki, burjuva aydınların devrimin sorunlarına eğilirken başvurdukları lafazanlığın izlerine her aşamada, her yerde, hatta saflarımızda bile rastlanmaktadır. Sözgelimi, basınımız, bu çürümüş burjuva-demokratik geçmişin çürük kalıntılarıyla savaşmak yönünde hiçbir çaba göstermemektedir. Gerçek sosyalizmin basit, kendi halinde, olağan, ama yaşayacak filizlerini beslemek için pek az şey yapmaktadır.

(40) Bakınız : Karl Marks, **Kapital**, C. 1, Moskova, 1959, s. 302.

Kadınların durumunu alın: Bu sahada, dünya üzerindeki hiçbir demokratik parti — hatta en gelişmiş burjuva ülkelerdekiler dahi — yıllar boyunca bizim başa geçtiğimizden bu yana, geçen bir yıl içinde yaptıklarımızın yüzde birini bile yapmamıştır. Kadınlara eşitlik hakkı tanımayan, boşanmayı sınırlandıran ve bunu utanç verici resmiyetlerle çevreleyen, gayrımeşru çocuklara hayat hakkı tanımayan, babalarının aranmasını zorunlu kılan o çirkin yasaları yerlere çaldık. Bu yasaların kalıntılarından pek çoğu — burjuvazi ve kapitalizm utansınlar — her uygar ülkede bulunmaktadır. Bu sahada yaptıklarımızdan ötürü bin kez gurur duysak da azdır. Ne var ki, ortalığı eski burjuva yasa ve kurumlardan **adamakıllı** temizlerken, mesele daha açıkça ortaya çıktı : İnşaata başlamak üzere ortalığı temizlemiştik, ama inşaat henüz başlamamıştı.

Kadını özgür kılan bütün yasalara rağmen o hâlâ **aramızdaki köle** durumundadır; çünkü **küçük ev işleri** kadını ezmekte, boğmakta, şaşkına döndürüp aşağılaştırmaktadır. Kadın bu nedenle mutfağa ve çocuklarını beslemeye bağlanıp emeğini barbarlık misali verimsiz, küçük, sinir bozucu, şaşkına döndürüp alçaltıcı bir iş uğruna yitirmektedir. **Kadınların gerçek kurtuluşu,** gerçek sosyalizm ancak bu küçük ev işlerine karşı (devletin gücünü kullanan proleteryanın önderliğinde) herkesin katılacağı bir savaş başladığı yer ve zamanda, daha doğrusu bu geniş çaplı bir sosyalist ekonomiye **tamamiyle dönüştürülmeye** başladığı zaman gerçekleşecektir.

Kuramda her Sosyalist'in tartışma götürmez olarak gördüğü bu son soruna acaba uygulamada bizler yeterli derecede ilgi gösteriyor muyuz? Elbette ki hayır. Sosyalizmin şu anda bu düzeyde varolan **filizlerine** gereken ihtimamı gösteriyor muyuz? Yine **hayır.** Kamusal aşevleri, kreşler, ana yuvaları : İşte bu filizlere birkaç örnek. Bunlar **kadınları gerçekten özgürlüğe kavuşturabilir;** toplumsal üretimdeki ve toplumsal hayatındaki işlevi açısından erkeklere kıyasla eşit olmayan durumlarını azaltabilir ve ortadan kaldırabilir. Bu yöntemler yeni değildir (ve sosyalizm için zorunlu bütün maddi ön koşullar gibi) bunları büyük çaplı kapitalizm yaratmıştı. Ne var ki, kapitalizm döneminde, bunlar bir yandan çok ender rastlanan yöntemlerdi. Öte yandan ise — ki bu özellikle çok önemlidir — bu yöntemler

(ya da kurumlar) ya **kâr eden** — spekülasyon, vurgunculuk, kandırmaca ve dolandırıcılığın en kötü unsurlarını taşıyan — girişimlerdi, ya da «burjuva iyilikseverliğin numaraları». Bu yüzden de en iyi emekçiler dahi haklı olarak nefret ettiler bunlardan, horgördüler.

Ülkemizdeki bu kurumların sayısı giderek artmıştır, hem de bunların niteliği değişmeye **başlamaktadır.** Emekçi ve köylü kadınlar arasında kuşkusuz bildiklerimizden çok daha fazla **örgütleme yeteneğine** sahip olanları vardır. Büyük sayıda emekçinin ve daha da büyük sayıda tüketicinin işbirliği sayesinde, o laflar, serzenişler, gürültü ve şamatalar olmaksızın pratik çalışma düzenleyebilen bir sürü insan vardır -umduğumuzdan da çoktur bunlar ve bizim kalın kafalı «aydınlarımız»la ham «Sosyalistler»imizin «rağbet ettikleri» bu saçmalıklara hiç yüz vermezler. Yine de bu filizleri **beslemek** konusunda yapmamız gerekenleri yapmıyoruz.

Burjuvaziye bakın : Ne de güzel bilirler istediklerini nasıl reklam etmek gerektiğini! Görüyor musunuz **onların** milyonlarca tirajlı gazeteleri nasıl övüyorlar kapitalistlerin «örnek» girişimler dedikleri şeyleri; nasıl, bu «örnek» burjuva kurumları ulusal gurur vesilesi yapıyorlar! Basınımız, en iyi aşevlerini ya da kreşleri, hergün üzerlerinde durarak kendi türlerinin örnekleri durumuna getirmek amacıyla, sayfalarında incelemeyi bile dert edinmiyor; ya da çok ender yapıyorlar bu işi. Basınımız onları yeteri kadar reklam etmiyor; insan emeğinden yapılan tasarrufu ayrıntılarıyla anlatmıyor; tüketiciye sağlayacağı kolaylıklara, mal ekonomisine, kadınların içimizdeki köleler durumundan kurtulmasına, sağlık koşullarının geliştirilmesine değinmiyor. Bunlar **ibret verici sosyalist çalışma** sayesinde gerçekleştirilip bütün topluma, bütün emekçilere mal edilebilir.

İbret verici üretim, sosyalist subbotnikler; hububatın her pudunu elde etmek ve dağıtmakta gösterilen ibret verici özen ve insaflılık; ibret verici aşevleri; bilmem hangi blokta oturan bilmem hangi emekçinin evinin gıpta edilecek temizliği : İşte bunlar bugünkünden on misli daha fazla ilgi ve ihtimam görmelidir basınımızdan ve **her** emekçi ve köylü örgütünden. Bunların tamamı sosyalizmin filizleridir ve bunları yetiştirmek bi-

zim ortak, temel ödevimizdir. Birbuçuk yıllık yönetimimiz sırasında gıda ve üretim durumumuz sıkıntılı olmakla birlikte, **bütün yol boyunca** kuşkusuz gelişme kaydedilmiştir. Şöyle **ki** : Hububat rekoltesi (1 Ağustos 1917-1 Ağustos 1918 arasında) 30 milyon pud iken, bu rakam (1 Ağustos 1918-1 Mayıs 1919 arasında) 100 milyon puda ulaşmıştır. Sebze ekimi gelişmiş, ekilmemiş toprak marjı azalmıştır. Büyük akaryakıt sıkıntılarına rağmen demiryolu ulaşımı düzelmeye başlamıştır vs. Bu genel görünüm içinde ve proleter devlet gücünün desteği sayesinde sosyalizmin filizleri solmayacak, aksine gelişip dal budak salacak ve tam sosyalizme yol açacaktır.

★

«Sosyalist subbotnikler»in önemini çok iyi değerlendirmek durumundayız. Böylelikle bu büyük başlangıcın meydana getirdiği bütün pratik sonuçları çıkaracak duruma gelmiş olacağız.

İlk ve ana ders şudur : Bu başlangıca her şekilde yardım etmeliyiz. «Komün» terimi çok özgürce kullanılmaktadır. Sosyalistler'in başlattığı ya da onların da katıldığı her çeşit girişime çoğu kez hemen «komün» adı verilmektedir. Sık sık unutuluyor ki, bu **çok şanlı ad** uzun ve sürekli çabalar sonucu, gerçek sosyalist kalkınmada elde edilen **pratik** başarılar sonucu **kazanılmalıdır.**

Bu nedenle, Merkez Yürütme Kurulu üyelerinin çoğunun kafalarında beliren, Halk Komiserleri Kurulu'nun «tüketiciler komünü» (41) adına ilişkin kararının, **iptali** düşüncesi kanımca yerindedir. Bırakın ad daha basit olsun. Aslında, yeni örgütsel çalışmanın **ilk** aşamalarda beliren hataları ve eksiklikleri yüzünden suçlanacaklar bir yerde «komünler» değil, **kötü** sos-

(41) Halk Komiserleri Kurulu, 16 Mart 1919'da aldığı bir kararla, tüketici kooperatiflerini birleştirdi, bunları «Tüketiciler Komünü» adı altında ve birtek dağıtıcı organ şeklinde yeniden örgütledi.

Bu ad birtakım yörelerde kararın yanlış anlaşılmasına ve yanlış bir biçimde yorumlanmasına yol açtı. Bu nedenle, Rusya Merkez Yürütme Kurulu yeni bir karar aldı. Kararında bu yeni değişikliği onayladığını belirtmekle birlikte, yeni örgütlemenin adını «Tüketiciler Derneği» olarak değiştirdi. Aslında bu yeni adı halk önceden de biliyordu.

yalistler olacaktır (ki gerçekten de bu böyle olmalıdır). «Komün» sözcüğünü **günlük** konuşma dilinden çıkarmak, herkesin bunu kullanmasına izin vermemek yerinde olur. Ya da **sadece** gerçek komünlerin **bu adı kullanmalarına izin verilmelidir.** Ki bu komünler, çalışmalarını sosyalist bir biçimde örgütleyebilecek yetenekte olduklarını uygulamada tanıtlamışlar ve çevrelerindeki nüfusun tümünün kendilerini tanımasıyla göstermişlerdir. Evvelâ toplumun çıkarları — bütün emekçi halkın çıkarları — için karşılık beklemeksizin çalışacak yetenekte olduğunu, «devrimci bir şekilde çalışma» yeteneğine sahip, emeğin verimliliğini artıracak, çalışmayı gıpta edilecek bir şekilde örgütleyebilecek yetenekte olduğunu göster. Ondan sonra uzat elini onurlu ad «komün» için!

Bu açıdan bakılınca, «sosyalist subbotnikler» çok değerli istisnalardır. Çünkü Moskova-Kazan Demiryolu'nun maharetsiz emekçileri **evvelâ eylemleriyle Sosyalistler** olarak çalışabilecek lerini tanıtladılar, ondan sonra benimsediler «sosyalist subbotnikler» adını -bu girişimleri için. Gelecekte her kim ki güçlü çalışmayla **bunu tanıtlamadan ve sürekli çabasının** pratik başarılarına ulaşmadan kendi girişimi, kurumu ya da yatırımına komün adını verir, hiç acımadan kendisiyle alay edeceğimizden ve onu bir şarlatan, bir lafazan olarak teşhir edeceğimizden emin olmalıyız.

O büyük başlangıç — «sosyalist subbotnikler» — başka bir amaç için, Parti'yi **temizlemek** için de kulanılmalıdır. Devrimi izleyen ilk dönemde, «toksözlü» ve çocuksu halk kitleleri ürkek iken, burjuva aydınların hepsi — tabii Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler de dahil olmak üzere — burjuvazinin uşakları durumundayken ve sabotajlar yaptıkları zaman, kaçınılmaz olarak maceraperestler ve başka zararlı unsurlar yönetici partiye yamanacaklardı. Bu olmadan devrim yapılamaz, yapılmamış tır da. Önemli olan şudur ki, yönetici parti — derin ve güçlü bir ilerlemiş sınıfa dayanarak — saflarını temizlemiş olmalıydı.

Bu işe uzun bir süre önce başladık. Bunu düzenli bir şekilde ve hiç yorulmadan sürdürmeliyiz. Savaş nedeniyle Sosyalistler'in seferber edilmesi şu bakımdan işimize yaradı : Korkaklar ve namussuzlar Parti saflarından kaçtılar. İyi oldu! Parti'nin üye sayısında **bu** denli bir azalma, gücünde ve ağırlığın-

da **büyük bir artış** anlamına gelir. Temizlik işini sürdürmeliyiz ve o yeni başlangıç, «sosyalist subbotnikler», bu amaç için kullanılmalıdır. Üyeler Parti'ye altı aylık bir «devrimci şekilde çalışma denemesi» nden sonra alınmalıdır. 25 Ekim 1917'den sonra Parti'ye katılan **bütün** üyelere de benzer bir deneme uygulanmalıdır. Bu üyeler özel bir iş ya da hizmetle kesinlikle güvenilir, sadık ve yetenekli Sosyalistler olduklarını tanıtlamamışlardır.

Parti'nin temizlenmesi, gerçekten sosyalist bir biçimde çalışmak yönünde (kişilere) yaptığı **artan istekleri** sayesinde, devlet **mekanizmasını** geliştirecek ve köylülerin devrimci proleterya saflarına **nihai geçişini yakınlaştıracaktır.**

Şu da var : «Sosyalist subbotnikler» — proleteryanın diktatörlüğü altında — devlet mekanizmasının sınıfsal niteliğine eşi görülmemiş bir açıklık getirmişlerdir. Parti'nin Merkez Kurulu «devrimci bir şekilde çalışmak» konulu bir bildiri yayınlar. Bu bildirinin düşünsel özünü 100 000 — 200 000 arasında üyesi bulunan bir partinin Merkez Kurulu önermiştir. (Kanımca köklü bir temizlik hareketinden sonra partinin üye sayısı bu olacaktır; bugün üye sayısı çok daha fazladır).

Bu düşünce sendikalardaki emekçiler tarafından benimsenir. Rusya ve Ukrayna'da bunların sayısı dört milyon kadardır. Bu emekçilerin ezici çoğunluğu proleteryanın devlet gücünden, proleteryanın diktatörlüğünden yanadır. İkiyüzbin ve dört milyon — tabiri caizse «dişli çark»ın oranları bunlardır. Ardından **milyonlarca** köylü gelir ve bunlar üç temel guruba ayrılmıştır: En kalabalık ve proleteryaya en yakın durumda olanı yarı-proleterler ve yoksul köylülerdir. Ardından orta köylüler gelir. Son olarak da sayıca çok az olan kulaklar, ya da kırsal burjuvazi gurubu.

Hububat ticareti yapmak ve açlıktan kâr elde etmek mümkün olduğu sürece — ki bu proleteryanın diktatörlüğü sırasında bir süre kaçınılmazdır — köylü yarı-emekçi, yarı-vurguncu durumunda kalacaktır. Bir vurguncu olarak bize düşmandır; proleter devlete düşmandır. Burjuvaziyle ve onun sadık uşaklarıyla uzlaşmak eğilimindedir. Bu sadık uşaklara Menşevik Sher ya da Sosyalist-Devrimci B. Chernenkov gibi hububat ticareti öz-

gürlüğünü savunanlar da dahildir. Ama bir **emekçi** olarak, köylü proleter devletin bir dostu, toprak ağasına ve kapitaliste karşı verdiği kavgada emekçinin en sadık müttefiklerinden biridir. Emekçiler olarak köylüler — bunların büyük kesimi, milyonlarca köylü — yüz, ikiyüzbin sosyalist proleter öncünün yönettiği ve milyonlarca örgütlü proleterden oluşan devlet «mekanizması»nı destekler.

Kelimenin gerçek anlamıyla daha demokratik bir devlet, emekçi ve sömürülen halkla daha yakın ilişki içinde bulunan bir devlet, **şimdiye dek varolmamıştır.**

«Sosyalist subbotnikler»de uygulaması yapıldığı gibi, işte bu gerçek proleter çalışmadır ki köylülerin bütün saygı ve sevgisini proleter devletten yana kazanacaktır. Bu tür eylem, sadece bu tür eylem kesinlikle inandıracaktır *köylüyü haklı* olduğumuza, sosyalizmin doğru olduğuna. Ve onu bizim kendini adamış müttefikimiz yapacak, dolayısıyla besin sıkıntılarımızın tümüyle ortadan kaldırılmasına yol açacaktır. Yine bu proleter çalışma, hububatın üretimi ve dağıtımı ve sosyalizmin koşulsuz pekiştirilmesi konularında sosyalizmin kapitalizme karşı kesin zaferi kazanmasına yol açacaktır.

28 Haziran 1919
Moskova Devlet Yayınevi tarafından
Temmuz 1919'da ayrı bir küçük kitapçık
olarak yayınlanmıştır.
İmza: **N. Lenin**

GUBERNIA EĞİTİM DAİRELERİ YETİŞKİNLERİN EĞİTİMİ BÖLÜMLERİ YÖNETMENLERİNİN ÜÇÜNCÜ RUSYA KURULTAYINDA YAPILAN KONUŞMAdan
25 Şubat 1920

Eğitimin, öğretimin, eğitme ve yetiştirmenin görevlerini ve bütün niteliğini, bunların Sovyet Cumhuriyeti'nin değişen görevleriyle olan ilişkisini ne şekilde irdelediğimi sizlere göstermek amacıyla, Rusya Merkez Yürütme Kurulu'nun son birleşiminde elektrifikasyon konusunda alınan karara dikkatinizi çekmek isterim. Sanırım hepiniz bu kararı biliyorsunuz. Birkaç gün önce gazeteler şu haberi verdiler : İki ay içinde — resmi basılı raporda iki hafta deniliyor, bu bir hataydı sadece — ülkenin elektrifikasyonu için bir plan geliştirilecekti. Plan en az iki-üç yıllık, en çok on yıllık bir dönemi kapsayacaktı.

Başlıca parti propagandasının, okullarda öğretimi ve yetişkinlerin eğitimini içeren bütün propagandamızın niteliği değişmelidir. Bu sadece öğretimin temelleriyle genel yönetiminin değişmesi anlamında değil. Çalışmanın niteliği barış içinde kalkınmaya geçiş dönemine göre biçimlendirilmeli, ülkenin sınaî ve iktisadi yapımı için geniş bir plan hazırlanmalıdır. Çünkü genel iktisadi sorun ve genel görev ülkenin iktisadi güçlerinin yeniden canlandırılmasıdır (rehabilitasyonudur). Böylelikle prole-

ter devrim, küçük köylü ekonomisiyle yanyana, iktisadi hayatın yeni temellerini yaratacak duruma gelecektir. Köylü bugüne kadar emekçilerin devletine hububat ödünç vermek zorunda bırakılmıştır ve hububatın karşılığı olarak alınan renkli, para adı verilen kâğıt parçaları kendisini tatmin etmemektedir. Tatmin olmayan köylü kendi yasal haklarını istemektedir : Hububatın karşılığı olarak bizden sınaî mallar istemektedir. Ekonomiyi yeniden canlandırmadan bunları kendisine veremeyiz. Rehabilitasyon : Başlıca görev işte budur. Ancak eski iktisadi ve teknik esasa dayanarak rehabilitasyon gerçekleştirilemez. Teknik olarak olanaksızdır bu, saçma olurdu bu yola başvurmak. Aksine yeni bir temel bulmak zorundayız. Bu yeni temel ise elektrifikasyon planımızdır.

Köylülerle, daha az gelişmiş halk kitleleriyle görüşüyoruz. Onlara, bütün Sovyet kalkınmasının başarıya ulaşması için, daha üst bir kültür ve teknik eğitim düzeyine geçmek gerektiğini gösteriyoruz. Bu nedenle, ekonomiyi onarmak zorunludur. En cahil köylü bile, savaşın ekonomiyi mahvettiğini ve ekonomiyi onarmadığımız sürece yoksulluktan kurtulup elindeki hububata karşılık zorunlu malları elde etmenin mümkün olamayacağını anlayacaktır. Propaganda, okul, yetişkinlerin eğitimi düzeylerinde yürüttüğümüz bütün çalışmalar köylünün bu en ivedi ve önde gelen ihtiyacına bağımlı olarak yürütülmelidir. Ancak bu sayede günlük hayatımızın en hayati zorunlulukları bir kenara itilmemiş olur. Bu çalışmalar ve bunların gelişmeleri köylüye anlayacağı biçimde sunulmalıdır. Bu durumdan kurtulmanın tek çaresinin sanayiyi yeniden canlandırmak olduğu önemle belirtilmelidir. Ne var ki, sanayi eski temele dayanarak canlandırılamaz. Bunu çağdaş teknoloji esasına göre yapmak zorunludur. Bu ise sanayinin elektrifikasyonu ve daha üst bir kültür ve teknik eğitim düzeyine geçmek gerektiği- çalışmayı gerektirebilir. Ama bu daha üst bir kültürel ve siyasal düzeyde yürütülecek bir çalışmadır.

Köylülerin kafalarında, iyice belirlenmiş bir pratik hedef bulunduğu izlenimini uyandıracak, geniş bir çalışma planı geliştireceğiz. Bu birkaç ay içinde yapılamaz. Asgari program en azından üç yıllık bir dönemi kapsamına almalıdır. Ütopyalara kapılmadan şunu söyleyebiliriz: On yıl içinde bütün Rusya'yı

bir elektrik santralları şebekesiyle donatacak ve sanayiyi elektrik esasına bağlayacak duruma gelebileceğiz. Bu sayede bir yandan çağdaş teknolojinin gereklerini yerine getirebilecek, öte yandan da eski köylü çiftçiliğine son verebileceğiz. Bunları başarabilmek için daha üst bir kültür ve eğitim düzeyi gerekmektedir.

En hayati pratik görev ulaşımın ve besin dağıtımının düzene sokulmasıdır; üretimin bugünkü düzeyi ortada iken yaygın birtakım çalışmalara girişemeyiz. Bu gerçekleri kendimizden gizlemeyelim. Ne var ki, propaganda ve eğitim alanlarında, yeniden canlandırma görevini kültürel ve teknik gerekliliklere uygun bir şekilde gözardı etmemeli, aksine gerçekleştirmelisiniz. Eski propaganda yöntemlerinin modası geçmiştir. Çok yakın zamanlara kadar köylülere yaklaşılırken sınıf kavgasına değgin genel cümleler kullanıldı. Bu yüzden de proteler kültür (42) konusunda her çeşit saçmalığın yaratıldığı bir ortam hazırlanmış oldu. Çocukluk dönemindeki bir keşmekeşlik gibi gözüken bu gibi saçmalıklardan kendimizi ivedilikle kurtarmalıyız. Propaganda ve ajitasyon, okul ve yetişkinlerin eğitimi konularında, meseleyi daha ciddi ve düzenli bir biçimde sunacağız; Sovyet gücü halkına yaraşır bir biçimde. O halk ki iki yıl içinde birşeyler öğrenmiş bulunmakta olup sanayinin onarımı için köylülere pratik, düzenli ve somut bir plan götürecektir. O halk ki, eğitimin bugünkü düzeyiyle köylünün ve emekçinin bu görevi yerine getiremeyeceğini, pislik, yoksulluk, tifüs ve hastalıktan kurtulamayacağını tanıtlayacaktır. Bu pratik görev, kültürel ve eğitimsel gelişmelerle sıkı sıkıya ilintilidir. Bunu bütün parti propagandamızın ve eylemimizin, bütün okul-içi ve ders - dışı eğitimimizin odak noktası durumuna getirmeliyiz. Bu bize köylü kitlelerin en hayati çıkarlarına iyice sarılmakta yararlı olacağı gibi, kültür ve bilgideki genel gelişmeyi her zaman sözü edilen iktisadi gerekliliklerle bağlayacaktır. Yine bu sayede emekçi sınıf kitlelerinin eğitim isteklerini yüz katına çıkarabileceğiz. İnancımız şudur ki, iki yıl içinde zor savaş sorununa bir çözüm yolu bulabildiğimize göre bu,

(42) Bakınız : Dipnot (34).

beş - on yılda daha da zor bir soruna — kültür ve eğitim sorununa — çözüm yolu bulabileceğiz, demektir.

Size açıklamak istediğim düşünceler bunlardır. **(Alkışlar)**

İlk kez 25 Nisan 1930'da **Pravda**'nın

114. sayısında tam olarak yayınlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ RUSYA DENİZ ULAŞIMI EMEKÇİLERİ KURULTAYINDA YAPILAN KONUŞMAdan
15 Mart 1920

Daha önceki devrimler yokolup gittiler, çünkü emekçiler —sağlam bir diktatörlük yoluyla— gücü ellerinde tutamamışlardı. Ayrıca sadece diktatörlük, şiddet ve zor ile iktidarı ellerinde tutamayacaklarını da anlamadılar. Kültürlü, teknikle donanmış, ilerici kapitalizmin bütün tecrübesi benimsendiği ve bütün bu insanların hizmetleri seferber edildiği takdirde ancak iktidar elde tutulabilir. Bir işin yönetimini ilk kez üstlenen emekçiler —kısa bir süre önce diktatör durumunda olan ve milyarları doğrultup emekçilere baskı yapan— uzmana, burjuvaya, kapitaliste karşı dostça olmayan bir tavır takmdıkları zaman, bu emekçiler sosyalizme doğru yol almaya başlamışlardır, deriz. Kuşkusuz çoğunuz da böyle dersiniz. Sosyalizm'i, burjuva görünümüyle iyice bezenmiş uzmanlar yoluyla yaratmak mümkün olsaydı, işimiz kolaylaşırdı. Ama bu tür sosyalizm sadece bir mittir. Gökten hiçbir şeyin zembille inmeyeceğini biliyoruz. Sosyalizm'in kapitalizmden yeşereceğini ve onun kalıntıları kullanılarak inşa edileceğini de biliyoruz. Evet, bu kalıntılar kötüdür, ama elimizde başka çare de yok. Efsanevi sosyalizmden dem vuran herkes bütün iş

kurultaylarından atılmalı ve sadece kapitalizmin kalıntılarından yararlanmasını bilenlerin kalmaları sağlanmalıdır. Bu çalışma büyük güçlükleri içerir, ama meyvasız değildir o. Ayrıca her uzınana, teknolojinin ve kültürün tek aracı olduğu için göz nuru dökülmelidir. Onlar olmadan hiçbir şey yapılamaz, onlar olmadan sosyalizm olamaz.

Pravda, sayı 59 ve 60,
17—18 Mart 1920; **Izvestia,**
sayı 59, 61 ve 62, 17—21
Mart 1920.

GENÇLİK BİRLİKLERİNİN GÖREVLERİ
RUS GENÇ KOMÜNİST BİRLİĞİNİN ÜÇÜNCÜ RUSYA KURULTAYINDA YAPILAN KONUŞMA
2 Ekim 1920

(Kurultay Lenin'i misli görülmemiş bir tezahüratla karşılıyor). Yoldaşlar; bugün Genç Komünist Birliği'nin temel görevlerinden ve bir sosyalist cumhuriyette gençlik örgütlerinin genel olarak ne gibi nitelikleri bulunmasından sözetmek isterim.

Bu soruna değinmek daha da gerekli bir duruma gelmiştir. Çünkü sosyalist bir toplum yaratmanın asıl göreviyle yüzyüze gelecek olan kitle bir yerde gençlik olacaktır, denebilir. Çünkü açıkça belirmiştir ki, kapitalist toplumda yetişen emekçi halk kuşağı, sömürüye dayanan eski kapitalist hayat tarzının temellerini yıkmak görevini yerine getirebilir. Yapabileceği en iyi şey budur. Bu kuşak olsa olsa proleteryanın ve emekçi sınıflarm gücü ellerinde tutmalarına yardım edecek bir toplumsal düzeni yaratmak görevini gerçekleştirebilir. Bu toplumsal düzen sağlam bir temel kuracaktır; bunun sürdürülmesi ise yeni koşullar altında ve insanın insanı sömürmesi ilişkilerinin artık geçerli olmadığı bir ortamda çalışmaya başlayan bir kuşak tarafından yerine getirilebilir.

Gençliğin karşısına çıkan görevlere bu açıdan bakınca, gençliğin genel olarak görevleri ve özellikle Genç Komünist Birlikleri ile öteki örgütlerin görevleri kanımca birtek sözcükle özetlenebilir : Öğrenmek.

Elbette bu «tek bir sözcük»tür. Neyi öğrenmek? Nasıl öğrenmek? Bir tek sözcük bu temel ve en önemli sorunlara cevap veremez. Burada önemli olan şudur : Eski, kapitalist toplumun değişmesi ile, sosyalist toplumu yaratacak olan yeni kuşakların yetişmesi, eğitim ve öğrenimi eski çizgiler üzerinde yürütülemez. Gençliğin eğitimi, yetiştirilmesi ve öğrenimi eski toplumun bize bıraktığı malzemeden başlayarak yürütülmelidir. Sosyalizm'i sadece, bilgi, örgütler ve kurumların bütünlüğü esasına göre eski toplumdan bize miras kalan insangücü kaynaklarından ve yöntemlerden yararlanarak inşa edebiliriz. Gençliğin eğitimini, örgütlenmesini ve öğrenimini köklü bir şekilde yeniden biçimlendirdiğimiz zaman ancak, genç kuşağın çabalarının eski topluma benzemeyen bir toplumun yaratılmasıyla — yani sosyalist toplumun yaratılmasıyla — sonuçlanacağından emin olabiliriz. İşte bu gerekçeyle, gençliğe ne öğreteceğimiz ve — Sosyalist gençlik adına gerçekten lâyık olmak istiyorlarsa — gençliğin nasıl öğrenmesi gerektiği sorunlarıyla ayrıntılı bir şekilde ilgilenmeliyiz. Yine aynı şekilde, başlattığımız işi tamamlayıp bitirebilmek için gençliğin ne şekilde yetiştirilmesi gerektiği sorununa da değinmeliyiz.

Şunu belirtmeliyim ki, bu sorulara verilecek ilk ve en doğal cevap şudur : Gençlik Birliği ve genel olarak gençlik, sosyalizme doğru ilerlemek için sosyalizmi öğrenmelidir.

Ama bu — «Sosyalizm'i öğrenmek» — çok genel bir cevaptır. Sosyalizm'i öğrenmek için neler gerekmektedir? Sosyalizm hakkında bilgi sahibi olmak için genel bilgi bütününden neleri ayırmak gerekmektedir? Burada birtakım sakıncalar belirmektedir. Sosyalizm'i öğrenme görevi yanlış bir şekilde sunulduğu ya da mesele çok tek - taraflı bir şekilde yorumlandığı zaman bu sakıncalar ortaya çıkmaktadır.

Sosyalizm'i öğrenmek dendiği zaman, doğal olarak ilk akla gelen sosyalist el kitaplarında, broşürlerde ve kitaplarda toplanmış bilgilerin tümünü iyice hazmetmektir. Bununla birlikte, Sosyalizm'in incelenmesini bu şekilde tanımlamak çok kaba ve yeter-

siz olmaktadır. Sosyalizm'i öğrenmek için sadece sosyalist kitap ve broşürlerde yazılanları hazmetmek yeterli olsaydı, gider kitap hokkabazlarına ve kendini övmeye meraklı kişilere başvururduk. Bu çoğu kez bize zararlı olurdu, çünkü bu gibi insanlar sosyalist kitaplarda ve broşürlerde verilen bilgileri ezberler, ama çeşitli bilgi dallarını biraraya getiremezler. Ve sosyalizmin gerçekten kendilerinden istediği biçimde hareket etmekten yoksundurlar.

Eski, kapitalist toplumun bize miras bıraktığı en büyük kötülüklerden, bahtsızlıklardan biri kitaplar ile gerçek hayat arasındaki büyük uçurumdur. Herşeyi mümkün olan en iyi biçimde anlatan kitaplarımız vardı. Ama çoğu durumlarda bu kitaplar en zararlı ve iki yüzlü yalanlarla doluydu.

İşte bu yüzden sosyalizm hakkında kitaplarda verilen bilgileri ezberlemekle yetinmek çok hatalıdır. Artık konuşmalarımız ve makalelerimiz sadece sosyalizm hakkında söylenenleri tekrarlamakla kalmamaktadır. Çünkü konuşma ve makalelerimiz günlük hayatımızın her sahasıyla ilintilidir. Eylem olmadan kavga verilmeden, sosyalist broşürlerden ve eserlerden edinilmiş kitap bilgileri kesinlikle değersizdir. Çünkü bu kuram ile pratiğin eskiden olduğu gibi birbirinden ayrılması demektir. Bu ayrılık, bu uçurum ise, eski burjuva toplumun en zararlı özelliğiydi.

Sadece sosyalist sloganları ezberlemeye çalışmak daha da tehlikeli olacaktır. Eğer bu tehlikeyi zamanında görmeseydik, eğer bütün çabalarımızı bu tehlikeyi bertaraf etmeye yöneltmeseydik, sosyalizmi bu şekilde öğrenip kendilerine sosyalist adını verecek bir milyona yakın genç kadın ve erkek sosyalizm davasına büyük çapta zarar vermiş olacaktı.

Soru şudur : Sosyalizm'i incelemek için bunların tümü nasıl biraraya getirilmelidir? Eski okullardan, eski tür bilimden neleri almalıyız? Eski tür okulların belirttikleri hedef her konuda eğitilmiş insanlar yetiştirmek, bilimleri genel hatlarıyla öğretmekti. Bunun tamamiyle hatalı olduğunu biliyoruz, çünkü toplum tümüyle halkın sınıflara ayrılması temeline dayandırılmıştı, bu şekilde sürdürülüyordu. Bir yanda sömürenler, öte yanda ezilenler vardı. Sınıf ruhuyla iyice donatılmış oldukları için, eski okullar doğal olarak sadece burjuvazinin çocuklarına bilgi aktarmakla yetindiler. Her söz burjuvazinin çıkarları uğruna tahrif

edilmişti. Bu okullarda daha genç yaştaki emekçi ve köylü kuşaklar eğitilecekleri yerde, daha çok burjuvazinin çıkarlarına göre yetiştiriliyorlardı. Bu kuşaklar burjuvazinin işe yarar hizmetçileri olmak, onun barışını ve rahatını bozmadan kendisine kâr sağlamak için eğitim görüyorlardı. İşte bu yüzdendir ki, eski tür okulları bir kenara atmakla birlikte, onlardan gerçek sosyalist eğitim için gerekli olanları almayı da kendimize görev yapıyoruz.

Sürekli olarak eski okullara yöneltilen ve çoğu zaman tümüyle hatalı sonuçlara yol açan serzenişlere ve ithamlara geldik böylelikle. Eski okul katıksız bir kitap bilgisi okuluydu, sonu gelmez tekrar ve ezberlerle doluydu, deniliyor. Bu doğrudur ama, eski okullarda kötü olan şeylerle bize yararlı olanlarını birbirinden ayırmalı ve bunların arasından sosyalizm için gerekli olanlarını seçebilmeliyiz.

Eski okullar sadece kitaplardaki bilgileri öğretirlerdi. Öğrenciler yararsız, uyduruk ve kısır bir sürü bilgiyi hazmetmeye zorlanır, akılları bulandırılır ve genç kuşaklar birtek kalıba göre sıralandırılmış bürokratlar durumuna getirilirlerdi. Kişi insanlığın biriktirdiği bilgi haznesini hazmetmeden de sosyalist olabilir derseniz, çok büyük bir hataya düşmüş olursunuz. Sosyalizme yol açan o bilgilerin tümünü elde etmeden sosyalist sloganları ve Sosyalist bilimin sonuçlarını öğrenmeyi yeterli bulmak hatalı olur. Marksizm, Sosyalizm'in insan bilgisinin tümünden ortaya çıktığını gösteren bir örnektir.

Esas olarak Marks tarafından yaratılan Sosyalizm'in bilimi-nin, Sosyalist kuramın —yani bu Marksist öğretinin— kendi bir deha olmakla birlikte, artık sadece ondokuzuncu yüzyılda yaşamış birtek sosyalistin eseri olmaktan çıktığını, dünya üzerindeki milyonlarca, on milyonlarca proleterin, kapitalizme karşı verdiği savaşta uyguladığı bir öğreti durumuna geldiğini okumuş ve duymuşsunuzdur. Marks'ın öğrettiklerinin neden en devrimci sınıfın milyonlarca, on milyonlarca insanının akıllarını, yüreklerini kazandığını soracak olursanız, birtek cevap alırsınız : Çünkü Marks eserini, kapitalizm döneminde elde edilen insan bilgisinin sağlam temeline dayandırmıştı. İnsan toplumunun gelişmesini etkileyen yasaları araştırdı Marks ve ardından kapitalizmin kaçınılmaz bir şekilde sosyalizme dönüşeceğini anladı. En önemli olanı ise, bu görünüşü, o kapitalist toplumu en doğru,

ayrıntılı ve derin bir şekilde araştırarak, kendinden önceki bilimin yarattığı her şeyi iyice hazmederek tanıtladı. Birtek ayrıntıyı dahi gözardı etmeden, insan toplumunun yarattığı her şeyi eleştirerek yeni bir biçim verdi. İnsan düşüncesinin yarattığı her şeyi, emekçi sınıf hareketi açısından, yeniden ele aldı, eleştirdi ve tanıtladı. Bunlardan sonuçlar çıkardı; burjuva sınırlamaları içinde kalmış ya da burjuva ön-yargılarıyla bağlanmış kişiler bu sonuçlara varamazlardı.

Sözgelimi, proleter kültürden sözettiğimiz zaman bunu aklımızdan çıkarmamalıyız. İnsanlığın bütün gelişmesinin yarattığı kültürün değişmesini bildiğimiz takdirde, proleter kültürü yaratacak duruma gelebiliriz. Bunu açıkça anlamadan soruna çözüm yolu bulmak mümkün olmayacaktır. Proleter kültür ne havadan kapma birşeydir, ne de kendilerine proleter kültür uzmanları süsünü verenler tarafından yaratılmıştır. Bütün bunlar saçmalıktır. Proleter kültür, insanlığın, kapitalist, bürokrat, toprak ağalarından oluşan toplumun boyunduruğu altında biriktirdiği bilgi haznesinin mantıksal gelişmesi olmak durumundadır. Bütün bu yoliardan proleter kültüre gidilmiştir ve gidilecektir. Aynı şekilde Marks'ın yeniden biçimlendirdiği ekonomi politik de insan toplumunun nereye ulaşması gerektiğini, sınıf kavgasına geçişi, proleter devrimin başlangıcını göstermiştir bize.

Gençlik temsilcileri ve yeni bir eğitim sisteminin taraftarları sık sık eski okullara hücum ettikleri, eski okulların sınavdan önce ezbercilik sistemini uyguladıklarını iddia ettikleri zaman kendilerine şöyle söylüyoruz : Eski okullardan iyi olan şeyleri almalıyız. Gençlerin kafalarını birsürü bilgiyle dolduran sistemi almamalıyız. Bu bilgilerin onda dokuzu yararsızdı, geriye kalan onda biri de yanlış. Ne var ki bu, kendimizi sosyalist sonuçlarla sınırlayabileceğimiz ve sadece Sosyalist sloganlar öğreneceğimiz anlamına gelmez. Sosyalizm'i bu şekilde yaratamazsınız. Kafanızı, insanlığın yarattığı hazineleri öğrenerek zenginleştirdiğiniz zaman ancak Sosyalist olabilirsiniz.

Sınavdan önce ezberleme yöntemini uygulamamız gerekmiyor. Ama her öğrencinin kafasını temel verilere ilişkin bilgilerle geliştirmek ve mükemmelleştirmek zorundayız. Öğrenci elde ettiği bilgileri hazmetmeyecek olursa, sosyalizm anlamsız bir söz-

cük, sadece bir yafta olarak kalır; Sosyalist kişi de bir palavracı olmaktan öteye gidemez. Bu bilgileri sadece hazmetmekle yetinmemeli, bunu eleştirmelisiniz. Böylelikle kafalarınızı gereksiz safsatalarla doldurmak yerine, bugünün iyi eğitilmiş insanı için vazgeçilmez olan verilerle zenginleştirmiş olursunuz. Eğer Sosyalist'in biri —ciddi ve sıkı bir şekilde çalışmadan, eleştirili bir şekilde araştırması gereken verileri anlamadan, belirgin birtakım sonuçlar elde etti diye— Sosyalizmiyle övünmeyi kafasına koymuşsa, ona gerçekten acımak gerekir. Bu gibi yüzeyde kalan davranışlar kesinlikle zararlıdır. Eğer çok az şey bildiğimi anlamışsam, daha çok şey öğrenmeye çabalamalıyım. Ama adamın biri kalkar da, ben Sosyalist'im, herşeyi en iyi şekilde bilmem gerekmez derse, Sosyalist falan olamaz asla.

Eski okullar kapitalistlerin ihtiyacı olan hizmetçileri ürettiler. Bilim adamlarını, kapitalistlerin hoşuna giden şeyler yazan ve söyleyen insanlar durumuna getirdiler. Öyleyse bu okulları ortadan kaldırmalıyız. Ama bunları ortadan kaldırmak, imha etmek, insanlığın insan için gerekli olarak yarattığı her şeyi bir kenara itmek anlamına gelir mi? Kapitalizm için gerekli olanlarla sosyalizm için gerekli olanları birbirinden ayırmamak anlamını taşır mı?

Çoğunluğun iradesi hilafına burjuva toplumda uygulanan talim çavuşu yöntemlerini, emekçilerin ve köylülerin sınıf bilinçli disipliniyle değiştirmekteyiz. Ki bu emekçi ve köylüler eski topluma karşı beslenen nefreti, güçlerini bu kavga için birleştirmek konusundaki kararlılık, yetenek ve hazırlıklarıyla birleştirerek dağınık, koca bir ülkenin topraklarına yayılmış milyonlarca insanın isteklerini birtek istek şekline soktular. Bu yapılmadan yenilgi kaçınılmaz olurdu. Bu dayanışma, işçi ve köylülerin bu bilinçli disiplini olmadan davamız umudunu yitirecektir. Bu olmadan bütün dünya üzerindeki kapitalistleri ve toprak ağalarını ortadan kaldırmamız olanaksızdır. Bırakın yeni, sosyalist bir toplum kurmayı bu temeller üzerine, bu temeli bile pekiştirmek mümkün olmayacaktır. Aynı şekilde, eski okulları suçlarken, eski okullara karşı gerçekten haklı ve zorunlu bir nefret beslerken ve onları ortadan yoketmek için hazırlıklı olduğumuzu görürken, eski eğitim sistemini, eski ezberciliği ve eski tekrarı, insan bilgisinin tümünü elde etmek yeteneğiyle değiştirmek gerektiğini de bilmeliyiz. Bu bilgi o şekilde elde edilmelidir ki, Sosyalizm ezber-

le öğrenebilecek bir nesne durumundan çıkıp, kendimizin üzerinde düşünmüş bulunduğumuz, bugünkü eğitim açısından kaçınılmaz sonuçları içeren bir nesne durumuna gelsin.

Hedefimizi sosyalizmi öğrenmek olarak belirttiğimiz zaman görevleri bu şekilde belirlemek gerekmektedir.

Savıma açıklık getirmek ve ne şekilde öğrenmeniz gerektiği sorununa ne şekilde eğileceğimizi tanıtlamak için pratik bir örnek vereceğim. Hepiniz biliyorsunuz : Askeri sorunların — yani ülkeyi savunma sorunlarının — ardından, bugün iktisadi görevler çıkıyor önümüze. Yine biliyorsunuz ki, sanayiyi ve tarımı, eski şekilde değil, değişik bir biçimde onarmadan sosyalist toplum kurulamaz. Sanayi ve tarımı çağdaş esaslara göre, bilimin en son gelişmelerinden yararlanarak yeniden kurmak gerekmektedir. Biliyorsunuz bu esas elektriktir. Ancak bütün ülkenin — sanayi ve tarımın bütün dallarının — elektrifikasyonu tamamlandıktan sonra, ancak bu hedefe ulaştıktan sonra, eski kuşağın kurması mümkün olmayan sosyalist toplumu kuracak duruma gelebilirsiniz. Önümüzdeki görev; bütün ülkeye iktisaden hayat vermek, hem sanayiyi hem de tarımı çağdaş teknik gelişmelerin ışığında yeniden örgütlemek ve onarmak, bunu da çağdaş bilim ve teknoloji, elektrik esasına dayanarak yapmaktır. Şunu iyice anlamış olmalısınız ki, okuma - yazması olmayanların işi değildir elektrifikasyon; temel okur-yazarlık da yetmez. Elektriğin ne olduğunu bilmek yetmez. Gerekli olan bunu — teknik olarak — sanayi ve tarımda ve bunların tek tek dallarında nasıl uygulamak gerektiğini bilmektir. Bunu herkes kendisi için öğrenmek durumundadır ve bu, yeni doğan emekçi halk kuşağının tümüne öğretilmelidir. İşte her sınıf bilincine varmış Sosyalist'in; kendine Sosyalist gözüyle bakan ve bu Gençlik Birliği'ne katıldığı takdirde Parti'ye (sosyalizmi kurması konusunda kendi kendine) söz verdiğini ve bütün genç kuşağa sosyalist toplumu yaratması için yardım edeceğini anlamış bulunan her insanın önündeki görev budur. Bu toplumu sadece çağdaş eğitim temeline dayanarak kurabileceğini, bu eğitimi elde etmediği takdirde ise Sosyalizm'in sadece dindarca bir istek olarak kalacağını anlamış olmalıdır.

Burjuvaziyi devirme görevi eski kuşağın omuzlarına yüklenmişti. O zaman ana görev burjuvaziyi eleştirmek, kitleler arasın-

da burjuvaziye karşı nefret duygusu uyandırmak ve bu kitlelerin sınıf bilincine varmalarını, güçlerini biraraya getirme yeteneğini kazanmalarını sağlamaktı. Yeni kuşağın omuzlarındaki görev çok daha karmaşıktır. Sizin göreviniz sadece — kapitalistlerin girişebileceği bir saldırıya karşı —emekçi ve köylülerin hükümetini korumak için güçlerinizi biraraya getirmek değildir. Elbette bunu yapmalısınız. Bunu açıkça görev biliyorsunuz; her sosyalist görüyor bunu. Bununla birlikte, sadece bununla yetinmek yanlıştır. Göreviniz sosyalist toplumu kurmaktır ve kimi durumlarda işin yarısı gerçekleştirilmiştir. Eski düzen — hakettiği şekilde — imha edilmiş ve yine hakettiği şekilde bir harabe durumuna getirilmiştir. Ortam temizlenmiştir ve genç sosyalist kuşak sosyalist toplumu bu ortamda inşa edecektir. Göreviniz yapımdır. Bunu başarmanın tek yolu ise çağdaş bilginin tümünü hazmetmek; sosyalizmi, kalıplaşmış ve ezberlenmiş formüller, kurullar, çözüm yolları, reçeteler, programlar durumundan çıkarıp önünüzdeki eyleme bir bütünlük kazandıracak yaşayan bir gerçek durumuna getirmek; sosyalizmi bütün pratik eyleminizin rehberi yapmaktır.

Bütün genç kuşağı eğitir, yetiştirir ve harekete geçirirken yükleneceğiniz görev budur. Her genç kadın ve erkek bu toplumu kuranların saflarında yer alırken sizler en önde bulunmalısınız. Sosyalizmi kurma işi için genç işçi ve köylü kitlesini seferber etmediğiniz takdirde sosyalist bir toplum inşa etmeniz olanaksızdır.

Bu ise sosyalizmi nasıl öğretmemiz gerektiği, uygulayacağımız yöntemlerin belirgin özelliklerinin neler olacağı, sorununa değinmemi gerektiriyor.

Burada ilk kez sosyalist ahlâk bilimi sorununa değineceğim.

Kendinizi Sosyalist olmak için eğitmelisiniz. Gençlik Birliği'nin görevi şudur : Bu örgüt pratik eylemlerini o şekilde düzenlemelidir ki üyeleri — öğrenmek, düzenlemek, birleştirmek ve dövüşmek yoluyla — kendilerini ve üye olmak isteyen herkesi önderlik konusunda yetiştirebilsin. Gençlik Birliği Sosyalistler'i eğitmelidir. Bugünün gençliğini yetiştirme, eğitme, ona öğretmenin tek amacı kendisini Sosyalist ahlâkla donatmak olmalıdır.

Peki, Sosyalist ahlâk bilimi diye birşey var mıdır? Sosyalist ahlâk diye birşey var mıdır? Elbette vardır. Çoğu zaman bizim

kendimize özgü bir ahlâk bilimimiz olmadığından sözedilir. Çoğu zaman burjuvazi biz Sosyalistler'i ahlâkı tümüyle reddetmekle suçlarlar. Aslında bu meseleyi bulandırmak, emekçilerin ve köylülerin gözlerini karartmak için uygulanan bir yöntemdir.

Ahlâk bilmini, ahlâkı hangi anlamda reddetmekteyiz?

Burjuvazinin anladığı anlamda. Burjuvazi, ahlâkı Tanrı'nın buyruklarına dayandırır. Bu nedenle biz elbette Tanrı'ya inanmadığımızı söyleriz. Kilise adamlarının, toprak ağalarının ve burjuvazinin — sömürücüler olarak — kendi çıkarlarını sürdürebilmek için Tanrı'nın adını kullanmış olduklarını çok iyi biliyoruz.

İnsanın ötesinde, sınıfın ötesinde kavramları esas alan her ahlâkı reddediyoruz. Bu, emekçileri ve köylüleri, toprak ağalarının ve kapitalistlerin çıkarları için kandırmak, dolandırmak, aptal yerine koymaktır, diyoruz.

Ahlâkımız kesinlikle proleteryanın sınıf kavgası çıkarlarına bağlıdır, diyoruz. Ahlâkımız proleteryanın sınıf kavgasının çıkarlarından yeşerir.

Eski toplum bütün emekçi ve köylülerin, toprak ağaları ve kapitalistler tarafından ezilmesi esasına dayanıyordu. Bunların tümünü yoketmek, devirmek zorundaydık. Bunu başarabilmek için de birlik olmamız gerekiyordu. Tanrı bu birliği yaratamaz.

Bu birlik sadece fabrikalar, uzun uykusundan uyanmış ve eğitilmiş bir proleterya sayesinde elde edilebilirdi. İşte o sınıf oluştuğu zaman bir kitle hareketi doğdu ve bugünkü duruma yol açtı : En zayıf ülkelerden birinde proleter devrimin zaferi. O ülke ki üç yıldır dünya burjuvazisinin güçlü saldırısını püskürtmektedir. Proleter devrimin bütün dünyada nasıl geliştiğini görebiliriz. Deneylere dayanarak diyebiliriz ki, sadece proleterya yaratabilirdi dağılmış, yayılmış köylülerin ardından gittiği, sömürücülerin saldırılarına karşı koyan o somut gücü. Sadece bu sınıf, emekçi yığınların birleşmesine, saflarını kurmasına, sosyalist toplumu kesin olarak müdafaa, pekiştirme ve inşa etmesine yardımcı olabilir.

İşte bu nedenle, bizim için, insan toplumunun dışında kalmış ahlâk bizim ahlâkımız olamaz; bu bir sahtekârlıktır. Bizim için ahlâk proleteryanın sınıf kavgası çıkarlarına bağlıdır.

Bu sınıf kavgası nedir? Bu, çarı ve kapitalistleri devirmek, kapitalist sınıfı ortadan kaldırmak demektir.

Genel olarak sınıf ne demektir? Sınıflar toplumun bir kesiminin ötekinin emeğini almasına yarar. Toplumun bir kesimi toprağın tümünü alırsa, ortaya bir toprak sahibi olanların sınıfı, bir de köylü sınıfı çıkar. Eğer bir kesim fabrikaları alır, sermayeyi bölüşür, öteki kesim de bu fabrikalarda çalışırsa, ortaya proleter sınıfla kapitalist sınıf çıkar.

Çardan kurtulmak güç olmadı; birkaç gün yetti bu iş için. Toprak ağalarını atmak yine güç olmadı; bu birkaç ay içinde tamamlandı.Kapitalistleri kovmak da oldukça kolay oldu. Ama sınıfları ortadan kaldırmak kıyas kabul etmez bir şekilde daha güçtür. Hâlâ işçiler ve köylüler diye bir ayırım sözkonusudur. Eğer köylü kendi payı olan toprağa yerleştirilir ve hububatının fazlasını alırsa — yani, kendisi ya da davarı için gerekli olmayan hububat — bu arada halkın geriye kalan kısmı ekmeksiz kalıyorsa, köylü sömürücü durumuna gelmiş olur. Aldığı hububatın miktarı arttıkça, bu iş kendisine daha da kazançlı gelecektir. Ötekilere gelince, aç kalsınlar. «Onlar ne kadar aç kalırsa, ben de hububatımı o kadar daha yüksek fiyatla satabilirim.» Herkes birtek ortak plana uygun bir biçimde, ortak toprak üzerinde, ortak fabrikalarda ve ortak bir sisteme uygun olarak çalışmalıdır. Peki, bunu başarmak kolay mıdır? Görüyorsunuz ki bu, çarı, toprak ağalarını ve kapitalistleri kovmak kadar kolay değildir. Yapılması gereken iş, proleteryanın, köylülerin bir kesimini yeniden eğitmesidir. Geriye kalanların yoksulluğundan, isteklerinden kazanç elde eden zengin köylülerin direncini kırmak için, proleterya çalışan köylüleri kendi saflarına çekmelidir. Dolayısıyla, proleter kavga görevi, çar devrildikten ve toprak ağalarıyla kapitalistler atıldıktan sonra tümüyle tamamlanmış olmamaktadır. Bu proleteryanın diktatörlüğü adını verdiğimiz sistemin görevidir.

Sınıf kavgası devam etmektedir; sadece biçimi değişmiştir. Eski sömürücülerin geriye dönmesini önlemek, aydınlatılmamış, dağınık köylü yığınlarını birtek birlikte toplamak için proleteryanın verdiği sınıf kavgasıdır bu. Sınıf kavgası devam etmektedir ve bütün çıkarları buna bağımlı kılmak görevimizdir. Sosyalist ahlâkımız da buna bağımlıdır. Söylüyoruz : Ahlâk,

eski sömürücü toplumu ortadan kaldırmaya hizmet eden, bütün emekçi halkı, yeni, sosyalist bir toplum yaratmakta olan proleteryanın etrafında birleştiren unsurdur.

Sosyalist ahlâk bu kavgaya hizmet eder ve emekçi halkı bütün sömürüye, bütün küçük, özel mülkiyete karşı birleştirir. Çünkü küçük mülkiyet bütün toplumun emeğinin ürününü birtek kişinin ellerine teslim eder. Ülkemizde toprağın mülkiyeti ortaktır.

Diyelim ki bu ortak mülkiyetin bir parçasını aldım ve onun üzerinde ihtiyacımdan iki misli fazla hububat elde edip arta kalanıyla kâr ettim. Sözgelimi, aç gezenlerin sayısı ne kadar çoğalırsa, bunlar o kadar daha çok para ödeyecekler, dedim. Bir Sosyalist'e yaraşır şekilde hareket etmiş olur muyum? Asla! Bir mülk sahibi, bir sömürücü gibi davranmış olurum. Bununla savaşmak gerekir. Bunun devam etmesine izin verildiği takdirde, kapitalistlerin, burjuvazinin yönetimine dönülmüş olur. Bundan önceki devrimlerde çok defa durum böyle olmuştur. Kapitalistlerin ve burjuvazinin yönetiminin hortlamasını önlemek için, vurgunculuğa izin vermemeliyiz. Kişilerin, geriye kalanların pahasına zenginleşmelerine izin vermemeliyiz. Emekçi halk proleteryayla birleşip sosyalist bir toplum kurmalıdır. Birlik'in ve sosyalist gençliği örgütlemenin temel görevi başlıca bu özelliği taşımalıdır.

Eski toplum şu ilkelere dayanıyordu : Soy ya da bırak başkaları soysun; başkaları için çalış ya da başkalarını kendin için çalıştır; köle sahibi ol ya da köle. Böyle bir toplumda yetişen insanlar, doğal olarak, analarının sütünü emerken, bir yandan şu psikolojiyi, alışkanlığı ya da kavramı da hazmedeceklerdir: Sen ya bir köle sahibisin, ya da bir köle. Ya da, küçük bir mal sahibi, küçük bir eemkçi, küçük bir memur ya da bir aydın. Kısacası, sadece kendisiyle ilgilenen, başkalarına bir nebze olsun önem vermeyen bir insan.

Bu toprak parçasını ekecek olursam, başkaları hiç de umurumda değil, Başkaları aç kalırsa, daha iyi ya, ürünüm için daha fazla para alacağım. Doktor, mühendis, öğretmen ya da memursam, başkalarından bana ne? Yaltaklık eder ve güçleri memnun edersem, işimi sürdürebilir, geliştirebilir ve bir burjuva

olabilirim. Bir Sosyalist için bu gibi bir ruh hali ve böylesi duygular sözkonusu olamaz. Emekçiler ve köylüler, kendi çabalarıyla kendilerini koruyabileceklerini ve yeni bir toplum yaratabileceklerini tanıtladıkları an, yeni, sosyalist eğitim başlıyor demektir. Sömürücülere karşı savaşmak için eğitim; proleterya ile işbirliği yaparak, kendi çıkarlarını düşünenlere, küçük mülk sahiplerine karşı, «ben kendi çıkarımı gözetirim, başkaları umurumda değil!» diyen ruh haline, alışkanlıklara karşı eğitim.

Genç, yeni oluşan kuşak sosyalizmi nasıl öğrenecek sorusunun *cevabı budur.*

Bu kuşak sosyalizmi ancak, kendi araştırma, yetişme ve öğrenimi sırasında her aşamayı — proleterlerin ve emekçi halkın eski sömürücüler toplumuna karşı verdikleri — sürekli savaşla birleştirdiği zaman öğrenebilir. İnsanlar ahlâktan dem vurdukları zaman şöyle deriz : Bir sosyalist için ahlâk bu birleşik disiplin ve sömürücülere karşı verilen bu bilinçli kitle kavgasıdır. Ebedi ahlâka inanmayız biz ve ahlâk hakkında ileri sürülen hikâyelerin yapmacıklığını da açığa çıkarırız. Ahlâk, insan toplumunun daha üst bir düzeye ulaşma ve kendini emek sömürüsünden kurtarma amacına hizmet eder.

Bunun başarabilmek için, burjuvaziye karşı verilen düzenli ve korkunç kavganın ortasında siyasal olgunluğa erişmeye başlayan genç kuşağa ihtiyacımız vardır. Bu kavga sırasında o kuşak gerçek sosyalistleri de yetiştirmektedir. Çalışmaları, eğitimi ve yetişmesi sırasında her adımı bu kavgaya bağlamalı, onun ardında sürdürmelidir bu kuşak. Sosyalist gençliğin eğitimi tatlı dilli konuşmalarla, ahlâkî kurallarla sağlanamaz. Eğitimin amacı bu değildir. İnsanlar, toprak ağalarının ve kapitalistlerin boyunduruğu altında nasıl yaşadıklarını görerek; sömürücülere karşı kavgayı başlatanların ızdıraplarını bunlar kendileri de tecrübe ederek; kazanılmış olanı korumak için ne fedakârlıklar yapıldığını, toprak ağalarının ve kapitalistlerin ne gaddar kişiler olduklarını görerek; bu gerçekler sayesinde sosyalizmi öğrenmektedirler. Sosyalist ahlâk sosyalizmin pekiştirilmesi ve tamamlanması için savaşmak esasına dayanır. Sosyalist eğitimin, öğretim ve yetişmenin de temeli budur. Sosyalizm nasıl öğrenil*melidir* sorusuna verilecek cevap budur.

Eğer öğretim, yetişme ve eğitim sadece sınıfa bağlı kalıp, hayatın mayasından kopmuş olsaydı, bunlara inanmamız mümkün olamazdı. Toprak ağaları ve kapitalistler emekçileri ve köylüleri ezdikleri sürece, okulları kontrol ettikleri sürece genç kuşak kör ve cahil kalacaktır. Okullarımız gençliğe bilginin esaslarını vermeli, sosyalist görüşleri bağımsızca geliştirebilme yeteneği kazandırmalıdır ona. Gençliği eğitilmiş insanlar durumuna getirmelidir. Gençler bir yandan okula giderken, öte yandan sömürücülerden kurtulma savaşına katılmayı öğrenmelidirler. Hepiniz şunu biliyorsunuz : Rusya yegâne emekçi cumhuriyeti olarak kaldığı ve dünyanın geri kalan kesiminde eski, burjuva düzen devam ettiği sürece, biz onlardan daha zayıf kalacağız ve sürekli olarak yeni bir saldırı tehdidiyle karşı karşıya olacağız. Ve ancak güçlü bir şekilde biraraya gelmeyi öğrendiğimiz zaman kavgayı kazanabilecek ve güç kazanmış olduğumuz için, gerçekten yenilmez duruma gelebileceğiz. Öyleyse, sosyalist olmak demek, bütün genç kuşağı örgütlemek ve birleştirmek ve bu kavgada bir yetişme ve disiplin örneği olmak, demektir. Ondan sonra sosyalist toplumun binasını inşa etmeye başlayıp tamamlayabilirsiniz.

Neleri öğrenmeliyiz, eski okullardan ve eski bilimden neleri almalıyız; bu soruları cevaplandırdım. Şimdi de nasıl öğreneceğiz sorusunu cevaplandırmaya çalışacağım. Cevap şudur : Okulların yürüttükleri eylemlerin her adımını, eğitim, yetişme ve öğretimdeki her adımı sömürücülere karşı emekçi halkın verdiği kavgayla ayrılmaz bir şekilde birleştirmek.

Sosyalist öğrenimin nasıl gelişmesi gerektiğini göstermek için, birtakım gençlik örgütlerinin yaptıkları çalışmalar sırasında edindikleri tecrübelerden yararlanarak örnekler vereceğim. Herkes cehaleti yoketmekten dem vuruyor. Bir ülkede okur-yazarlık yoksa, o ülkede sosyalist toplum kurulamaz. Sovyet hükümetinin bir genelge yayınlaması, Parti'nin belli bir slogan ortaya atması ya da en iyi emekçilerden bir kısmını bu işle görevlendirmek yeterli değildir. Genç kuşağın kendisi yüklenmelidir bu görevi. Sosyalizm demek, gençlik ve Gençlik Birliği'ne bağlı genç kadın ve erkekler şunu söyleyecekler demektir : Bu bizim işimizdir. Birleşeceğiz, cehaleti yoketmek için kırsal bölgelere gideceğiz; böylelikle gençlerimiz arasında okuma-yazma bilmeyenler

kalmayacak artık. Yeni oluşan kuşağın eylemlerini bu yöne aktarmasına çalışıyoruz. Bildiğiniz gibi cahil, okur-yazar olmayan Rusya'yı bir anda okur-yazar bir ülke yapmak mümkün değildir. Ama eğer Gençlik Birliği bu konuda çalışmaya başlarsa ve eğer bütün gençler herkesin çıkarları için çalışırsa, 400 000 genç kadın ve erkek üyesi bulunan Birlik kendine bu adı vermek hakkını kazanacaktır. Birlik'in bir görevi de sadece bilgi elde etmekle yetinmemek, kendi çabalarıyla cehaletin ağından kurtulamayan genç insanlara yardım etmektir. Gençlik Birliği'nin üyesi olmak demek, emeğini ve çabalarını ortak davaya adamak demektir. Sosyalist eğitimin anlamı budur. Sadece bu gibi eylemler sırasında genç kadın ve erkekler Sosyalist olabilirler. Sadece bu gibi eylemler sırasında pratik sonuçlar elde ettiklerinde sosyalist olacaklardır.

Sözgelimi, varoşlardaki sebze bahçelerinde yapılabilecek çalışmalara bakın. Bu gerçek bir çalışma değil midir? Bu Birliğin görevlerinden biridir. Halk açtır; fabrikalarda açlık egemendir. Kendimizi aç kalmaktan kurtarmak için, sebze bahçelerini geliştirmeliyiz. Ama çiftçilik eski yöntemlerle yapılmaktadır. Öyleyse, daha sınıf bilinçli unsurlar bu işe el atmalıdır.O zaman sebze bahçelerinin sayısının arttığını göreceğiz; dönümler büyüyecek ve sonuçlar düzelecektir. Birlik etkin olarak katılmalıdır bu çalışmaya. Her birlik ve birlik şubesi bunu görevi bilmelidir.

Birlik — her işte yardımcı olan, girişgenlik ve atılganlık örneği veren — bir darbe gücü durumunda olmalıdır. Birlik bir örgüt olarak emekçiye şunu göstermelidir: Emekçi, örgüt üyelerinin kendisine öğrettiklerini belki anlamıyordur, hemen inanmayabilir de. Ama eylemleri ve çabaları pratik olan bu üyeler gerçek insanlardır ve kendisine doğru yolu göstermektedirler.

Gençlik Birliği eylemini her sahada bu şekilde düzenlemezse, bu, eski burjuva yola saptığı anlamına gelir. Emekçi halkın, sosyalizmin öğrettikleri sayesinde yüklendiği görevlerini gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak için eğitimimizi emekçi halkın sömürücülere karşı verdiği kavgayla birleştirmek zorundayız.

Birlik üyeleri her boş saatlerinde sebze bahçelerini geliştirmek için çaba göstermeli, herhangi bir fabrikada çalışan genç insanların eğitimini örgütlemeli ve buna benzer çalışmalar sürdür-

melidir. Rusya'yı yoksul, sefil durumdan kurtarıp zengin bir ülke yapmak amacımızdır. Her genç — kendimi okullarla, okuduğu sosyalist kitab ve broşürlerle sınırlamamak için — eğitim, öğrenim ve öğretimini işçilerin ve köylülerin emekleriyle birleştirmelidir. Gerçek bir sosyalist olmak sadece işçi ve köylülerle omuz omuza çalışmakla mümkündür. Şunu anlamak durumundayız: Gençlik Birliği'nin bütün üyeleri genellikle okur - yazar kişilerdir ve işlerini ciddiyetle yaparlar. Herkes eski okullardan eski tekrar yöntemlerini attığımızı, bunları bilinçli bir disiplinle değiştirdiğimizi gördüğü zaman; bütün genç kadın ve erkeklerin subbotniklere katıldığını, nüfusa yararlı olmak için bütün varoş çiftliklerini kullandıklarını gördükleri zaman, halk artık emeğe eskisi gibi bakmayacaktır.

Gençlik Birliği'nin görevi her yerde — köylerde, kent bloklarında — yardım sağlamak, sözgelimi halk sağlığı, besinlerin dağıtımı gibi işlerde yardımcı olmaktır. Eski kapitalist toplumda bu ne şekilde yapılırdı? Herkes kendisi için çalışır, yaşlıları ve hastaları kimse umursamazdı. Ev işleri sadece kadının görevimiydi, değil miydi — ki bunun sonucu olarak kadınlar ezik tir, kölelik içindeydiler — bunlara kimse bakmazdı. Bunlarla savaşmak kimin işidir? Bu Gençlik Birlikleri'nin işidir; şöyle söylemeleri gerekir : Bunların tümünü değiştireceğiz. Gençleri bölüklere ayıracağız ve bunlar halk sağlığının, besin dağıtımının sağlanmasına yardım edecek, düzenli bir şekilde evden eve gidip denetimi sağlayacak ve — **güçlerini uygun bir biçimde** dağıtarak emeği örgütlemek gerektiğini göstererek — örgütlü bir biçimde bütün toplumun yararına çalışacaklardır.

Bugün elli yaşında olanların kuşağı sosyalist bir toplum göreceğini umamaz. Bunlar çoktan göçüp gitmiş olacaklardır. Ama bugün onbeş yaşında olanların kuşağı sosyalist toplumu görecek ve onu kendi elleriyle inşa edecektir. Bu kuşak, hayatlarının tek amacının sosyalist bir toplum kurmak olduğunu bilmelidir. Eski toplumda, her aile bağımsız olarak çalışırdı ve emek sadece toprak ağaları ve kapitalistler tarafından örgütlenmişti. Bunlar ise halk kitlelerini eziyorlardı. İstediği kadar yorucu ve karışık olsun, bütün emeği öyle bir örgütlemeliyiz ki her emekçi ve köylü şöyle diyebilsin: Ben de büyük özgür emek ordusuna dahilim. Toprak ağaları ve kapitalistler olmaksızın kendi hayatımı kura

bilmek, sosyalist düzenin kurulmasına yardımcı olmak durumundayım. Birlik bütün genç insanlara — genç yaşta — bilinçli ve disiplinli bir biçimde çalışmayı öğretmelidir. Ancak bu şekilde, bugün içinde bulunduğumuz sıkıntılardan kurtulacağımızdan emin olabiliriz. Ülkenin elektrifikasyonu için en azından on yıl gerektiğini varsaymalıyız. Böylelikle yoksullaşmış vatanımız teknolojinin en son gelişmelerinden yararlanabilecektir. Ve böylece, bugün onbeş yaşında olanların kuşağı — ki on yada yirmi yıl sonra sosyalist bir toplumda yaşayacaklardır — bütün eğitimsel görevleri o şekilde yüklenmelidir ki, her gün — her köy ve kentte — genç insanlar — en küçüğü en basiti daha olsa — herhangi bir emek sorununu ortaklaşa, pratik bir şekilde çözsünler. Bu her köyde yapıldığı zaman, sosyalist çabalar arttığı ve gençlik kendi güçlerini birleştirecek yetenekte olduğunu tanıtladığı zaman, sosyalist yapının başarısı sağlanmış olacaktır. Sadece her adımımızı bu yapının başarısı açısından ele aldığımız, sadeec kendi kendimize — acaba birleşmek, siyasal bilince varmış bir emekçi halk durumuna gelmek için yapabileceğimiz her şeyi yaptık mı? diye — sorduğumuz takdirde, bu Birlik yarım milyon üyesini birtek emek ordusu şeklinde birleştirmeyi ve evrensel saygı kazanmayı başaracaktır.

Pravda, 221., 222. ve 223.
sayılar; 5, 6, 7 Ekim 1920.

PROLETER KÜLTÜR ÜZERİNE (*)

8 Ekim tarihli **İzvestia**'dan anladığımıza göre, Proletcult Kurultayı'nda yaptığı konuşmasında Yoldaş Lunacharsky **dün** birlikte anlaştığımız hususların **tam aksi** şeyler söylemiş bulunuyor.

Proletcult Kurultayı'nda en kısa zamanda bir karar tasarısı hazırlamak gerekmektedir. Bu tasarı Proletcult'un **bu** oturumunda oya sunulabilemek için Merkez Kurulu tarafından geciktirilmeden onaylanmalıdır. Merkez Kurul adına tasarı en geç bugün Halk Eğitim Komiserliği «Collegium»u ile Proletcult Kurultayının onayına sunulmalıdır, çünkü Kurultay bugün sona ermektedir.

KARAR TASARISI

1) Sovyet Cumhuriyeti'nde emekçiler ve köylüler için yürütülen bütün eğitim çalışmaları — genel olarak siyasal eğitim

(43) Lenin «Proleter Kültür Üzerine» adlı karar tasarısını Proletcult örgütünün 5-12 Ekim 1920 tarihleri arasında Moskova'da yapılan Birinci Rusya Kurultayı için hazırlamıştı.

alanında, özel olarak sanat alanında — proleteryanın kendi diktatörlüğünün hedeflerine başarıyla ulaşması için — yani burjuvazinin devrilmesi, sınıfların ortadan kaldırılması ve her çeşit insanın insanı sömürme biçimlerine son verilmesi için — verdiği sınıf kavgasının ruhuyla bezenmelidir.

2) Dolayısıyla, proleterya hem kendi öncüsü durumunda olan Komünist Partisi, hem de genel olarak her türlü proleter örgüt yoluyla, halk eğitimi konusunda mümkün olan her çabayı göstermeli ve her eylemde önder durumunda olmalıdır.

3) Çağdaş tarihin bütün deneyleri ve özellikle **Komünist Manifestosu**'nun yayınlanmasını izleyen aşağı yukarı yarım yüzyıllık dönemde bütün ülkelerdeki proleteryanın verdiği devrimci kavga, Marksist dünya görüşünün tartışma götürmez bir şekilde, devrimci proleteryanın çıkarlarının, *görüş açısının*, kültürünün gerçek anlatımı olduğunu tanıtlamıştır.

4) Devrimci proleteryanın ideolojisi olarak Marksizm tarihsel önemini kazanmıştır. Çünkü, burjuva çağın en değerli başarılarını reddetmek bir yana, tam aksine, insan düşüncesinin ve uygarlığının iki bin yıllık gelişmesinde ortaya çıkan her değeri benimsemiş ve yeniden biçimlendirmiştir. Sadece bu esasa göre ve bu yönde yürütülecek eylem — her çeşit sömürüye karşı verilen kavganın son aşaması olan proleter diktatörlüğün pratik tecrübesinden esinlenerek — gerçek bir proleter kültür gelişmesi olarak ortaya atılabilir.

5) Rusya Proletcult Kurultayı, sarsılmaz bir şekilde bu ilkeye bağlı kalarak; kendi özel kültür dalını yaratmayı, kendi içine kapanık örgütlerde bulunarak çevreden kopmayı, Halk Eğitim Komiserliği ile Proletcult'un eylem sahalarını birbirinden ayırmayı, Halk Eğitim Komiserliği'ne bağlı kuruluşların içinde Proletcult «özerkliği» kurmayı ve benzeri çabaları — kuramsal olarak hatalı ve partik olarak zararlı bulduğu için — kesin bir şekilde reddeder. Tam aksine, Kurultay bütün Proletcult örgütlerine, görevleri açısından kendilerine Halk Eğitim Komiserliği'ne bağlı kuruluşlar şebekesinin yardımcı organları gözüyle bakmalarını ve görevlerini Sovyet otoritelerinin (özellikle Halk Eğitim Komiserliği'nin) ve Rus Komünist Partisi'nin denetimi altında — proleter diktatörlüğün görevlerinden bir kısmı olarak — gerçekleştirmelerini emreder.

Yoldaş Lunacharsky sözlerinin tahrif edildiğini belirtiyor. Öyleyse bu tasarı **çok daha** ivedilikle gerekmektedir.

8 Ekim 1920'de yazılmış, ilk kez 1926'da **Krasnaya Nov** adlı dergi*nin* 3. sayısında yayınlanmıştır.

PROLETER KÜLTÜR (44) ÜZERİNE ÖN KARAR TASARISI

1.) Özel fikirler değil, Marksizm.

2.) Yeni bir proleter kültürün **yaratılması** değil, Marksizm'in dünya görüşü ve proleteryanın kendi diktatörlüğü dönemindeki hayat ve kavga koşulları **açısından varolan** kültürün en iyi örneklerinin, gelenek ve başarılarının **geliştirilmesi.**

3.) Halk Eğitim Komiserliği'nden kopuk olarak değil, onun bir parçası olarak, çünkü Rus Komünist Partisi + Halk Eğitim Komiserliği = proleter kültür.

4.) Proletcult'un Halk Eğitim Komiserliği'ne yakından bağlı olması ve onun altında bulunması.

5.) Hiçbir şekilde... (*)

9 Ekim 1920'de yazılmış, ilk kez 1945'de **Lenin'den Seçmeler XXXV**de yayınlanmıştır.

(44) Lenin bu belgeyi Siyasi Büro'nun 9 Ekim 1920'de yapılan bir birleşimi sırasında kaleme aldı. Bu belgede, Proletcult kurultayı için bir tasarı hazırlanması sorunu tartışılıyordu. Lenin bu belgede, 8 Ekim'de proleter kültüre ilişkin olarak hazırladığı karar tasarısının temel önerilerini yeniden ele aldı

(*) El yazması burada bitiyor. **Editör.**

GUBERNIA VE UYEZD EĞİTİM DAİRELERİ SİYASAL EĞİTİM EMEKÇİLERİNİN RUSYA KONFERANSINDA YAPILAN KONUŞMA

3 Kasım 1920 (45)

Yoldaşlar; izin verirseniz çeşitli düşüncelerimi belirtmek isterim. Bunlardan bazılarına Komünist Partisi Merkez Kurulu ve Halk Komiserleri Kurulu — Siyasal Eğitim Baş Komitesi'nin kurulmasına ilişkin olarak — değinmişlerdi. Bazıları ise Halk Komiserleri Kurulu'na sunulan tasarıya ilişkin olarak aklıma geldi. Bu tasarı dün esastan kabul edildi; ayrıntıları henüz tartışılmamıştır. (46)

---

(45) **Gubernia Ve Uyezd Eğitim Daireleri Siyasal Eğitim Emekçilerinin Rusya** Konferansı 2-8 Kasım 1920 tarihleri arasında Moskova'da yapıldı. Esas tartışma konusu Cumhuriyet'in Siyasal Eğitim Baş Komitesi (Glavpolitprosvet)'nin kurulmasıydı. Açış konuşmasını A.V. Lunacharsky yaptı ve siyasal eğitim eyleminden sözetti. N.K. Krupskaya Konferans'a «Siyasal Eğitim Baş Komitesi'nin Eylemine İlişkin Şimdiki Plan» konulu bir rapor sundu. **Y.A.** Litkens'in raporu ise «Yöresel Siyasal Eğitim Dairelerinin Örgütlenmesi» konusuna değiniyordu.

Lenin bu konuşmasını Konferans'ın üçüncü oturumunda (ikinci gün) Krupskaya raporunu okuduktan sonra yaptı.

(46) Halk Komiserleri Kurulu'nun — Lenin'in direktiflerine uygun olarak — «Cumhuriyet'in Siyasal Eğitim Baş Komitesi Üzerine» aldığı karar 12 Kasım 1920'de Lenin tarafından imzalandı ve 263 sayı ve 23 Kasım 1920 tarihli **Izvestia VTsIK**'da yayınlandı.

Sadece şunu belirtmek isterim : Başlangıçta, kendi açımdan kurumunuzun adında yapılacak her değişikliğe karşıydım. Kanımca, Halk Eğitim Komiserliği'nin işlevi, halkın öğrenmesine ve başkalarına öğretmesine yardımcı olmaktır. Kendi Sovyet tecrübem bana, isimlere çocukça şakalar gözüyle bakmayı öğretmiştir. Kaldı ki, her ad kendine göre bir şakadır. Şimdi başka bir ad onaylanmıştır : Siyasal Eğitim Baş Komitesi.

Bu mesele karara bağlanmış olduğuna göre, bunu sadece kişisel bir açıklama olarak almalısınız. Eğer mesele isim yalnız değişikliğiyle sınırlanmamış ise, bunu kutlamak gerekir.

Kültür ve eğitim çalışmalarına yeni insanlar çekebildiğimiz takdirde, mesele sadece bir isim değişikliği olarak kalmayacak, her yeni girişime, her yeni kuruma bir ad takmak olarak beliren «Sovyet» zaafının üstesinden gelmiş olacağız. Başarırsak, bu öncekilere kıyasla çok daha büyük bir başarı olacaktır.

Kültür ve eğitim çalışmalarımızda halkın bize katılmasını sağlayacak temel neden, eğitim ile siyasetimiz arasındaki bağ olmalıdır. Bir ad, gereği duyulduğu zaman bir anlam taşır. Çünkü eğitim çalışmalarımızın çizgisi paralelinde, eğitimin siyasal olmasını öğütleyen eski görüşü bırakmalıyız. Siyasetten kopuk bir biçimde eğitim çalışması yürütemeyiz.

Bu fikir burjuva toplumda her zaman ağır basmıştır. «Apolitik» ya da «siyasal olmayan» gibi terimler burjuva ikiyüzlülüğünün bir parçasıdır; yüzde 99'u kilisenin, özel mülkiyetin ve benzeri şeylerin yönetimiyle aşağılanmış, alçaltılmış, kitlelere uygulanan hilekârlıktır. Aslında burjuvazi at koşturduğu bütün burjuva ülkelerde kitleleri bununla kandırmaktadır.

Bu gibi ülkelerde siyasal mekanizmanın önemi ne kadar büyük olursa, sermayeden ve onun siyasetinden bağımsızlığı da o kadar az olur.

Bütün burjuva devletlerde — burjuva toplum bunu teslim etmemekle birlikte — siyasal mekanizma ile eğitim arasında sıkı bir ilişki sözkonusudur. Ne var ki, bu toplum, kitleleri, kilise ve özel mülkiyet kurumu yoluyla endoktrine eder.

Kendi gerçeğimizi burjuva «gerçek»inin karşısına çıkarmak ve tanınmasını sağlamak temel görevlerimizden biridir.

Burjuva toplumdan proleteryanın siyasetine geçmek çok güçtür, çünkü burjuvazi — kendi bütün propaganda ve ajitasyon mekanizması yoluyla — bize durmadan iftira etmektedir. Prole-

teryanın diktatörlüğünün — Rusya gibi nüfusun azınlığının proleteryadan oluştuğu bir ülke için daha da önem kazanan — eğitim misyonunu — bu çok daha önemli misyonu — alttan almak için elinden geleni ardına koymamaktadır. Ama biz yine de Rusya'da bu misyona öncelik tanımalıyız, çünkü kitleleri sosyalizmi kurmak için hazırlamak zorundayız. Burjuvaziye karşı savaş verilirken eğer proleterya derin bir sınıf bilinci, katı bir disiplin geliştirmeyip kendini iyice adamasaydı — yani proleteryanın eski düşmanını tümüyle yenmesi için zorunlu nitelikler olmasaydı — proleteryanın diktatörlüğü sözkonusu olamazdı.

Emekçi yığınlar sosyalist topluma hazırlanmıştır gibi ütopik bir görüşü savunmuyoruz. Emekçi sınıf sosyalizminin bütün tarihinden elde edilen doğru veriler bize göstermiştir ki, bu sözkonusu değildir. Sosyalizme hazırlanmak ancak büyük çapta sanayi ile, grev savaşıyla ve siyasal örgütlenmeyle yaratılır. Zaferi kazanmak ve sosyalist devrimi gerçekleştirmek için Proleterya kararlı eylem yürütebilecek, sömürücüleri devirebilecek yetenekte olmalıdır. Bugün görüyoruz ki, proleterya zorunlu bütün nitelikleri kazanmıştır ve gücü eline geçirince de bunları eyleme aktarmıştır.

Eğitim emekçileri ve bu kavgada öncü durumunda olan Komünist Partisi, eski düzenden bize miras kalan eski şekilleri ve alışılagelmiş şeyleri, kitlelerin iyice bulaştıkları özel mülkiyet alışkanlıklarını atabilmeleri için, emekçi yığınların aydınlatılmasına ve eğitimine yardım etmeyi temel görevleri bilmelidirler. Parti Merkez Kurulu ile Halk Komiserleri Kurulu'nun o kadar ilgisini çeken belirgin sorunlar üzerinde durulurken, bütün sosyalist devrimin bu temel görevi asla gözardı edilmemelidir. Siyasal Eğitim Baş Komitesi'nin yapısı ne olmalıdır? Öteki Kurumlara kurumlara nasıl bağlanmalıdır? Sadece merkezle değil, yöresel organlarla bağları nasıl kurulmalıdır? Bu soruları bu konuda daha ehliyetli, tecrübe kazanmış, meseleyi araştırmış arkadaşlar cevaplandıracaklardır. Ben sadece temel ilkelere işaret etmek isterim. Meseleyi içtenlikle koymak ve açıkça söylemek gerekirse, bütün eski yalanlara rağmen, eğitimi siyasete bağlamaktan başka birşey düşünülemez.

Bizden çok daha güçlü olan dünya burjuvazisine karşı kavga verilen tarihi bir dönemde yaşamaktayız. Kavganın bu aşamasında, devrimin ilgelişmesini korumak ve burjuvaziyle as-

keri anlamda çarpışmak, daha da önemlisi -eğitim yoluyla- ideolojimizle çarpışmak zorundayız. Böylelikle, emekçi sınıfın siyasal özgürlük için yıllardır vermekte olduğu savaş sırasında edindiği alışkanlıklar, kullanışlar, inançlar — bunların toplamı — bütün emekçi halkın eğitiminde kullanılacak bir araç durumuna gelecektir. Emekçi halkın nasıl eğitileceğine proleterya karar verir. Proleteryanın, bugün dünya üzerindeki bütün kapitalist ülkelerde daha da yaygınlaşan kavgasına katılmamanın uluslararası siyasetten uzak kalmanın olanaksız ve affedilmez olacağını emekçi halkın kafasına sokmalıyız. Bütün dünyadaki kapitalist ülkelerin Sovyet Rusya'ya karşı ittifakı : İşte uluslararası siyasetin bugün gerçek temeli budur. Kaldı ki, kapitalist ülkelerdeki milyonlarca insanın kaderinin buna bağlı olduğunu da anlamak durumundayız. Bugün dünyanın her köşesinde, küçük bir kapitalist ülkeler gurubunun kontrolu sözkonusudur. Ve durum öyle gelişmektedir ki, ortada sadece iki almaşık sözkonusudur: Ya devrimden ve savaştan sakınıp, burjuvazinin kitleleri nasıl kandırdığını, kitleleri cahil bırakmak için başvurduğu yolu görmeyen cahil insanlar gibi bugünkü kavgadan uzak kalmak —ki bu kişinin tümüyle siyasal bilinçten yoksun olduğunu gösterir—ya da proleteryanın diktatörlüğü için kavgaya katılmak.

Proleteryanın kavgasından sözederken gerçekten içteniz. Herkes ya bize katılır, ya da öteki tarafa. Taraf tutmaktan sakınmak ise fiyaskoyla sonuçlanacaktır.

Yudenich'ler, Kolchak'lar, Petlyura'lar, Makhno'lar vs. gibi Kerensky takımının, Sosyalist-Devrimciler'in ve Sosyal-Demokratlar'ın birsürü kalıntılarını gözlediğimizde Rusya'nın değişik yerlerinde her çeşitten, her biçimde karşı-devrime rastlıyoruz. Bu ise kavgada herkesten daha çok çelikleştiğimiz düşüncesini veriyor bizlere. Batı Avrupa'ya baktığımızda, orada da, ülkemizde olanın aynının tekrarlandığını görüyoruz : Bizim tarihimizin tekrarı. Hemen hemen her yerde burjuvaziyle yanyana, Kerensky takımına benzer unsurlara rastlanıyor. Bazı ülkelerde bunlar egemenidir, özellikle Almanya'da. Ara yerde durmak mümkün olmuyor. Ya bir beyaz muhafızlar diktatörlüğü olmalıdır (ki bütün Batı Avrupa ülkelerindeki burjivazi bize karşı silahlanarak hazırlanıyor), ya da proleteryanın diktatörlüğü. Her yerde aynı şey. Bunu açık ve seçik bir şekilde gördük. Bu nedenle Rus Komünistleri'nden uzun boylu söz etmem gerekmiyor. Dolayısıyla

sadece bir tek sonuç çıkarılabilir —Siyasal Eğitim Baş Komitesi'ne ilişkin bütün tartışma ve kurumların temel taşı : Bu örgütün eyleminde Komünist Partisi'nin siyasetinin önde geldiği içtenlikle tanınmalıdır. Başka bir rehber bilmiyoruz, hiçbir ülkede de bir başkası geliştirilmedi. Partiler kendi sınıflarının çıkarlarını şu ya da bu oranda temsil edebilirler. Partiler değişikliğe uğrayabilir, düzeltilebilirler. Daha iyi bir biçim bilmiyoruz. Dünya emperyalizminin saldırısına üç yıldır göğüs geren Sovyet Rusya'nın bu kavga süresi içinde Parti, bilinçli olarak, proleteryanın eğitimci, örgütleyici ve önder işlevini yerine getirmesine yardımcı olmuştur. Bu yapılmadan kapitalizmi yıkmak olanaksızdır. Emekçi yığınlar — köylü ve işçi yığınlar— sosyalizmi kurma çalışması için eski entellektüelist alışkanlıklarından vazgeçmeli ve kendilerini yeniden eğitmelidirler. Aksi takdirde yapım işine başlanamaz. Bütün deneylerimiz göstermiştir ki, bu çok ciddi bir meseledir. Bu nedenle Parti'ye öncelik tanımak ve çalışmalarımızı, örgütsel gelişmemizi tartışırken bunu asla aklımızdan çıkarmamak zorundayız. Bunun nasıl yapılacağını ise uzun boylu tartışmak gerekir. Bu tartışmalar, Parti Merkez Kurulu'nda ve Halk Komiserleri Kurulu'nda yapılacaktır. Dün onaylanan karar Siyasal Eğitim Baş Komitesi ile ilgili esasları içeriyordu, ama Halk Komiserleri Kurulu'nda bütün ayrıntıları tartışılmış değildir. Karar önümüzdeki günlerde yayınlanacaktır. Ve aldığı son şeklinde Parti'yle olan ilişkilere doğrudan doğruya değinilmediğini göreceksiniz.

Ancak, bilmeniz ve hatırlamanız gereken şudur ki, Sovyet Cumhuriyeti'nin Anayasası —hem hukuken, hemde uygulamada şu temele dayanır : Parti birtek ilkeye göre düzeltir, emreder ve inşa eder : Proleteryaya bağlı sosyalist unsurların proleteryayı kendi ruhuna uygun bir şekilde geliştirmesini, taraftarlığını kazanmasını ve bunca zaman ortadan kaldırmaya çalıştığımız burjuva yalanlara karşı uyanık olmasını, mümkün kılmak. Halk Eğitim Komiserliği uzun bir kavgadan geçti; uzun zaman öğretmenlerin örgütü sosyalist devrime karşı direndi. Öğretmenler arasında burjuva önyargılar dalbudak salmıştır. Sabotajlar ve inatçı burjuva önyargılar biçiminde uzun bir savaş süregelmiştir ve sosyalist saflara onları çekebilmek için yavaş yavaş, adım adım savaşmalıyız. Okul - dışı eğitim, kitlelerin eğitilmesi ve ay-

dınlatılması eylemiyle uğraşan Siyasal Eğitim Baş Komitesi'nin önündeki ana görev, Parti'nin önderliğiyle, bu yarım milyon öğretmenin oluşturduğu güçlü orduyu tarafına çekme çabasını, bugün emekçilerin hizmetinde olan bu geniş kurumu kendi ruhuyla ve kendi girişimiyle biçimlendirmeyi, biraraya getirmektir. Öğretmenler —eğitim emekçileri— burjuva ön yargılar ve alışkanlıklar ruhuna, kendisiyle hiçbir bağları bulunmayan proleteryaya düşman bir ruha göre yetiştirilmişlerdi. Şimdi yeni bir öğretmen ve okutman ordusu yetiştirmeliyiz. Bu ordu Parti'yle ve onun fikirleriyle sıkı ilişki durumunda olacak, onun ruhuyla dolacak ve kendilerine sosyalizm ruhunu aşılayarak, Sosyalistler'in neler yaptıkları konusunda ilgilerini uyandırarak emekçi yığınları çekecektir.

Eski örfler, alışkanlıklar ve fikirler atılmak gerektiğine göre, Siyasal Eğitim Baş Komitesi ve bunun personeli, akıllarının en üst köşesinde tutmaları gereken çok önemli bir görevle yüzyüzedirler. Gerçekten bu bir çıkmadır : Çoğu eski okula bağlı öğretmenlerle Parti üyeleri, sosyalistler arasındaki bağı nasıl kurabiliriz? Bu oldukça güç bir sorundur ve üzerinde uzun uzun düşünmek gerekir.

Birbirinden bu kadar farklı insanlar arasında örgütsel bağlar kurmak için ne gibi yöntemlere başvuracağız, bunu ele alalım. İlke olarak, Sosyalist Parti önderliğinin gerekliğinden biran olsun kuşkulanamayız. Öyleyse, Siyasal kültürün, siyasal öğretimin amacı; yalanı, önyargıyı ezebilecek ve emekçi yığınların eski düzeni yıkıp kapitalistsiz, sömürücüsüz, toprak ağası bir devlet kurmasına yardım edecek yetenekte gerçek sosyalistler'in yetiştirilmesidir. Bu nasıl yapılabilir? Sadece, öğretmenlere burjuvaziden miras kalan bilgilerin tümünü elde ederek. Bu olmaksızın sosyalizmin teknik başarıları mümkün olmayacak, bu başarılar için beslenen bütün umutlar birer hayal olacaktır. Öyleyse şu soru çıkmaktadır ortaya : Çalışmalarına siyaseti —özellikle bizim yararımıza olan, sosyalizm için gerekli olan siyaseti— sokmaya alışık olmayna bu insanları nasıl örgütleyeceğiz? Daha önce de belirttiğim gibi, bu güç bir sorundur. Bu sorunu Merkez Kurulu'nda tartıştık ve bunu yaparken tecrübeleri de gözönüne almaya çalıştık. Kanımızca bugün kendisine hitap ettiğim türde bir kurultay, sizinki gibi bir konferans bu bakımdan büyük de-

ğer taşımaktadır. Her Parti Komitesi, eskiden belirgin bir çevreye, belirgin bir örgüte bağlı olarak düşünülen her propagandacıya şimdi başka bir açıdan bakmak zorundadır. Bunların her biri, bütün devleti ve Sovyet Rusya'nın burjuva sistemine karşı verdiği dünya kavgasını yöneten iktidar partisinin kişileridir. Propagandacı, savaşan bir sınıfı ve kocaman bir devlet mekanizmasını yöneten, yönetmesi gereken bir partinin temsilcisidir. Kavga sırasında yeraltı çalışması okulundan geçmiş, sınanmış ve çelikleşmiş bir sürü sosyalist —ajitatörü ve propagandacıyı kocaman bir siyasal örgütte önder durumuna getiren— bu değişikliğin, bu geçişin tam anlamını kavramak istememektedir, ya da anlamamaktadır. Kendisine verilen ad, hatta utandırıcı bile olsa —sözgelimi, genel okullar şefi— önemli değildir. Önemli olan kendisinin öğretmen kitlesini yönetecek yetenekte olmasıdır.

Yüzbinlerce öğretmen, teslim edelim, tek bir beden meydana getirir. Bu beden eylemi sürdürmeli, düşünceyi kamçılamalı ve kitleler arasında bugüne dek devam eden önyargılarla savaşmalıdır. Kapitalist kültür mirası; öğretmen kitlesinin bunun hatalarıyla bezenmiş olduğu,bu nedenle sosyalist olmalarını engellediği olgusu, bizleri, bu öğretmenleri siyasal eğitim emekçileri saflarına katmaktan alıkoymamalıdır. Çünkü bilgi bu öğretmenlerdedir; bu bilgi olmadan hedefimize ulaşamayız.

Yüzbinlerce yararlı insanı sosyalist eğitimin hizmetinde çalışır duruma getirmeliyiz. Bu, cephede, içinde eski ordudan binlerce temsilci bulunan Kızıl Ordumuz'da başarılan bir görevdi. Bu eski ordunun kalıntıları uzun yeniden eğitme süreci içinde, Kızıl Ordu ile kaynaştılar - kazandıkları zaferler bunu tanıtladı. Bu örneği kültürel ve eğitimsel çalışmalarımızda da izlemeliyiz. Doğru, bu eylem pek gösterişli değildir ama, daha da önemlidir. Her ajitatör ve propagandacıya ihtiyacımız vardır. Bu kişiler kesin bir Parti ruhu içinde, ama aynı zamanda kendilerini Parti eylemiyle sınırlamayarak çalışırlarsa, görevlerinin, yüzbinlerce öğretmeni yönetmek, ilgilerini uyandırmak, eski burjuva önyargıların üstesinden gelmek, yaptığımız çalışmaya kendilerini katmak ve eylemimizin büyüklüğünü anlamalarına çalışmak olduğunu hatırlarlarsa, işlerini yapıyor olacaklardır. Bu işi üstlendiğimiz takdirde ancak, kapitalizmin ezdiği ve bizden uzaklaştırdığı bu insan kitlesini doğru yolda yöneltebiliriz.

Okul-dışı eğitim alanında çalışan her ajitatörün, her propagandacının yürütmesi, gözönünde bulundurması gereken hedeflerdir bunlar. Bu süreç içinde birtakım pratik güçlüklerle karşılaşılacaktır. Ve siz sadece Parti'nin eğitim çevrelerinin değil, emekçi sınıfın elinde bulunan bütün devlet yönetiminin temsilcileri ve önderleri durumuna gelerek sosyalizm davasına hizmet etmelisiniz.

Kapitalistlerin her çeşit direncini yenmeliyiz. Sadece askeri ve siyasal düzeylerde değil, ideolojik direncini de - en güçlü ve en köklü olanını. Eğitim emekçilerimizin görevi, kitleleri yeniden eğitmektir. Kitlelerde tanıklık ettiğimiz bu ilgi, eğitim, sosyalizm bilgisi istemi, bu sahadaki zaferimizin de teminatıdır - cephedeki kadar hızlı gelişmemesine, büyük güçlüklerden sonra, hatta zaman zaman tersliklere rağmen. Bununla birlikte, en sonunda başaracağız.

Son olarak bir noktaya daha değinmek isterim. Bir yerde Siyasal Eğitim Baş Komitesi adı gerektiği gibi anlaşılmıyor. Siyasal kavramdan sözettiğine göre, burada temel unsur siyasettir.

Ama siyaset ne şekilde anlaşılmaldır? Eski anlamında düşünülürse, ciddi ve büyük bir hataya düşülmüş olur. Siyaset sınıflar arasında kavga demektir, proleteryanın —dünya burjuvazisine karşı verdiği kurtuluş savaşının— ilişkileri demektir. Bununla birlikte, bu kavgamızda iki şey açıkça belirmektedir. Bir yanda, burjuva düzenin mirasını yoketmek, bütün burjuvazinin Sovyet devletini ezmek için tekrarladığı çabalarını bozguna uğratmak görevi bulunmaktadır. Bu görev bugüne kadar bütün ilgimizi çekmiş ve öteki görevimize —yapım görevine— geçmemizi engellemiştir. Burjuva dünya görüşüne göre, siyaset gûya iktisattan kopuktu. Burjuvazi şöyle dedi : Köylüler, geçinmek için çalışmak zorundasınız. İşçiler, pazarda geçiminizi sağlamak için çalışmalısınız. İktisadi siyasete gelince, bu efendilerinizin işidir. Ne var ki, bu doğru değildir. Siyaset halkın işi olmalıdır, proleteryanın işi olmalıdır. Burada şunu önemle belirtelim ki, zamanımızın ve eylemimizin onda dokuzu burjuvaziyle savaşma işine ayrılmıştır. Wrangel'a karşı kazanılan zaferler —dün okuduk, siz bugün ya da yarın okuyacaksınız— şunu göstermektedir : Kavganın bir aşaması daha sona ermektedir ve birtakım

Batılı ülkelerle barış yapabilmiş durumdayız. Cephedeki her zaferimiz içteki kavga için, devlet örgütünün siyaseti için bize boş zaman vermektedir. Bizi beyaz muhafızlara karşı kazanacağımız zafere yaklaştıran her adım, kavganın odak noktasını yavaş yavaş iktisadi siyasete kaydırmaktadır. Eski tür propaganda sosyalizmi anlatır ve ne olduğunu gösterir. Bu artık geçerli değildir, çünkü uygulamada sosyalizmin nasıl kurulması gerektiğini göstermeliyiz. Bütün propagandamız iktisadi kalkınmanın siyasal tecrübesine dayanmalıdır. Başlıca görevimiz budur. Görevimizi eski anlamında yorumlayan herkes gericiliğini, köylü ve işçi yığınlar arasında propaganda çalışması yürütecek yetenekte olmadığını göstermiş olacaktır. Şimdi başlıca siyasetimiz devleti iktisaden kalkındırmak olmalıdır. Daha fazla pud hububat elde etmek, daha fazla pud kömür çıkarmak, bu hububattan, kömürden en iyi nasıl yararlanılacağını kararlaştırmak ve açlığı engellemek : Siyasetimiz budur. Bütün ajitasyon ve propagandamız bu hedefe yönelik olmalıdır. Daha az güzel sözler sarfetmeliyiz, çünkü emekçi halkı güzel sözlerle doyuramazsınız. Savaş burjuvaziye, Wrangel'a ve beyaz muhafızlara karşı verdiğimiz kavganın odak noktasını çevirmemizi elverir elvermez, iktisadi siyasete yöneleceğiz. Ve o zaman ajitasyon ve propaganda büyük bir rol oynayacak ve önemi giderek artacaktır.

Her ajitatör bir devlet önderi, iktisadi kalkınma çalışmalarında bütün köylülerin ve işçilerin önderi durumunda olmalıdır. Onlara, sosyalist olmak için neler bilmek, ne gibi broşür ve kitaplar okumak gerektiğini anlatmalıdır.

İktisadi hayatımızı geliştirmenin, onu daha emniyetli, daha toplumsal yapmanın yolu budur. Üretimi artırmanın, besin durumunu ve üretilen malların dağıtımını düzene sokmanın, kömür üretimini çoğaltmanın, kapitalizm ve kapitalist ruh olmadan sanayiyi kalkındırmanın yolu budur.

Sosyalizm neleri içerir? Bütün sosyalizm propagandası devletin kalkınmasının pratik rehberliğine yol açacak bir şekilde yürütülmelidir. Sosyalizm işçi yığınların anlayabileceği bir biçime sokulmalıdır - onu kendi davaları olarak görebilmeleri için. Bu görev çok kötü bir biçimde yürütülüyor ve binlerce hata yapılıyor. Gerçekleri saklamak durumunda değiliz. Ne var ki, işçiler ve köylüler —zayıf ve yetersiz olsa dahi bizim yardı-

mımızı alarak kendileri kurmalı ve geliştirmelidirler bu mekanizmayı. Bizim için bu artık gerçekleştirilmesi gereken bir program, bir teori, bir görev olmaktan çıkmış, gerçek, pratik gelişme durumuna gelmiştir. Kavgamız sırasında çok gaddarca birtakım tersliklerin acısını çektik. Ama en azından bu tersliklerden ders aldık ve kesin zaferi kazandık. Şimdi de her yenilgiden bir ders almalı ve zaten tamamlanmış bulunan eylemi örnek alarak işçileri ve köylüleri yetiştirmek gerektiğini akıldan çıkarmamalıyız. Kötü olanı göstermeliyiz, gelecekte bundan sakınmak için.

Yapıcı eylemi örnek alarak, bunu durmadan tekrarlayarak, yetersiz yöneticileri gerçek yapıcılar —ve en önemlisi, iktisadi hayatımızın yapıcıları— durumuna getirmeyi başaracağız. Eski düzenden bize miras kalan ve bir vuruşta ortadan kaldıramıyacağımız bütün engelleri aşacak, hedeflerimize ulaşacağız. Kitleleri yeniden eğitmeliyiz; bu sadece ajitasyon ve propaganda yoluyla yapılabilir. Kitleler — en önemlisi — bütün iktisadi hayatı kurma eylemine çekilmelidir. Her ajitatörün ve propagandacının eyleminde temel, başlıca amaç bu olmalıdır. Bunu gerçekleştirdiği zaman, başarısı mümkün olacaktır.

Siyasal Eğitim Emekçileri
Rusya Konferansı Bülteni
(1—8 Kasım 1920), Moskova.

EKİM DEVRİMİNİN DÖRDÜNCÜ YILDÖNÜMÜ

25 Ekim (7 Kasım)'ın dördüncü yıldönümü yaklaşıyor.

O eşsiz gün bizlerden uzaklaştığı oranda Rus proleter devrimin önemini daha açıkça görüyor ve bütün olarak eylemimizin pratik tecrübesinde beliren aksaklıkları daha derinden anlayabiliyoruz.

Kısaca, ve doğal olarak, çok yetersiz ve kaba bir şekilde bu önem ve tecrübe şöylece özetlenebilir.

Rus devriminin dolaysız ve en önde gelen amacı burjuva-demokratikti; yani ortaçağ kalıntılarını yoketmek ve tamamen ortadan kaldırmak, Rusya'yı bu barbarlıktan, bu utançtan temizlemek ve ülkemizde bütün kültür ve gelişmenin önüne çıkan bu koca engeli kaldırmak.

Ve haklı olarak gurur duyabiliriz. Yüzyirmibeş yıl kadar önce başarılan Fransız Devrimi'ne kıyasla, bu temizliği daha büyük bir kararlılıkla ve çok daha hızlı, yiğitçe ve başarılı bir şekilde —ve yığınlara yaptığı etki açısından— çok daha yaygın ve köklü bir şekilde gerçekleştirdik.

Hem anarşistler hem de küçük-burjuva demokratlar (yani o uluslararası toplumsal tipin Rusya'daki eşi olan Menşevikler ve Sosyal - Devrimciler) burjuva - demokratik devrimde sosyalist (yani proleter) devrim arasındaki ilişki hakkında bir sürü saçma söz ettiler, hâlâ da ediyorlar. Son dört yıl, bizim bu konuya ilişkin olarak Marksizm'i yorumlamamızın ve önceki devrimlerin tecrübeleri üzerinde yaptığımız hesapların tamamen doğru olduğunu ispatlamıştır. Bundan önce kimsenin yapamadığı işi yaptık : Burjuva-demokratik devrimi **yaptık.** Bilinçli, sağlam ve sarsılmaz bir şekilde sosyalist devrime doğru **ilerliyoruz** ve biliyoruz ki bu, burjuva-demokratik devrimden bir Çin Seddi ile ayrılmış değildir ve (son çözümlemede) nereye kadar ilerleyebileceğimizi, bu büyük, ağır işin ne kadarının başaracağımızı ve zaferlerimizi pekiştirme işinde ne denli başarılı olacağımızı **sadece kavga** tespit edeecktir. Ama bugün bile — pek çok, bu harap, yitik ve geri ülke açısından — toplumun sosyalist değişimi yolunda pek çok şey yapılmıştır.

Bununla birlikte, devrimimizin burjuva-demokratik kapsamı hakkında söyleyeceklerimizi bitirelim. Marksistler bunun ne demek olduğunu anlamalıdırlar. Açıklamak için birtakım ilginç örnekler verelim.

Devrimin burjuva-demokratik kapsamı demek, ülkenin toplumsal ilişkileri (düzen, kurumlar vs.) ortaçağlıktan, serflikten ve derebeylikten arınmıştır, demektir.

1917'ye kadar Rusya'da serfliğin başlıca belirtileri, kalıntıları ve yaşayan unsurları nelerdi? Krallık, toplumsal tabakalar sistemi, topraklı mülk sahipliği ve toprağın tasarrufu hakkı, kadınların durumu, din ve ulusal baskı. Şu «Augeas» ahırlarından (*) birini alın: Kendi burjuva-demokratik devrimlerini yüzyirmibeş yıl, ikiyüzelli küsür yıl önce (İngiltere, 1649) tamamlamış daha ileri devletler hâlâ kurtulamadılar şu pislikten, temizlenemediler. Yine bu «Augeas» ahırlarından birine bakın [yani, Rusya'ya —ç.n.], tamamen temizlediğimizi göreceksiniz. 25 Ekim

---

(*) Yunan mitolojisine göre Elis kralı Augeas sayısız hayvan bulunan ahırlarını otuz yıl temizlememiş. Birgün Herkül (Hercules) çıkagelmiş ve ünlü «On iki Görevleri»nden biri olarak bu ahırları bir günde temizlemiş. Lenin burada burjuva - demokratik devrim aşamasını Rusya'dan çok önce girmiş bulunan ülkeleri —sözgelimi, Fransa ve İngiltere'yi— bu ahırlara benzetiyor. ç.n.

(7 Kasım) 1917'den 5 Ocak 1918'e dek (Kurucu Meclis'in (47) feshedildiği tarih) geçen **on hafta** içinde, burjuva demokratların ve liberallerin (Kadetler) ve küçük-burjuva demokratların (Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler) işbaşında bulundukları **sekiz** ay içinde yaptıklarından bin kat daha çok şey yaptık bu konuda.

Bu korkaklar, palavracılar, mağrur Nergisler (*) ve küçük Hamletler tahta kılıçlarını salladılar ama, krallığı bile yıkamadılar! Kimsenin yapamadığı işi yaptık, o krallık pisliğini olduğu gibi temizledik. O eski yapının, toplumsal tabakalar sisteminin birtek taşını, birtek tuğlasını sağlam bırakmadık. (İngiltere, Fransa ve Almanya gibi en ileri ülkeler bile, bugüne kadar o sistemin artıklarını tümüyle temizleyememişlerdir!) Toplumsal tabakalar sisteminin dalbudak salmış köklerini —yani toprak ağalığı biçiminde yansıyan derebeylik ve serflik kalıntılarını— söküp attık. Bize (yurt dışında bu gibi tartışmalara girişecek bir sürü kalemşor, Kadet, Menşevik ve Sosyalist-Devrimci bulunmaktadır), Büyük Ekim Devrimi'nin getirdiği tarımsal reformun «uzun sürede» sonuçları ne olabilir, diye «soracaklardır». Şu anda böylesi meselelerle zaman harcamak istemiyoruz. Çünkü bunu ve buna ilişkin olarak ortaya çıkan bir sürü meseleyi kavga sırasında karara bağlıyoruz. Ayrıca şu vaka da inkâr edilemez: Küçük-burjuva demokratlar sekiz ay süreyle toprak ağalarıyla

---

(47) **Kurucu Meclis** Sovyet Hükümeti'nın çağrısıyla 5 Ocak 1918'de toplandı. Seçimler Sosyalist Ekim Devrimi'nden önce yapılmıştı ve Meclis'in yapısı —ülkenin gelişme süreci açısından— Menşevikler'in, Sosyalist - Devrimciler'in ve Anayasacı - Demokratlar'ın işbaşında bulundukları dönemi yansıtıyordu. Bu yüzden, Sovyet gücünün kurulması ve onun kararlarıyla bir anlam kazanan çoğunluğun iradesi ile, Kurucu Meclis'te burjuvazinin ve kulakların çıkarlarını gözeten Sosyalist - Devrimciler'in, Menşevikler'in ve Kadetler'in partilerinin siyaseti arasında büyük bir uçurum belirdi.

Kurucu Meclis Bolşevikler tarafından önerilen «Emekçi ve Sömürülen Halkın Hakları Bildirisi»ni tartışmayı reddetti. Aynı şekilde, İkinci Sovyet Kurultayı'nda benimsenen barış, toprak ve gücün Sovyetler'e aktarılması konularına ilişkin kararları da onaylamaya yanaşmadı.

Emekçi halkın çıkarlarına karşı takındığı düşmanca tavrı tanıtlayan Kurucu Meclis'te, Bolşevikler, «Bildiri»yi sundular ve ardından Meclis'i terketti ler. Rusya Merkez Yürütme Kurulu'nun 6 Ocak 1918'de aldığı bir kararla, Kurucu Meclis feshedildi.

(*) Yunan mitolojisine göre, Nergis birgün suya bakarken kendi hayalini görmüş ve ona aşık olmuş. ç.n.

—serflik geleneklerinin muhafızlarıyla— «uzlaştılar». Biz ise toprak ağalarını ve bunların bütün geleneklerini birkaç hafta içinde Rus topraklarından tamamen sildik.

Dine bakın, kadınlara hak tanınmaması meselesine bakın, Rus olmayan uluslara uygulanan baskı ve eşitsizliğe bakın. Bunlar burjuva—demokratik devrimin sorunlarıdır. Aşağılık küçük-burjuva demokratlar sekiz ay bunlardan sözettiler. Dünyanın en gelişmiş ülkelerinin hiç birinde bu sorunlar burjuva-demokratik çizgide tamamen çözülememiştir. Bizim ülkemizde ise, bunların hepsine —Ekim Devrimi yasaması sayesinde— çözüm yolları bulunmuştur. Din ile ciddi olarak savaştık, halen de savaşmaktayız. Bütün Rus olmayan uluslara kendi cumhuriyetlerini kurma hakkı tanıdık, ya da bağımsız bölgeler verdik. Artık Rusya'da kadınlara hak ve cinslere eşitlik tanımayan o adi, alçakça, rezil durum sözkonusu değildir. Ama istisnatsız bütün diğer ülkelerde tamahkâr burjuvazi aptal, korkak küçük burjuvazi o tiksindirici derebeylik ve ortaçağ kalıntılarını canlandırmaktadır.

İşte bunların hepsi burjuva-demokratik devrimin kapsamıdır. Yüzelli ve ikiyüzelli yıl önce o devrimin (ya da devrimlerin, eğer her ulusun devrimini genel bir türün değişik bir biçimi olarak alırsak) ilerici önderleri insanlığı, ortaçağ düzeninden kadın-erkek eşitsizliğinden, bir dine ya da ötekine (ya da «dinsel fikirlere», genellikle «kilise»ye) devletin tanıdığı imtiyazlardan ve ulusal eşitsizlikten kurtaracaklarına söz vermişlerdi. Söz verdiler ama, sözlerinde durmadılar. Duramazlardı, çünkü «kutsal özel mülkiyet hakkı»na karşı besledikleri «saygı» kendilerini engelliyordu. Bizim proleter devrimimiz ortaçağcılığa —üç misli daha meşum— ve «kutsal özel mülkiyet hakkı»na o meşum «saygı» duyma illetine yakalanmamıştı.

Ne varki, burjuva-demokratik devrimin başarılarını Rus halkları yararına pekiştirmek amacıyla, daha da ileri gitmek zorundaydık, gittik de. Bu yolda ilerlerken, burjuva-demokratik devrimin sorunlarını, bizim ana ve gerçek proleter—devrimci, sosyalist eylemlerimizin bir «yan—ürün»ü olarak çözdük. Her zaman söylemişizdir : Reformlar devrimci sınıf kavgasının yan-ürünleridir. Burjuva-demokratik reformların proleter, yani sosyalist devrimin yan-ürünleri olduğunu söyledik ve eylemimizle ispatladık. Bu arada, Kautsky'ler, Hilferding'ler, Mar-

tov'lar, Cherno'vlar. Hillquit'ler, Longuet'ler, Mac-Donad'lar; Turati'ler ve «İki-Buçuk»luk ([48]) Marksizm'in öteki kahramanları burjuva-demokratik ve proleter-sosyalist devrimler arasında ki bu ilişkiyi anlayacak yetenekte değillerdir. Burjuva-demokratik devrim proleter-sosyalist devrime dönüşür ve ikincisi ilkinin hallemediği bütün sorunları çözer. Proleter-sosyalist devrim burjuva—demokratik devrimin eylemini pekiştirir. Proleter-sosyalist devriminin burjuva-demokratik devrimi aşmak konusunda ne kadar başarılı olacağını kavga, sadece kavga belirler.

(Bırakın) can çekişen burjuvazinin köpekleri ve domuzları ve onların kuyruğundan tutan küçük-burjuva demokratlar beddua, küfür ve alay yağdırsınlar başımıza -**bizim** Sovyet sistemini kurma çabalarımızda terslikler ve hatalar var diye. Sayısız terslikler yüzünden acı çektiğimizi bir an bile unutmamaktayız. Dünya tarihinde eşi görülmemiş **türde** bir devlet kurmak gibi bu kadar yeni bir meselede terslikler ve hatalar nasıl yapılmaz ki! Terslikleri ve hataları düzeltmek ve —halen mükemmel olmaktan çok uzak olan— Sovyet ilkelerinin pratik uygulamasını yapmak için azimle çalışacağız. Sovyet devletinin yapımına **başlamak** mutluluğuna eriştik. Böylelikle dünya tarihinde yeni bir çağı —**yeni** bir sınıfın yönetim çağını— her kapitalist ülkede ezilmiş, ama her yerde yeni bir hayata doğru ileri yürüyen, burjuvaziye karşı zafere doğru, proleteryanın iktidarına doğru, insanlığın sermayenin ve emperyalist savaşların boyunduruğundan kurtulmasına doğru yürüyen sınıfın çağını— **başlatmak** görevi bizlere düştü. Bundan haklı olarak gurur duyuyoruz.

Empervalist savaşlar, bugün bütün dünyaya egemen olan finans kapitalin uluslararası siyaseti sonucudur. Öyle bir siyaset

---

(48) **İki - Buçuk Enternasyonal** (resmi adı : Uluslararası Sosyalist Partiler Örgütü) — Merkezci Sosyalist Partiler'in ve grupların oluşturduğu bir uluslararası örgüt. Bunlar, devrimci kafalı yığınların baskısı sonucu İkinci Enternasyonal'dan çekildiler. İki - Buçuk Enternasyonal bir konferans sırasında, Şubat 1921'de Viyana'da kuruldu.

Bu Enternasyonal'in önderleri, İkinci Enternasyonal'i eleştiriyormuş gibi bir tavır takınırken aslında, emekçi sınıf hareketine ilintili bütün temel meselelerde oportünist, bölücü bir siyaset izlediler. Ve bu örgütü, emekçiler arasında gittikçe yayılan Sosyalist etkiye karşı çıkmak için kullanmaya çalıştırlar.

Mayıs 1923'te İkinci ve İki - Buçuk Enternasyonal'lar birleştiler ve Sosyalist Emek Enternasyonal'ı kuruldu.

ki, **kaçınılmaz** olarak yeni emperyalist savaşlara yol açacak, bir avuç «gelişmiş» ülkenin zayıf, geri kalmış ve küçük uluslara uyguladığı ulusal baskıyı, yağma, eşkiyalık ve boğazlamayı kaçınılmaz olarak aşırı bir şekilde **kuvetlendirecektir.** İşte bu sorun 1914'ten bu yana dünya üzerindeki bütün ülkelerde uygulanan siyasetin temeli olmuştur. Bu, milyonlarca insan için bir ölüm —kalım meselesidir. 1914—18 savaşında ve hâlâ sürmekte olan «ikinci derecede» savaşlarda ölen 10 000 000 insana kıyasla, bu 20 000 000 insan —burjuvazinin tezgâhladığı ve gözlerimizin önünde kapitalizmden ortaya çıkan gelecekteki emperyalist savaşta— katledilecek mi? katledilmiyecek mi? sorusudur. Kapitalizm varlığını sürdürdüğü takdirde kaçınılmaz olan o gelecekteki savaşta —1914-18 döneminde sakat kalan 30.000.000 insana kıyasla— 60 000 000 insan sakat kalacak mıdır? kalmayacakmıdır? budur mesele. Ekim Devrimimiz, bu soru açısından da, dünya tarihinde yeni bir dönemi başlattı. Burjuvazinin uşakları, evetçileri —Sosyalist-Devrimciler, Menşevikler ve bütün dünyada «sosyalist» oldukları iddia edilen küçük-burjuva demokratlar— «emperyalist savaşı iç savaşa dönüştürün!» dediğimiz zaman, bu sloganımızla alay ettiler. Ama o slogan —savaş aleyhtarlığı ve savaş taraftarlığı yalanlarıyla karşılaştırıldığı zaman— bir **gerçek** olduğunu, hoşa gitmeyen, duygusuz, çıplak ve kaba, ama tek **gerçek** slogan olduğunu ispatladı. Bu yalanların üstesinden gelinmektedir ve Brest barışı gün ışığına çıkarılmıştır. Ve gün geçtikçe, Brest barışından çok daha kötü olan Versailles barışının önemi ve sonuçları da merhametsizce açığa çıkarılmaktadır. Şimdiki ve yaklaşan savaşların nedenlerini araştıran milyonlarca insan, zalim ve amansız gerçeği giderek daha da açıkça anlamaktadır : **Sosyalist kavga verilmedikçe, sosyalist devrim gerçekleştirilmedikçe,** emperyalist savaştan, emperyalist barıştan (eski imla geçerli olsaydı, her iki anlamını da belirtmek için, **mir** sözcüğünü iki şekliyle de yazacaktım) (*) — ki kaçınılmaz olarak yeniden emperyalist savaşa yol açar— bu cehennemden kurtulmak imkansızdır.

Bırakın, burjuvazi ve pasifistler, generaller ve küçük burjuvazi, kapitalistler ve kuş beyinliler, dindar Hıristiyanlar ve İkin-

(*) Rusça'da **mir** sözcüğünün iki anlamı vardır : **Dünya** ve **barış.** Bu ikili anlam nedeniyle eski imlada sözcük değişik iki şekilde yazılırdı. (Rusça'dan çeviren)

ci Enternasyonal (49) ile İki—Buçuk Enternasyonel'in şövalyeleri öfkelerini devrime akıtsınlar. İstedikleri küfür, iftira ve yalan selini boşaltsınlar, şu tarihsel gerçeği gizleyemezler : Yüzlerce, binlerce yıldır ilk kez köleler —köle sahipleri arasında süregelen bir savaşa— şu sloganı açıkça ilân ederek cevap vermişler dir : «Köle sahiplerinin ganimeti üleşmek için sürdürdükleri bu savaşı, bütün ülkelerdeki kölelerin bütün ülkelerdeki köle sahiplerine karşı verecekleri savaş şekline sokun!»

Yüzlerce, binlerce yıldır anlamsız ve yardımsız olarak bekleyen bu slogan açık ve seçik siyasal bir program, ilk defa milyonlarca ezik insanın —proleteryanın önderliğinde— verdiği etkili bir kavga şeklini almıştır. Proleteryanın ilk zaferi olmuştur bu slogan. Bütün ülkelerdeki emekçilerin, çeşitli ülkelerdeki birleşik burjuvaziye —sermayenin köleleri, ücretliler, köylüler ve emekçi halk pahasına savaşı ve barışı getiren burjuvaziye— karşı kazandıkları ilk zaferdir bu.

Bu ilk zafer **henüz nihai zafer değildir.** Bu zafer akıl almaz sıkıntı ve güçlüklere misli görülmemiş meşakkatlara rağmen bir sürü terslik ve hata arasında, Ekim Devrimimiz tarafından kazanılmıştır. Aksi takdirde, birtek ülkenin geri kalmış halkının en güçlü ve ileri ülkelerin emperyalist savaşlarını tersyüz etmesi nasıl beklenebilirdi? Hatalarımızı kabullenmekten çekinmiyoruz ve —gerekli düzeltmeleri nasıl yapabağımızı öğrenmek için— bunları heyecana kapılmadan inceliyoruz. Ama gerçek yine de ortadadır : Köle sahipleri arasındaki savaşa, kölelerin —bütün köle sahiplerine **karşı** yöneltilmiş— devrimiyle «cevap vermek» için verilen söz, yüzlerce, binlerce yıldır ilk kez **tamamen yerine getirilmiştir.** Ve bütün güçlüklere rağmen yerine getirilmektedir.

---

(49) **İkinci Enternasyonal** — 1889'da kurulmuş bir Sosyalist Partiler uluslararası örgütü. I. Dünya Savaşı (1914 - 18)'nın patlak vermesiyle İkinci Enternasyonal'ın önderleri sosyalist davaya ihanet ettiler ve kendi emperyalist hükümetlerinin tarafına kaydılar. Böylelikle, İkinci Enternasyonal iflâs etti. İkinci Enternasyonal'ın eskiden üyeleri olan Sol - kanat partileri ve gruplar 1919'da Moskova'da kurulan Komünist (Üçüncü) Enternasyonal'a katıldılar.

İkinci Enternasyonal 1919'da Berne (İsviçre)'de yapılan bir konferans sırasında yeniden kuruldu. Bu sağı —yani sosyalist hareketin oportünist kanadını— temsil eden partileri içeriyordu.

Biz başladık. Ne zaman, hangi tarihte, hangi ulusun proleterleri bu süreci tamamlayacak, bunlar önemli değildir. Önemli olan buzun çözülmüş olmasıdır.

Beyefendiler, bütün ülkelerdeki kapitalistler; «anavatanı korumak» adlı iki yüzlü hilenizi sürdürün —Japon anavatanını Amerikalı'ya karşı, Amerikan'ı Japon'a karşı, Fransız anavatanını İngiliz'e karşı (korumak) vs! Beyefendiler, İkinci Enternasyonal'ın ve İki—Buçuk Enternasyonal'ın şövalyeleri, bütün dünyadaki pasifist küçük burjuvalar ve kuş beyinliler; (1912 Basle Manifestosu gibi) yeni «Basle Manifestoları» yayınlayın ve emperyalist savaşlarla nasıl savaşılacağı sorusunu cevaplandırmaktan «kaçının»! **İlk sosyalist devrim,** dünya üzerindeki **ilk yüz milyon insanı** emperyalist savaşın ve emperyalist dünyanın kıskaçlarından kurtardı. Bundan sonraki devrimler ise insanlığın geri kalan kısmını bu gibi savaşlardan ve böylesi bir dünyadan kurtaracaktır.

En son, ama en önemli ve en güç görevimiz —ki bu sahada çok az çalıştık—iktisadi kalkınmadır; yani, yıkılmış derebeyi yapının yarı— yıkık kapitalist yapının yerine yeni, sosyalist yapının iktisadi temellerini kurmak görevi. İşte bu en önemli ve en güç görevi yerine getirirken en çok sayıda terslikle karşılaştık ve en çok hatayı yaptık. Dünyada bu kadar yeni bir görevin, terslikler ve hatalar olmaksızın gerçekleştirilebileceğini nasıl bekleyebiliriz ki? Ama bu görevi gerçekleştirmeye de başladık ve sürdüreceğiz. Yeni İktisadi Siyasetimiz (NEP) (50) sayesinde şu

---

(50) **Yeni İktisadi Siyaset** («New Economic Policy») — Kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde proleter devletin uyguladığı iktisadi siyaset. Yabancı askeri müdahale ve iç savaş (1918 - 20) döneminde Sovyet Rusya'da izlenen ve Savaş Komünizmi adı verilen iktisadi siyasetle karşılaştırıldığı için «yeni» denilmiştir.

Savaş koşullarının zorlaması sonucu, Savaş Komünizmi siyaseti üretimi ve dağıtımı aşırı bir şekilde merkezileştirmiş, serbest ticareti yasaklamış ve köylülerin bütün artık ürünlerini devlete vermelerini sağlayan artık - alma sistemini kurmuştu.

Yabancı askeri müdahale ve İç Savaş sona erince NEP dönemi başladı. Mal - para ilişkileri, sosyalist sanayi ile küçük köylü ekonomisi arasındaki temel bağ durumuna geldi. Artık - alma sistemi yerine vergi kondu. Böylelikle köylüler artıklarından serbestçe kurtulmak, pazarda bunları satmak ve kendileri için gerekli sınai malları satın alabilmek imkânına kavuştular.

anda birtakım hatalarımızı düzeltmekteyiz. Bu gibi yanlışlar yapmadan küçük bir köylü ülkesinde sosyalist yapının inşaasını nasıl sürdüreceğimizi öğreniyoruz.

Pek çok güçlüklerle karşı karşıyayız. Ama biz büyük güçlüklerle uğraşmaya alışkınız. Düşmanlarımızın bize «taş gibi sert», «sağlam-çizgi siyaseti» temsilcileri gibi adlar vermeleri boşuna değildir. Ama biz —bir kerteye kadar— başka birşey daha öğrendik, devrim için gerekli olan bir başka sanat : Esneklik; tarafsız koşulların değişmesi gerekli kıldığında, taktiklerde ani ve çabuk değişiklikler yapabilme, önceki yol —o anda— uygun düşmez ve olanaksız olursa, amacımıza ulaşmak için başka bir yol seçme yeteneği.

Coşku dalgasının göklere ulaştığı dönemde ortaya çıktık. Halkın ilk olarak siyasal, ardından da askeri coşkusunu alevlendirerek, başarıya ulaştığımız siyasal ve askeri görevlerimizde olduğu gibi —bu coşkuya güvenerek— iktisadi görevlerimizi de aynı şekilde başarabileceğimizi sandık. Küçük bir köylü ülkesinde —devlet üretimini ve ürünlerin devlet eliyle dağıtımını— proleter devletin doğrudan doğruya emrettiği sosyalist çizgide örgütleyebileceğimizi umduk. Daha doğrusu, yeteri kadar üzerinde düşünmeden bunun böyle olacağını varsaydık. Denmeler hatalı olduğumuzu göstermiştir. Doğrudan doğruya coşkuya güvenmek yerine, devrimin getirdiği çoşkunun yardımıyla kişisel çıkar, kişisel atılım ve iş ilkeleri esasına dayanarak —yani, devlet kapitalizmi ile— bu küçük köylü ülkesinde ilk kez sosyalizme geçiş yollarını kurmalıyız. Bunu yapmadığımız takdirde sosyalizme ulaşamayız, milyonlarca insanı sosyalizme ulaştıramayız. Deneyler ve devrimin gelişmesinin tarafsız süreci bize bunları öğretmiştir.

Ve bu üç/dört yıl içinde ani cephe değişiklikleri yapmasını biraz olsun öğrenmiş olan bizler, yeni bir cephe değişikliği daha yapmasını —Yeni İktisadi Siyaset— gayretle, dikkatle ve sebatla öğrenmeye başladık. Proleter devlet dikkatli, çalışkan ve zeki bir «iş adamı», titiz bir **toptancı** durumuna gelmelidir. Aksi tak-

---

Yeni İktisadi Siyaset kapitalizmin belirli sınırlar içinde geçici olarak varolmasına izin verdi, Ama ulusal ekonominin dizginleri proleter devletin elindeydi. Bu siyaset, ülkenin üretici güçlerinin gelişmesini, tarımın düzeltilmesini ve sosyalizme geçiş için zorunlu iktisadi temelin yaratılmasını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmişti.

dirde bu küçük köylü ülkesini ayakta tutmamız imkânsızdır. Bugünkü koşullar içinde, (şimdilik) kapitalist Batı ile yanyana yaşadığımıza göre, sosyalizme doğru ilerlemek için başka çare yoktur. Gökle yer bir birinden ne kadar uzaksa, toptancılık da sosyalizmden o kadar değişik bir iktisadi türdür. Bu bir çelişmedir, ama bu çelişme devlet kapitalizmi yoluyla, gerçek hayatta köylü ekonomisinden sosyalizme yol açar. Kişisel atılganlık üretimi artıracaktır. En önce ne yapıp yapıp üretimi artırmalıyız. Toptancılık milyonlarca küçük köylüyü ekonomik olarak birleştirir. Üretim süresince oluşan çeşitli örgüt ve ittifak biçimlerine kişisel atılganlık sağlar, biraraya gelerek sonraki aşamaya yönelmelerini mümkün kılar. İktisadi siyasetimizde gerekli değişiklikleri yapmaya başladık ve bir az başarılı olduk. Evet, bunlar küçüktür, kısmidir, ama ne de olsa başarıdır. Bu yeni «ücret» sahasında, hazırlık sınıfındaki işimizi bitirmek üzereyiz. Sürekli ve usanmaz çalışmayla, pratik tecrübeyi attığımız her adımın belgesi yaparak, başladığımız şeyi tekrar tekrar değiştirmekten korkmayarak, hatalarımızı düzelterek ve önemlerini dikkatle çözümleyerek, daha üst sınıflara geçeceğiz. Dünya ekonomisinin ve dünya siyasetinin bugünkü durumu bu «süreci» uzatmış ve istediğimizden daha da çok güçleştirmiş olmasına rağmen, bu süreci tamamen geçeceğiz. Ne pahasına olursa olsun, geçiş döneminin güçlükleri ne kadar ağır olursa olsun —felâket, açlık ve harabeye rağmen— kaçınmayacak, davamızı muzaffer bir şekilde hedefine ulaştıracağız.

14 Ekim 1921
Pravda, s. 234, 18 Ekim 1921.
İmza : **N. Lenin**

SİYASAL EĞİTİM DAİRELERİ İKİNCİ RUSYA KURULTAYINA SUNULAN RAPOR 17 EKİM 1921

Yeni bir siyasetten söz edilebilir mi? Cehaleti ortadan kaldırmak için görülmemiş tedbirlere başvurmamız gerekiyorsa, ne yapmalıyız? Allah vere eski siyaseti uygulamayı başarabilelim. Bu çok açık. Daha da açık olan şu ki, askeri ve diğer alanlarda mucizeler yarattık. En büyük mucize, kanımca, Cehaletin Ortadan Kaldırılması Komisyonu'nu Halk Eğitim Komiserliği'nden ayırmak konusunda —burada duyduğum gibi— birtakım öneriler yapılması değil, Komisyon'un tümüyle feshi olacaktır. Eğer bu doğruysa, ve bu konuda biraz düşünürseniz, birtakım saçma önerileri ortadan kaldırmak için misli görülmemiş bir komisyon kurulması gerektiği, konusunda benimle fikir birliğine varırsınız.

Daha da önemlisi, cehaleti yoketmek yeterli değildir. Sovyet ekonomisini inşa etmek gerekmektedir ve bunun için sadece okur-yazarlıkla yetinmek bizi hiçbir yere götüremez. Kültürü çok daha üst bir düzeye çıkarmalıyız. Kişi okumak, yazmak yeteneğinden yararlanmalıdır. Okuyacak birşeyi, gazeteleri ve propaganda broşürleri bulunmalıdır. Bu araçlar uygun bir şekilde

dağıtılmalı, halka ulaşmalı —ve bugün olduğu gibi— dağıtım sırasında toz olmamalıdır. Bugün böyle oluyor, bu yüzden de bu araçların sadece yarısı okunuyor, geriye kalanı bürolarda şu ya da bu iş için kullanılıyor. Hatta bu araçların dörtte biri bile halka ulaşamıyor. Elimizdeki sınırlı kaynaklardan en iyi şekilde yararlanmasını öğrenmeliyiz.

İşte bu nedenle, Yeni İktisadi Siyaset'e ilişkin olarak, siyasal eğitim, kültür düzeyini —her ne pahasına olursa olsun— yükseltmeyi gerektirir, fikrini durmadan yaymalıyız. Okuma—yazma yeteneği kültür düzeyini yükseltmek amacına hizmet eder duruma getirilmelidir. Köylüler okuma—yazma yeteneklerini çiftliklerini ve kendi durumlarını düzeltmek için kullanabilmelidirler.

Siyasal Eğitim Daireleri İkinci Rusya Kurultayı, Kurultay Bülteni, Sayı 2, 19 Ekim 1921.

MİLİTAN MADDECİLİĞİN ÖNEMİ ÜZERİNE

Yoldaş Troçki **Pod Znamenem Marksizma**'nın (51) genel amaçlarına ilişkin olarak ne söylemek gerekiyorsa, bunları adı geçen derginin ilk iki sayısında söyledi-hem de çok güzel bir şekilde. Editörler bu sayının giriş kısmında çalışmanın kapsamını ve programını açıklamışlar. Bende bunları daha iyice tanımlamaya yarayacak bir takım sorunları ele almak isterim.

Bu giriş kısmında şöyle deniliyor : **Pod Znamenem Marksizma** adlı derginin etrafında kümelenenlerin hepsi sosyalist değillerdir.Ama bu kişilerin hepsi de tutarlı maddecilerdir. Sosyalistler'le sosyalist-olmayanlar arasındaki bu ittifak kanımca çok önemlidir ve derginin amaçlarını doğru bir şekilde tanımlamaktadır.

(51) Pod Znamenem Marksizma (Marksizm'in Bayrağı Altında) — Maddeciliği ve ateizmi yaymak ve «papazların nüfuzunun uşakları»yla savaşmak amacıyla kurulmuş düşünsel ve sosyo - ekonomik bir dergi idi. Ocak 1922 - Haziran 1944 arasında Moskova'da ayda bir yayınlandı; (1933 - 1935 döneminde ise iki ayda bir).

(Büyük bir devrimi başarılı bir şekilde başlatmış olan devrimcilerin genellikle yaptıkları gibi) sosyalistler'in içine düştükleri en büyük ve en tehlikeli hatalardan biri, bir devrimin sadece devrimciler tarafından gerçekleştirilebileceği fikridir. Tam aksine, devrimci eylemin başarıya ulaşması için, devrimciler sadece en yiğit ve gelişmiş sınıfın öncüleri durumunda olabilirler fikrinin anlaşılmasını ve eyleme dönüştürülmesini gerektirir. Öncü, önderliğini yaptığı halk kitlesinden kopmamayı ve bütün yığını ileriye doğru götürdüğü takdirde öncülük görevini yerine getirmiş olabilir. Eylemin en değişik sahalarında sosyalist olmayanlarla ittifak yapmadan, başarılı sosyalist yapımdan sözedilemez.

Bu (görüş) **Pod Znamenem Marks'zma**'nın ele aldığı maddeciliğin ve marksizmin savunulması içinde söz konusudur. Bereket versin, Rusya'da ileri toplumsal düşüncenin temel akımları sağlam bir maddeci geleneğe dayanır. G.V. Plekhanov'dan başka, Chernyshevsky'den sözetmek yeterlidir. Avrupa biliminin güya en son gelişmelerinin cicili-bicili niteliğine tutkun bu cicili-bicili niteliğin altında burjuvaziye, burjuva ön yargılara ve burjuva gericiliğe köle olmak durumu yattığını görmeyen çağdaş Narodnikler (Halkçı Sosyalistler, Sosyalist Devrimciler v.s.) göstermelik gerici doktrinler uydurmak çabası içinde, Chernyshevsky'nin önünde tutunamamışlardır.

Her ne ise, Rusya'da sosyalist-olmayan kampta da maddeciler bulunmaktadır; kuşkusuz uzun bir süre bulunacaktır da. Bu nedenle, temel görevimiz, tutarlı, militan maddeciliğin taraftarlarını, güya eğitilmiş toplumun fikri gericiliğine ve önyargılarına karşı verdiğimiz kavgaya katmaktır. Baba Dietzgen —yazar olan oğluyla karıştırılmamalı, bu sonuncusu başarısız olduğu oranda gösteriş meraklısıydı da— burjuva ülkelerde ortaya çıkan ve bu ülkelerdeki bilim adamlarının ve propagandacıların saygısını kazanan düşünsel akımları, Marksist açıdan doğru, yerinde ve açık bir biçimde değerlendirdi. Ve dedi ki: Çağdaş toplumdaki felsefe profesörleri aslında çoğu zaman «papazların nüfuzu (okulundan mezun olmuş) uşaklar»dan başka birşey değillerdir.

Bütün öteki ülkelerdeki kardeşleri gibi, kendilerini gelişmiş sanan bizim Rus aydınlarımız meseleye Dietzgen'in sözleriyle belirlenen görüş açısından bakmak istemezler. Çekinirler bunu yapmaktan, çünkü gerçeği kabullenmek istemezler. Eğitilmiş halkın hükümet konusunda olsun, genel olarak iktisadi, toplumsal ve

bütün öteki dallarda olsun, yönetici burjuvaziye olan bağımlılığına bakmak, Dietzen'in acı anlatımlarının kesinlikle gerçek olduğunu anlamaya yetecektir. Burjuvazinin sınıf çıkarları ve sınıfsal durumu arasındaki ilişkiyi ve her çeşit dini desteklemesini görmek için, öte yandan da moda akımların ideolojik kapsamını kavramak için, Avrupa ülkelerinde ikide bir ortaya çıkan göstermelik düşünsel akımları anlamak yeter de artar. (Sözgelimi, radyumun keşfine ilişkin olarak ortaya çıkan akımlardan başlayarak, bugün Einstein'in eteklerine yapışmaya çabalayan akımlara dek).

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, militan maddeci bir organ olarak ortaya çıkan bir dergi ilk önce militan bir organ durumunda olmalıdır. Yani, ister resmi bilimin temsilcileri gibi davransınlar, isterlerse kendilerine «demokratik Sol ya da (ideolojik olarak) sosyalist» propagandacılar adını versinler, bu tür bir organ «papazların nüfusu (okulundan mezun olmuş) uşaklar»ı yılmadan teşhir etmeli ve suçlamalıdır

İkincisi, bu tür bir dergi, militan, ateist bir organ durumunda olmalıdır. Bu işle uğraşan dairelerimiz, ya da en azından devlet kuruluşlarımız bulunmaktadır. Ancak, bu çalışma çok isteksiz ve başarısız bir şekilde sürdürülmektedir. Ve öyle görülüyor ki, çalışma bizim Rus bürokrasimizin genel durumundan etkilenmektedir. Bu nedenle, bu çalışmayı düzene sokmak ve ona hayatiyet kazandırmak için, devlet kuruluşlarının çalışmalarına ek olarak, militan maddeciliğin propagandasını amaçlayan bir dergi usanmadan ateist propagandayı ve ateist kavgayı da sürdürmelidir. Bu konuya ilişkin olarak, her dilde yayınlanan eserleri dikkatle izlemek ve bu sahada değerli ne varsa çevirmek, ya da gözden geçirmek gereklidir.

Engels, halk arasında dağıtılmak üzere, onsekizinci yüzyılın sonuna doğru ortaya çıkan militan ateist literatürü (52) çevirmelerini proleteryanın bugünkü önderlerine çok önce öğütlemişti. Şimdiye kadar bunu gerçekleştirmedik. (İşte, devrimci bir çağda gücü ele geçirmenin, bu gücü doğru bir şekilde kullanmasını bilmekten daha kolay olduğunu gösteren sayısız delillerden biri!) Bu umursamazlığımızı, bu edilgen ve yetersiz durumu örtbas etmek için bazen her türlü «ciddi» özür ileri sürülüyor.

(52) Bakınız : F. Engels, Flüchtlingsliteratur.

Sözgelimi, onsekizinci yüyzılın ateist literatürü eskimiştir, bilimsel değildir, toydur, deniliyor. Bu tür uydurma - bilimsel safsatadan daha kötü hiçbir şey olamaz. Bu tür safsata bilgiçlik taslamayı, ya da Marksizm'in tamamen yanlış anlaşılmış olduğunu gizlemeye yarar. Onsekizinci yüzyıl devrimcilerinin ateist yazılarında elbette bilimsel olmayan, toy unsurlar bulunacaktır. Ama kimse kalkıp da bu yazıları yayınlayanları; gerekli kısaltmaları yapmaktan ve birtakım kısa notlar ekleyerek, insanlığın onsekizinci yüzyılın sonundan bu yana dinin bilimsel eleştirisi konusunda yaptığı ilerlemeyi, bu konuda yayınlanmış en son eserleri, belirtmekten falan engellemiyor. Bir Marksist'in yapabileceği en büyük ve en ciddi hatalardan biri, çağdaş toplum tarafından karanlığa, cehalete ve batıl itikatlara mahkûm edilmiş milyonlarca insanın (özellikle köylü ve zenaatkârlarm) sadece katıksız bir Marksist eğitim sayesinde kendilerini bu karanlıktan kurtarabileceklerini, düşünmek olur. Bu yığınların ilgisini çekmek, dinsel uyuşukluklarını gidermek, her yönden — her yönteme başvurarak — kendilerini harekete geçirmek, vs. gerekmektedir. Bunun için de, bu yığınlara çeşitli ateist propaganda malzemesi sağlanmalı, kendilerine hayatın en değişik düzeylerinden toplanmış veriler sunulmalı ve her açıdan bu yığınlara yaklaşılmalıdır.

Onsekizinci yüzyılın ateistlerinin keskin, neşeli ve hünerli yazıları papazların nüfuzuna akıllı ve açık bir şekilde saldırdılar. Literatürümüzde egemen olan (ve gerçeği saklamanın anlamı yok) çoğu kez Marksizm'i tahrif eden, maharetle seçilmiş örneklerle pekiştirilmemiş o kaba, kuru yorumlara kıyasla bu yazılar — halkı dinsel uyuşukluktan kurtarmak bakımından — bin kat daha yararlıdır. Marks'ın ve Engels'in başlıca eserlerinin hepsi dilimize çevrilmiş bulunuyor. Eski ateizm ve eski maddecilik Marks ve Engels'in düzeltmelerinden yararlanamayacak gibi bir korkuya kapılmak için, hiçbir sebeb yok. En önemli mesele, halen gelişmemiş olan yığınların, dinsel sorunlara karşı akıllıca bir tutum takınmalarını ve dinleri akıllıca eleştirmelerini nasıl sağlamak gerektiğini bilmektir. Sözde Marksist olan, ama aslında Marksizm'i parçalayan arkadaşlarımızın sık sık gözardı ettikleri husus budur.

Öte yandan, çağdaş, bilimsel din eleştiricilerine bir göz atın. Bu eğitilmiş burjuva yazarlar dini hurafeler konusundaki tekzip-

lerini hemen hemen her defa — burjuvazinin köleleri, «papazların nüfuzu (okulundan mezun olmuş) uşakları» olarak kendilerini teşhir eden — iddialarla «pekiştirirler».

İşte iki örnek.

Profesör R.Y. Wipper 1918'de **Vozniknovenie Khristianstva** (Pharos Yayınevi, Moskova) — «Hıristiyanlığın Kökeni» — adlı küçük bir kitap yayınladı. Yazar çağdaş bilimin başlıca sorunlarını anlatırken, siyasal bir örgüt durumundaki kilisenin baş vurduğu silâhlar olan batıl itikat ve kandırmacalarla savaşmaktan kaçınmakla, bu sorunlara değinmemekle kalmamakta, heriki «uc»un — idealistler ile maddecilerin — çok daha üstünde bulunduğu gibi, gerçekten gülünç ve çok gerici bir iddiada bulunmaktadır. Yönetici burjuvazi bütün dünyada, emekçi halkın sırtından elde ettiği milyonlarca rublelik kazancı dini destekleme işine yatırır. Wipper'ın yaptığı işte bu yönetici burjuvaziye yaltaklanmaktır.

Ünlü Alman bilim adamı Arthur Drews, **Die Christusmythe** — «İsa Efsanesi» — adlı kitabında dini hurafeleri ve uyduruk hikâyeleri eleştirir, İsa'nın hiçbir zaman varolmadığını gösterirken, kitabın sonunda dinden — yenilenmiş, arınmış ve daha uygun, «hergün gelişen naturalist şahlanışa göğüs gerebilecek» yetenekte bir dinden — yana olduğunu ilân ediyor. (Kitabın dördüncü Alman baskısı, 1910, s. 238). Eski, yoz dinsel uydurmaları yeni, daha iğrenç ve daha aşağılık olanlarıyla değiştiren sömürücüye yardım eden içten, akıllı gerici budur işte.

Bu Drews'un **çevirilmeyeceği anlamına gelmez** elbette. Aksine, Sosyalistler ve bütün tutarlı maddeciler burjuvazinin ilerici kesimiyle bir ölçüde ittifak yaparken; bu kesim gericiliğe yöneldiği anda kendisini yılmadan teşhir etmelidirler, demektir bu. Onsekizinci yüzyıl burjuvalarının — yani devrimci nitelikte olanların — temsilcileriyle işbirliği yapmaktan kaçınmak Marksizm'e ve maddeciliğe ihanet etmektir, anlamını taşır bu. Çünkü Drews'larla — şu ya da bu şekilde, şu ya da bu oranda — ittifak yapmak ortalıkta kol gezen dinci cehalet taraftarlarına karşı verdiğimiz kavga açısından zorunludur.

Militan maddeciliğin organı olmak için ortaya çıkan **Pod Znamenem Marksizma** ateist propagandaya, bu konudaki literatürün gözden geçirilmesine ve bu sahada hükümetimizin yaptığı çalışmaların büyük kusurlarının tashihine, sayfalarca yer

ayırmalıdır. Çağdaş burjuvazinin sınıf çıkarlarının ve sınıf örgütlerinin, dinsel kuruluşların örgütlerine ve din propagandasına ne kadar bağlı olduğunu gösteren somut verilerle ve karşılaştırmalarla donatılmış kitaplardan ve broşürlerden özellikle yararlanmak gerekmektedir.

Din ile sermaye arasındaki resmi, devlet bağının çok daha az belirgin olduğu Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bu konuyla ilgili malzeme büyük önem taşımaktadır. Öte yandan, şunu giderek daha açıkça anlıyoruz : (Menşevikler'in, Sosyalist - Devrimciler'in, kısmen de anarşistlerin mantıksız bir şekilde taptıkları) sözde çağdaş demokrasi, burjuvazinin çıkarına olanı vazetmek özgürlüğünden başka birşey değildir. Başka bir deyişle, en gerici fikirleri, dini, cehalet taraftarlığını ve sömürücülerin savunulmasını vazetmektir sözde çağdaş demokrasi.

Gönül ister ki, militan maddeci bir yayın organı olarak ortaya atılan bir dergi, okuyan halka ateist literatürden incelemeler sunsun, hangi okuyucu çevresi için özellikle hangi yazının ne bakımdan uygun olduğunu göstersin, ülkemizde ne gibi eserler yayınlandığını — sadece doğru ve temiz çeviriler belirtilmelidir, ki bunların sayısı çok değildir — ve nelerin yayınlanacağını belirtsin.

Komünist Partisi'ne üye olmayan tutarlı maddecilerle yapılacak ittifaka ek olarak — militan maddeciliğin yürütmesi gereken çalışma açısından — bir yerde daha da önemli bir ittifak sözkonusudur. Bu, çağdaş doğal bilimcilerle yapılacak işbirliğidir. Bunlar maddeci eğilimdedirler. Sözde eğitilmiş toplumda idealizme ve kuşkuculuğa (skeptisizme) sapan moda düşünürlere karşı maddeciliği savunmaktan, vazetmekten korkmazlar.

A. Timiyazev'in **Pod Znamenem Marksizma**'nın 1-2 sayısında Einstein'ın (izafiyet) kuramı hakkında yazdığı makale, adı geçen derginin bu iknici ittiffakı da gerçekleştirmeyi başaracağı konusunda bizleri umutlandırıyor. Bu meseleye dikkatle eğilmek gerekmektedir. Şunu aklımızdan çıkarmalıyız : Çağdaş doğal bilimin içinde beliren keskin hareketler sık sık gerici düşünsel okulların, yan okulların, akımların doğmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla, doğal bilimde bir süre önce beliren devrimin doğurduğu sorunlar ele alınmazsa, doğal bilimciler düşünsel ni-

telikteki bir derginin eylemine dahil edilmezse, militan maddecilik ne militan olabilir, ne de maddecilik. Timiryazev derginin ilk sayısında Einstein'ın — Timiryazev'e göre bu bilgin kendisi maddeciliğin temellerine etkinlikle saldırmıyormuş — teorisinin bütün ülkelerde sayısız burjuva aydın tarafından kapışılmış bulunduğunu belirtmek zorunda kalmıştı. Belirtelim ki, bu sadece Einstein için değil, ondokuzuncu yüzyılın sonundan bu yana yaşamış doğal bilimi reformcularından pek çoğu için sözkonusuydu..

Bu durum karşısında siyasal bir bilinçle davranmak için, anlamamız gereken şudur ki, hiçbir doğal bilim, hiçbir maddecilik — *sağlam düşünsel* temellere dayanmadıkça — burjuva fikirlerin saldırısına ve burjuva dünya görüşünün hortlatılmasına tek başına karşı koyamaz. Kavgayı tek başına sürdürmek ve bunu muzaffer bir şekilde sonuçlandırmak için, doğal bilimci, çağdaş maddeci, Marks'ın temsil ettiği maddeciliğin bilinçli bir taraftarı — yani Diyalektik materyalist — olmak zorundadır. Bu amaca ulaşmak için, **Pod Znamenem Marksizma**'da yazı yazanlar *Hegel'in diyalektiğini maddeci açıdan ve düzenli bir şekil*de incelemelidirler. Yani, Marks'ın **Kapital**'de ve öteki tarihsel siyasal eserlerinde uyguladığı diyalektik. Bu uygulama o kadar başarılı oldu ki, bugün Doğu'da (Japonya, Hindistan ve Çin) milyonlarca insanın — dünya nüfusunun çoğunluğunu teşkil eden, tarihsel etkinsizliği ve uyuşukluğu bugüne kadar birçok ileri Avrupa ülkelerinin gerilemesine, yozlaşmasına yol açmış bulunan milyonlarca yeni insanın — meydana getirdiği yeni sınıfların doğması ve kavga vermesiyle, Marksizm'in doğruluğu ispatlanmıştır.

Hegel'in diyalektiğini araştırmak, yorumlamak, propagandasını yapmak elbette oldukça güçtür. Ve bu yönde yapılacak ilk denemelerde kuşkusuz hatalar da bulunacaktır. Unutmayalım ki, sadece hiçbir şey yapmayan insan hata da yapmaz. Kendimize temel olarak Marks'ın yöntemini — Hegel diyalektiğinin maddeci uygulamasını — alarak, bu diyalektiği her bakımdan geliştirebiliriz ve de geliştirmeliyiz. Dergide Hegel'in temel eserlerinden bölümler yayınlamalı, bunları maddeci açıdan yorumlamalı, Marks'ın diyalektiği uygularken kullandığı yöntemleri örnek alarak açıklamalar yapmalıyız. Aynı şekilde, iktisadi ve si-

yasal ilişkiler düzeyinden elde edeceğimiz diyalektik örneklerinden de yararlanmalıyız. Bunların örneklerine ise yakın tarihte, özellikle çağdaş emperyalist savaşta ve devrimde çokça rastlamak mümkündür. **Pod Znamenem Marksizma**'nın editörleri ve yazarları kanımca, bir «Hegel Diyalektiğinin Maddeci Dostları Derneği» kurmalıdırlar. Çağdaş doğal bilimciler, Hegel'in diyalektiğinde — nasıl aramak gerektiğini biliyorlarsa, biz de onlara yardım etmesini öğrenirsek — doğal bilimdeki devrimin yarattığı ve burjuva modasına hayran aydınların gericiliğe «kaymalarına» yol açan düşünsel sorunlara ilişkin olarak, maddeci açıdan yorumlanmış birtakım cevaplar bulacaklardır.

Bu gibi bir görev yüklenmediği ve bu görevi düzenli bir şekilde gerçekleştirmediği takdirde, maddecilik militan maddecilik durumuna gelemez. Shchedrin'in deyimiyle, kavgacı yerine kendisine karşı kavga verilen durumuna gelir. Bu olmaksızın, ünlü doğal bilimciler — şimdiye kadar pekçok defa olduğu gibi — düşünsel önerilerini ve genellemelerini yapamayacaklardır. Çünkü doğal bilim o kadar büyük bir hızla gelişiyor ve her sahada o kadar derin bir devrimci hareket içinde bulunuyor ki, düşünsel önerilerden vazgeçmesi mümkün değildir.

Son olarak felsefeyle ilişkisi bulunmayan bir örnek vereceğim. Bu örnek, ne de olsa, toplumsal sorunlarla ilgilidir. Zaten **Pod Znamenem Marksizma** da bu tür sorunlara değinmek istemektedir.

Bu örnek, çağdaş uydurma bilimin en büyük, en rezil gerici fikirler için bir araç olarak nasıl kullanıldığını göstermektedir.

Bir süre önce, genç sosyalist'in biri bana Rus Teknik Derneği'nin Onbirinci Dairesi tarafından yayınlanan **Ekonomist** dergisinin ([53]) 1. sayısını (1922) gönderdi. Dergiyi gönderen (ve okuyacak vakti bulunmadığı belli olan) genç, hiç düşünmeden dergideki yazı ile aynı fikirde olduğunu belirtiyordu. (Ne oranda kasten olduğu belli olmamakla birlikte) bu dergi aslında bilim, demokrasi vs. kisvesi altında gizlenmiş çağdaş derebeylerin organı durumundadır.

---

(53) **Ekonomist** — Aralık 1921 - Haziran 1922 dönemin.de Petrograd'da Rus Teknik Derneği Sanayi ve Ekonomi Dairesi tarafından yayınlanan bir dergi. Bu örgütün üyeleri Sovyet gücüne düşman ve eskiden yatırım sahibi durumunda olan burjuva mühendisler ve teknisyenlerdi. Lenin dergiyi «beyaz muhafızların merkezi» olarak nitelendirdi

Bay P.A. Sorokin adında biri bu dergide, «Savaşın Etkisi»ni araştıran geniş, sözde sosyolojik bir yazı yayınlıyor. Bu bilgi dolu makalede yazarın «sosyolojik» eserlerine ve yurtdışındaki birsürü öğretmeniyle meslekdaşma değiniliyor. İşte bilgisinin örneklerinden biri :

Sayfa 83'te şöyle deniliyor :

> «Petrograd'da bugün her 10 000 evliliğe karşı, boşananların oranı 92.2'dir —akıl almaz bir rakam. 100 sona ermiş evlilikten 51.1'i bir yıldan az bir süre devam etmiştir, yüzde 11'i bir aydan az, yüzde 22'si iki aydan az, yüzde 41'i üç ile altı ay arasında, ve sadece yüzde 26'sı altı aydan uzun bir süre. Bu rakamlar şunu göstermektedir : Çağdaş resmi evlilik, evlilik dışı cinsel ilişkiyi gizlemek için bir yoldur, aşıkların iştahlarını «resmi» bir şekilde tatmin etmelerine yarar.»
>
> **(Ekonomist**, sayı 1, s. 83)

Hem şu beyefendi, hem de bu dergiyi yayınlayan ve bu gibi safsatalara yer veren Rus Teknik Derneği kendilerine kuşkusuz demokrasi taraftarları gözüyle bakarlar. Bunlara, derebeyi, gerici, «papazların nüfuzu (okulundan mezun olmuş) uşaklar» diyecek olursak —ki gerçek olan da budur— kendilerine hakaret ettiğimizi düşüneceklerdir.

Burjuva ülkelerde, evlilik, boşanma ve gayrımeşru çocuklar konusundaki yasaları ve gerçek durumu bir parça bilmek dahi, bu konuyla ilgilenen herhangi bir kişiye, çağdaş burjuva demokrasinin —hatta en demokratik burjuva cumhuriyetlerde bile— kadınlara ve gayrımeşru çocuklara karşı feodal bir tutum takındığını, göstermeye yetecektir.

Bu, Menşevikler'i Sosyalist-Devrimciler'i, anarşistlerin bir kısmını ve bunların Batı'daki karşılığı olan partileri demokrasiden dem vurmaktan, Bolşevikler demokrasiyi ihlal ediyor, diye bağırmaktan elbette alıkoymamaktadır. Halbuki gerçekte, evlenme, boşanma ve gayrımeşru çocukların durumu gibi sorunlar bakımından tek tutarlı burjuva demokratik devrim bu devrim olmuştur. Her ülkenin nüfusunun yarısından çoğunun çıkarlarını doğrudan doğruya etkileyen bir meseledir bu. Kendisinden önce önce birsürü burjuva devrim tamamlanmış ve (bunları tamamlayanlar) kendilerine burjuva demokratik adını vermiş olmakla

birlikte, hem gericiliğe ve feodalizme, hem de yönetici ve mülk sahibi sınıfların alışılagelmiş ikiyüzlülüğüne karşı kararlı bir cenk açan ilk ve tek devrim, sovyet devrimi olmuştur.

Her 10 000 evlilikte 92 boşanma Bay Sorokin için eşi görülmemiş bir rakam ise, bu demektir ki : Ya yazar hayattan tamamen tecrit edilmiş bir manastırda büyüdü ve yaşadı. Öyle bir tecrit edilmiş ki, kimse gerçekten böyle bir manastırın varolabileceğini aklından geçirmeyecektir. Ya da yazar gerçeği, gericiliğin ve burjuvazinin çıkarları pahasına tahrif ediyor. Burjuva ülkelerdeki toplumsal koşulları bir parça bilen kişi, (doğal olarak kilise ve yasalarca onaylanmayan) gerçek boşanmaların gerçek sayısının — her yerde — ölçülemeyecek kadar yüksek olduğunu anlar. Bu açıdan bakılınca, Rusya ile öteki ülkeler arasındaki tek fark şudur ; Yasalarımız ikiyüzlülüğü ve kadının ve çocuğunun alçaltılmasını katiyen haklı görmezler. Aksine, bütün ikiyüzlülük ve alçaltmaya karşı açıkça ve devlet adına düzenli kavga açarlar.

Marksist dergi bütün bu çağdaş «okumuş» derebeyleriyle de savaşmak zorunda kalacaktır. Büyük bir olasılıkla bunların bir kısmı devletten para almaktadırlar ve hükümetimiz tarafından gençliğimizi eğitmek için görevlendirilmiş bulunmaktadırlar. Gençlerin eğitimiyle uğraşan eğitim kuruluşlarında yönetici durumunda olan adı dillere düşmüş sapıklar kadar bu iş için uygun olmasalar bile.

Rus işçi sınıfı, gücü ele geçirecek yetenekte olduğunu gösterdi. Ama bu gücü nasıl kullanacağını henüz öğrenmiş değildir. Çünkü durum böyle olsaydı, çok önceden bu gibi öğretmenlere ve eğitilmiş derneklerin üyelerine nazikçe tekmeyi savurur, burjuva «demokrasi»nin bulunduğu ülkelere postalardı. Bu gibi derebeylerin yeri oralarıdır.

Ama Rus işçi sınıfı öğrenecektir çünkü azmetmiştir öğrenmeye.

12 Mart 1922
Pod Znamenem Marksizma sayı 3,
Mart 1922.
İmza : **N. Lenin**

N. I. BUKHARIN'E

Yoldaş Bukharin;

Sana bugünkü **Pravda**'yı gönderiyorum. Hele bak! bulabildiği bütün bilgi akan, moda sözcüklerle hava basan Pletnyov'un aptallıklarla dolu makalesini ([54]) basmak da nereden çıktı? Aptallıklardan ikisini işaretledim ve birsürü soru işareti koydum. Yazarın öğrenmesi gereken «proleter» bilim değil, sadece öğrenmektir. **Pravda**'nın yayın kurulu yazara hatalarını göstermeye niyetli değil mi yoksa? Dur hele, bu; tarihî maddeciliğin **tahriti** demektir! Tarihî maddecilikte oynamak!

Sevgiler,
Lenin

27 Eylül 1922'de kaleme alınmış,
ilk kez 1950'de **Bütün Eserleri'nin**
(Dördüncü Rus Baskısı) 35. cildinde yayınlanmıştır.

(54) Burada sözkonusu edilen yazı, Proletcult'un başkanı V.F. Pletnyov'un 27 Eylül 1922'de Pravda'da yayınlanan «İdeolojik Cephe Üzerine» başlıklı makalesidir.

BİR HATIRA DEFTERİNDEN SAYFALAR

Bir süre önce Rusya nüfusunun okur-yazarlığına ilişkin olarak hazırlanmış bir rapor yayınlandı. **Rusya'da Okur-yazarlık** başlıklı bu rapor (Moskova, 1922) Merkez İstatistik Kurulu Halk Eğitim Şubesi tarafından —1920 sayımı esas alınarak— hazırlanmıştı. Bu raporun yayınlanması çok önemli bir olaydır.

Aşağıya rapordan 1897 ve 1920 yıllarında Rus nüfusunun okur-yazarlığına ait bir bölümü aktarıyorum :

Proleter kültür ve bununla burjuva kültür arasındaki ilişkileri açıklamaya çalıştığımız bir sırada, veriler ve sayılar —hatta burjuva kültürle karşılaştırılsa dahi— çok kötü bir yerde bulunduğumuzu göstermektedir. Beklenildiği gibi de, evrensel okur yazarlıktan halen çok uzakta bulunduğumuz ve —çarlık dönemine kıyasla (1897)— yaptığımız ilerlemenin çok yavaş olduğu ortadadır. Bu durum «proleter kültür»ün aydınlık tepelerinde kanat çırpanlar için ciddi bir uyarı ve kınama olmalıdır. Durum, herhangi bir ileri Batı-Avrupa ülkesinin standardına ulaşmak için ne kadar hızla ve ne kadar yaygın bir şekilde çalışmamız

gerektiğini göstermektedir. Yine durum göstermektedir ki, proleter kazançlarımız esasına göre, gerçek kültürel bir standarda ulaşmak için bugün çok yaygın bir çalışma sürdürmeliyiz.

Kendimizi bu apaçık, ama çok teorik bir öneriyle sınırlamamalıyız. Gelecek sefere üç yıllık bütçemizi gözden geçirirken meseleye pratik bir açıdan da değinmeliyiz. Doğal olarak, ilk defa devlet dairelerinin giderlerini kısacağız — Halk Eğitim Komiserliği hariç— ve bu şekilde tasarruf edilen paraları bu kuruluşun ihtiyaçları için kullanacağız. İçinde bulunduğumuz yıl gibi kaynaklarımızın izafi olarak bol olduğu bir zamanda, öğretmenlerin ekmek payını artırmaktan sarfınazar etmemeliyiz

Genel anlamda, halk eğitimi konusunda şu anda yürütülen eylem çok sınırlıdır, denilemez. Eski öğretmenleri alışkanlıklarından vazgeçirmek, yeni sorunlara ilgilerini çekmek, yeni eğitim yöntemlerine karşı ilgi duymalarını sağlamak ve dini ilgilendiren sorunlara eğilmelerini mümkün kılmak amacıyla birtakım çalışmalar sürdürülmelidir.

Ama esas yapmamız gerekeni yapmıyoruz. Herhangi bir kültür istiyorsak (proleter — hatta burjuva — kültür), öğretmeni daha değişik bir düzeye muhakkak çıkarınalıyız. İşte bunu yapmıyoruz, ya da yaptıklarımız yetersiz oluyor. Kendimizi o yarı-Asyatik umursamazlıktan kurtaramadık henüz ve elimizde bir sürü imkân bulunmakla birlikte, kararlı bir çalışma sürdürmedikçe de kurtulamayacağız. Çünkü dünyanın hiçbir yerinde halk yığınları gerçek kültürle —ülkemizde olduğu gibi— bu kadar ilgilenmemektedir. Hiçbir yerde, bu kültürün sorunları —bizim yaptığımız gibi— bu kadar etraflı ve düzenli bir şekilde ele alınmamaktadır. Başka hiçbir ülkede devlet gücü işçi sınıfının elinde değildir. O işçi sınıfı ki, kültürünün demeyeceğim, ama okur-yazarlığının eksikliklerini çok iyi bilmektedir. Hiçbir yerde —yine ülkemiz hariç tutulursa— işçi sınıfı bu konuda durumunu düzeltmek için gerekli fedakârlığı yapabilecek hazırlıkta değildir, ne de yapmaktadır.

İlk tedbir olarak, kamusal ilk öğretimin isteklerini yerine getirmek için devlet bütçesini ayarlamak konusunda çok az şey yapmaktayız. Halk Eğitim Komiserliği'nde dahi çoğu zaman devlet yayınevlerinden birinde çalışan utanç verici derecede gururlu görevlilere rastlamaktayız. Bu, devletin, yayın evlerine değil de, öncelikle okuyacak insan olup olmadığına, okuyabilen in-

san sayısının yüksek olmasına ve böylelikle geleceğin Rusyasında kitap yayının daha yaygın bir siyasal sahayı kaplamasına dikkat etmesi ilkesine ters düşmektedir. Eski (ve kötü) alışkanlığımızdan ötürü halk arasında okur-yazarlık gibi genel siyasal soruna eğilmek yerine, zamanımızın ve gücümüzün çoğunu halâ teknik sorunlara — sözgelimi, kitap yayını sorununa — ayırıyoruz.

Merkez Mesleki Eğitim Kurulu'nu alacak olursak, göreceğiz ki, orada da dairelerin kendilerine özgü çıkarlarının yarattığı sunilik, gururluluk sözkonusudur ve yaygın halk eğitiminin isteklerine uygun düşmeyen birsürü şey vardır. İlk defa genç fabrika emekçilerimizin eğitimini düzene sokmak, bu yöne ağırlık vermek gibi haklı bir istek sözkonusudur ama, Merkez Mesleki Eğitim Kurulu'nda bulunan şeylerin pek azı bu isteği haklı gösterecek niteliktedir. Bu Kurul'un yöneticilerine baktığımız zaman, çoğunun gururlu, uyduruk olduklarını görecek, bunların değiştirilmesi gerektiği sonucuna varacağız. Halk arasında okur-yazarlığı yaymak amacıyla, halen proleter ve köylü devletten tasarruf edebileceğimiz —etmemiz gereken— birsürü şey bulunmaktadır. Bunu gerçekeştirmek için de, yarı-aristokratik tiplerin oyuncağı durumuna gelmiş kurumları kapatmalıyız. Kendileri olmaksızın da bu işi yapacağımız —yapmamız gereken (ve uzun bir süre yapabileceğimiz)— kurumları kapatmalıyız. Çünkü istatistiklerden halkın okur-yazarlık durumu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Öğretmeni, burjuva toplumda erişemediği, erişemeyeceği bir düzeye çıkarmalıyız. Bu apaçık bir mantıksal önermedir, ispatlamak gerekmez. Öğretmeni daha yüksek bir kültür düzeyine ulaştırmak, bu gerçekten eşsiz ödevi için kendisini en iyi şekilde eğitmek ve en önemlisi —evet en önemlisi— maddi durumunu düzeltmek için; yani bu duruma gelebilmek için, sürekli olarak, yöntemli ve tutarlı bir şekilde çaba sarfetmeliyiz.

Öğretmenleri, istisnasız bütün burjuva ülkelerde arkasında gizlendikleri burjuva sisteminin siperlerinden alıp Sovyet sisteminin siperine sokmak için, kendilerini örgütlemek konusunda gösterdiğimiz çabaları düzenli bir şekilde artırmalıyız. Bu yapılınca, onların da yardımıyla, köylüler burjuvaziyle işbirliğine girişmekten vazgeçirilip proletarya ile işbirliği yapacak duruma getirilmiş olacaklardır.

Bu açıdan büyük önem taşıyan köylere ziyaretler meselesine kısaca işaret etmek isterim. Evet, bu tür ziyaretler yapılmaktadır ve düzenli olarak yapılmalıdır. Köylere ziyaret gibi tedbirler sözkonusu olduğu zaman, paradan kaçınmamalıyız. Kaldı ki, geçmişteki tarihsel dönemin ürünü olan devlet mekanizması için harcadığımız para çoğu zaman boşa gitmektedir.

Aralık 1922'de Sovyetler Kurultayı'nda yapacağım konuşma için, kent emekçilerinin köylülere uzattıkları yardım eline ilişkin olarak bilgi topladım. Bilgilerin bir kısmını Yoldaş Khodorovsky topladı. Şimdiye kadar bu soruna eğilememiş ve Kurultay yoluyla propagandasını yapmamış olmam nedeniyle, meseleyi şimdi tartışılmak üzre arkadaşlara sunuyorum.

Burada temel siyasal bir sorunla yüzyüzeyiz —kent ile taşra arasındaki ilişkiler— ve bu, devrimimizin bütünü açısından büyük önem taşımaktadır. Burjuva devlet bütün eylemlerini yöntemli bir şekilde kent emekçilerini uyuşturmak amacına yöneltir. Bunun için de, çarcı ve burjuva partiler pahasına ve devletin parasını kullanarak, bütün literatürü bu amacını gerçekleştirmek işine uygun bir biçime sokar. Biz ise, aksine, kent emekçisinin —kırsal proleterya arasında sosyalist fikirleri yayabilecek etkinlikte— bir araç olmasını sağlamak için, siyasal gücümüzden yararlanmalıyız, yararlanabiliriz de.

«Sosyalist» dedim, dedim ama, korkarım ki bu yanlış anlaşmalara yol açacak, ya da çok yüzeyde kalan bir şekilde anlaşılacaktır. Bu nedenle belirli koşullar altında bu kullanış biçiminin geçerli olduğunu hemen belirtmek isterim. Söylediklerim asla, taşrada tezelden tertemiz sosyalist fikirler, sadece sosyalist fikirler yayımlayız, anlamında alınmamalıdır. Taşra sosyalizm için zorunlu olan maddi temelden yoksun olduğu sürece, bu tür eylemler zararlı —hatta diyebilirim ki vahim— sonuçlar doğurabilir.

Bu bir gerçektir. Kırsal yörelerde sosyalizmi yerleştirmek gibi önceden tasarlanmış bir amaca yönelmeden, işe kent ile taşra arasındaki ilişkileri kurmakla başlamalıyız. Şu anda bu (sosyalizmi kurmak amacı) gerçekleştirilemez. Şu anda bu tür birşeyi amaçlamak zamansızdır ve davaya yararlı olacağı yerde zararlı olacaktır.

Bununla birlikte, görevimiz, kent emekçileri ile kırsal emekçi halk arasında ilişkiler, kolayca yaratılabilecek bir kader birliği biçimi kurmaktır. Bu, gücü elinde bulunduran işçi sınıfının temel görevlerinden biridir. Bu amaca ulaşmak için birtakım fabrika işçileri örgütleri kurmalıyız (Parti, sendika ve özel), Bu örgütler kendilerini, köylerin kültürel kalkınmasına yardım, işine adayacaklardır.

Bütün kent gruplarını bütün köy gruplarına «bağlamak»; böylelikle her emekçi—sınıf grubunun —«bağlı» olduğu köy grubunun kültürel ihtiyaçlarına hizmet etmesini sağlayacak—her fırsattan, her olanaktan yararlanmasını mümkün kılmak düşünülebilir mi? Yoksa başka ilişki biçimleri bulmak mümkün olacak mıdır? Burada tek amacım, arkadaşların dikkatini bu konuya çekmek için, sorunu ortaya dökmektir. (Yoldaş Khodorovsky'nin dikkatimi çektiği) Batı Sibirya'daki tecrübeye değinmek ve bu devasa; tarihi kültürel görevi bütün haşmetiyle sizlere sunmakla yetineceğim.

Resmi bütçemiz ve resmi kanallar dışında, kırsal yöreler için hiçbir şey yapmıyoruz. Evet, ülkemizde kent ile taşra arasındaki ilişkilerin yapısı kendi kendine ve kaçınılmaz olarak değişmektedir. Kapitalizm döneminde kent, taşraya siyasal, iktisadi, ahlâki ve fiziksel yozlaşmayı getirdi. Bizim durumumuzda ise bunun tam aksi olmaktadır. Ama, tekrar ediyorum, değişiklikler kendi kendine, spontane bir şekilde olmaktadır. Değişiklikler bilinçli, yöntemli ve düzenli bir şekilde yapılırsa, geliştirilebilir (ve sonraları yüz katına çıkarılabilir).

Ancak sorunu inceledikten, her çeşitten işçi örgütleri kurduktan — bu örgütlerin bürokratik hale dönüşmelerini engelleyecek herşeyi yaptıktan — ve sorunu ele alıp tartışmalarını, işe başlamalarını sağladıktan sonradır ki, ilerlemeye başlıyabiliriz (ve o zaman yüz kat daha hızlı bir şekilde ilerleyeceğiz elbette).

2 Ocak 1923
Pravda, sayı 2,
4 Ocak 1923
İmza : **N. Lenin**

İŞBİRLİĞİ ÜZERİNE
II

Yeni İktisadi Siyaset'e ilişkin olarak ne zaman birşey yazdımsa, 1918'de devlet kapitalizmi konusunda yazdığım makaleye (55) değindim. Bu makale çok defalar bir takım genç arkadaşların kafalarında kuşkular uyandırmıştır. Ama onların bu kuşkuları genellikle soyut siyasal hususları içeriyordu.

Siyasal gücü elinde bulunduran işçi sınıfın üretim araçlarına sahip olduğu sistem için «devlet kapitalizmi» terimi kullanılamaz, gibi geliyordu bu arkadaşlara. Ne var ki, «devlet kapitalizmi» terimini **birincisi** şimdiki durumumuz ile Sol Komünistler'le (56) aramdaki tartışma sırasındaki durumumu,

(55) Lenin burada «Sol Kanadın Safdilliği ve Küçük - burjuva Zihniyeti» başlıklı makaleye değiniyor. (Bakınız : **Bütün Eserleri**, C. 27).

(56) **Sol Komünistler** — (B.) R.K.P. içinde Bukharin'in önderliğindeki oportünist gurup. Gurup 1918'in başında, Parti'de Brest Barışını imzalama sorunu tartışıldığı bir sırada ortaya çıktı. Devrimci savaşa değgin Solcu sloganlar kisvesi altında, Sol Komünistler gurubu —o ara dek elinde ordusu bulunmayan— Sovyet Cumhuriyeti'ni emperyalist Almanya'ya karşı savaşa sokmak gibi maceraperest bir siyaset güttü; dolayısıyla Sovyet gücünü tehlikeye soktu.

tarihsel olarak bağlamak amacıyla kullandığımı; ayrıca, o günlerde, devlet kapitalizminin şimdiki ekonomimizden çok daha üstün olacağını iddia ettiğimi, anlamadılar bu genç arkadaşlar. Alışılagelmiş devlet kapitalizmi ile, okuyucuya Yeni İktisadi Siyaset'i sunarken de dokunduğum alışılmamış —hatta hiç alışılmamış— devlet kapitalizmi arasındaki sürekliliği göstermem gerekiyordu. **İkincisi**, pratik amaç benim için her zaman önemliydi. Yeni İktisadi Siyasetimiz'in pratik amacı ise imtiyazlar tanımaktı. Bulunduğumuz koşullar içinde, ülkemizde tanınacak imtiyazlar kuşkusuz saf bir devlet kapitalizmi olabilirdi. İşte devlet kapitalizmi konusunu bu şekilde tartıştım.

Ancak, devlet kapitalizmini gerektiren bir başka yönü daha var meselenin. Bu ise kooperatifler meselesidir.

Kapitalist devlette kooperatifler, kuşkusuz, kollektif kapitalist kuruluşlar durumundadır. Bugünkü iktisadi koşullarımız içinde, sadece ulusal toprakar üzerinde kurumuş ve sadece işçi — sınıfı devletinin denetimindeki özel kapitalist girişimleri, tutarlı sosyalist türde girişimlerle —üretim araçları, girişimlerin üzerinde kurulduğu topraklar, devlete ait olan girişimler— birleştirirken, üçüncü tür bir girişim —kooperatifler— sorunu ortaya çıkmaktadır. Bundan önce kooperatiflere ötekilerden ayrı türde bir girişim olarak bakılmazdı. Özel kapitalizmde, kollektif girişimler, özel girişimlerden farklı olduğu gibi, kooperatif girişimler de kapitalist girişimlerden farklıdır. Devlet kapitalizminde, kooperatif girişimler resmi kapitalist girişimlerden farklıdır. Birincisi, çünkü bunlar özel girişimlerdir; ikincisi, çünkü bunlar kolektif girişimlerdir. Bugünkü sistemimizde, kooperatif girişimler özel kapitalist girişimlerden farklıdır, çünkü kollektif girişimlerdir bunlar. Ama şayet bunların üzerinde kuruldukları toprak ve üretim araçları devlete, yani işçi sınıfına aitse, o zaman kooperatif girişimler sosyalist girişimlerden farklı değildir.

Kooperatifler tartışıldığı zaman bu durum yeteri kadar gözönüne alınmamaktadır. Siyasal sistemimizin kendine özgü özel-

---

Bunlar, aynı şekilde, tek - kişi yönetiminin başlatılmasına, emek disiplinine, Sovyet sanayinde burjuva uzmanların kullanılmasına karşı çıktılar. Lenin'in önderliğindeki Komünistler'in siyasetini kesin bir şekilde bertaraf etti.

likleri nedeniyle, kooperatiflerimizin istisnai bir önem kazandığı meselesi unutulmaktadır. Eğer imtiyazları —ki bunlar aslında pek fazla gelişmedi— bir kenara koyacak olursak, bizim koşullarımız içinde işbirliği, hemen hemen her zaman sosyalizmle özdeş duruma gelmektedir.

Ne demek istediğimi açıklayayım. Robert Owen'den itibaren, eski işbirlikçilerin planları niye akıl almaz bir nitelik taşıyordu? Çünkü sınıf kavgası, işçi sınıfının siyasal gücü eline geçirmesi, sömürücü—sınıf yönetiminin yıkılması gibi birtakım temel sorunları önemsemeden, bu kişiler çağdaş toplumu sosyalizme uygun bir şekle sokabileceklerini hayal ettiler. Bu nedenle biz, bu «kooperatif» sosyalizmini gerçekten akıl almaz olarak düşünmekte haklıyız. Aynı şekilde, nüfusu kooperatif topluluklara ayırmak yoluyla, sınıf düşmanlarını sınıf işbirlikçilerine, sınıf kavgasını sınıf barışına (sınıfsal ateş—kes de denebilir buna) dönüştürmek çok romantiktir, bayağılıktır.

Şimdi, siyasal güç emekçi sınıfın elinde bulunduğu için, sömürücülerin siyasal gücü yokedildiği için ve bütün üretim araçları — işçi devletinin gönüllü olarak sömürücülere belirli sınırlar içinde belirli bir süre için imtiyaz biçiminde verdikleri hariç — işçi sınıfının elinde olduğu için, işler bakın ne kadar değişmiştir.

Şimdi şunu söylemeye hak kazanmış bulunmaktayız: Bizim için işbirliğinin gelişmesi dahi (yukarıda belirtilen «küçük» istisna bir kenara) sosyalizmin gelişmesiyle özdeştir. Aynı zamanda, kabul etmeliyiz ki, sosyalizme bakış açımızda da köklü bir değişiklik olmuştur. Bu değişiklik şudur : Eskiden, özellikle siyasal kavga, devrim, siyasal gücü elde etme meselelerine önem verdik, önem vermek zorundaydık. Şimdi ağırlık noktası barışçı, örgütsel, «kültürel» eyleme kaymaktadır. Uluslararası ilişkilerimiz olmasaydı, kendi yerimiz için dünya çapında bir savaşa girişmek durumu olmasaydı ,ağırlık noktası eğitimsel çalışmaya kayıyor, diyebilirdim. Bunları bir kenara bırakırsak ve kendimizi dahili iktisadi ilişkilerle sınırlarsak, göreceğiz ki eylemimizin ağırlık noktası gerçekten eğitime kaymaktadır.

Bu dönemi belirleyen iki ana görevimiz bulunmaktadır : Birincisi, şu anda hiçbir yararı olmayan, tamamen bir önceki dönemden aldığımız devlet mekanizmasını yeniden örgütlemek. Geçtiğimiz beş yıllık kavga döneminde, bu yeniden örgütleme

işini yapamadık, yapamazdık da. İkinci görevimiz ise köylüler arasında eğitim çalışmaları sürdürmektir. Ve köylüler arasında yürütülecek bu eğitim çalışmasının iktisadi hedefi de köylüleri kooperatif topluluklar biçiminde örgütlemektir. Eğer köylülerin hepsini kooperatiflerde örgütlemiş olabilseydik, bugün her iki ayağımızla da sosyalizm üzerinde dimdik durabilirdik. Ne var ki bütün köylülerin kooperatif topluluklar şeklinde örgütlenmesinin ön koşulu köylülerin (köylülerin diyorum, ezici çoğunluk bunlar olduğu için) belirli bir kültür düzeyine ulaşmış olmalarıdır. Bu ise kültür devrimi yapılmadan gerçekleştirilemez.

Bize muhalif olanlar, yetersiz bir kültür düzeyinde bulunan bir ülkede sosyalizmi kurmak için acele ettiğimizi tekrar tekrar söylediler. Ama biz teorinin (her tür bilgiçlik taslayanların teorisinin) emretiği uçtan değil de, öteki uçtan işe başladığımız için bu kişiler yanlış fikirlere saplandılar. Çünkü, ülkemizde siyasal ve toplumsal devrim —şu anda karşı karşıya bulunduğumuz— kültür devriminden önce geldi.

Bu kültür devrimi ülkemizi tamamen sosyalist bir ülke yapmaya yetecektir. Ancak —cahil olmamız nedeniyle— sadece kültürel nitelikte birtakım büyük güçlükler bulunduğu gibi, maddi güçlükler de bulunmaktadır, (çünkü kültürlü olmak için, maddi üretim araçlarını bir miktar geliştirmiş olmak, maddi bir temelimiz bulunmak gerekir).

6 Ocak 1923
İlk kez **Pravda**'nın 115.
ve 116. sayılarında, 26
ve 27 Mayıs 1923 tarihlerinde yayınlanmıştır.
İmza : **N. Lenin**

DEVRİMİMİZ
(N. Sukhanov'un Notları Dolayısıyla)
I

Son zamanlarda Sukhanov'un devrim üzerine yazdığı notları inceliyorum. İnsanın gözüne çarpan şey, bütün küçük-burjuva demokratlarımızın ve İkinci Enternasyonal'ın bütün kahramanlarının bilgiçlik taslamalarıdır. Bunların hepsi de yüreksizdirler. Sıra Alman modelinden en küçük bir sapma yapmaya gelince, içlerinden en iyileri dahi belirli koşullar ileri sürerler. Bu özellik bütün küçük-burjuva demokratların ortak özelliği olup devrim boyunca kendini göstermiştir. Bunların hepsi bir yana, insanı asıl şaşırtan şey bunların geçmişi körü körüne taklit etmeleridir.

Hepsi kendilerine Marksist adını verirler ama, bunların Marksizm kavramı akıl almaz bir şekilde bilgiçlik taslama niteliğindedir. Marksizm'de neyin kesin olduğunu —yani, Marksizm'in devrimci diyalektiğini— hiç anlayamamışlardır. Marks'ın şu basit cümlesini dahi kesinlikle anlayamamışlardır : Devrim zama-

nında mümkün olan en çok esneklik ([57]) gerekmektedir. Marks mektuplarında —yanılmıyorsam 1856'daydı— Almanya'da devrim için gerekli ortamı yaratabilecek bir köylü savaşıyla işçi - sınıfı hareketinin ([58]) birleştirilebileceğini umduğunu söylemişti. Bunu dahi görmediler. Bu basit sözleri dahi gözardı eder, kedinin ciğerin etrafında dolanması misali, döner dururlar.

Davranışları, bu kişilerin korkak reformistler olduklarını, bırakın burjuvaziden kopmaya, ondan sapmaya bile korktuklarını ortaya çıkarır. Ve bu korkaklıklarını kocaman laflarla, tumturaklı lafazanlıklarla gizlemeye çabalarlar. Ancak kişiyi asıl şaşırtan —sadece teorik açıdan bile olsa— şu Marksist fikirleri kavramak konusundaki yeteneksizlikleridir : Şimdiye dek Batı Avrupa'da kapitalizmin ve burjuva demokrasinin belirgin bir gelişme çizgisi izlediğini görmüşlerdir. Ama **teferruatta gerekli değişiklikler yapılmadan,** (dünya tarihinin genel gelişmesi açısından önemsiz olsa dahi) birtakım düzeltmeler yapılmadan bu çizginin model olarak alınamayacağını anlamamaktadırlar.

Birincisi; devrim ilk emperyalist dünya savaşına bağlıydı. Böylesi bir devrim savaşın getirdiği yeni özellikler, ya da yeni çeşitlilikler göstermek durumundaydı. Çünkü dünya üzerinde böylesi bir durumda buna benzer bir savaş sözkonusu olmamıştır bugüne kadar. Görüyoruz ki, en zengin ülkelerin burjuvazileri —savaştan bu yana— «normal» burjuva ilişkileri onarmayı başaramamışlardır. Ama bizim reformistlerimiz —devrimciymiş gibi hareket eden küçük burjuvazi— normal burjuva ilişkilerin sınır olduğuna inandılar, hâlâ da inanıyorlar. (Buraya kadar ilerleyeceksin - daha fazla ileri gitmek yok). Ve bunların «normal» kavramları bile çok kalıplaşmış ve sınırlıdır.

---

(57) Burada, büyük bir ihtimalle, Marks'ın **Fransa'da İç Savaş**'ta Paris Komünü'nü anlatırken kullandığı «oldukça esnek bir siyasal biçim» deyimiyle (bakınız : K. Marks ve F. Engels, **Seçilmiş Eserleri**, C. 1, Moskova, 1962, ss. (473 - 90), yine Marks'ın Ludwig Kugelmann'a yazdığı 12 Nisan 1871 tarihli mektubun da (bakınız : K. Marks ve F. Engels, **Seçilmiş Eserleri**, C. 2, Moskova, 1962, ss. 463 - 64), övgü niteliğinde kullandığı «Parisliler'in esnekliği» deyimine değinilmektedir.

(58) Lenin, Marks'ın Engels'e yazdığı 16 Nisan 1856 tarihli mektubun şu bölümünü hatırlamaktadır : «Almanya'daki mesele, proleter devrimi Köylü Savaşı'nın bir ikinci dönemiyle desteklemek imkânına bağlıdır. O zaman şahane bir iş yapılmış olacaktır». (Bakınız : Marks ve Engels, **Seçilmiş Mektupları**, Moskova, 1965, s. 92).

Ikincisi ; dünya tarihinin gelişmesi —bir bütün olarak— genel yasaları izler. Ama bu asla, **gelişmenin belirli** dönemlerinde biçim ya da (aşama) sırasında özel durumların ortaya çıkacağı, gerçeğini dışarıda bırakmaz. Aksine, ta başından varsayar. **İşte** bu reformistler bu fikirden tamamen yoksundurlar. Sözgelimi, akıllarının köşesinden bile geçmez ki, Rusya; uygar ülkelerle, ilk kez bu savaş sayesinde uygarlıkla ilişki kuran ülkeler —bütün Doğu'lu, (Avrupalı olmayan) ülkeler— arasındaki sınırda durduğu için birtakım kendine özgü özellikler göstermek zorundaydı, gösterebilirdi. Bu özellikler elbette dünyanın genel gelişme çizgisine uygundu. Bununla birlikte ve bunlar sayesinde Rusya'nın devrim deneyi, Batı—Avrupa ülkelerindekilerden farklı olmuştur. Yine Rus deneyi, devrim Doğu'ya doğru kayarken, birtakım kısmi yenilikleri de birlikte getirmiştir.

Batı-Avrupa Sosyal-Demokrasisi'nin gelişmesi sırasında ezbere öğrendikleri iddia —sosyalizm için henüz hazır değiliz; (aralarından birtakım «bilgili» beyefendilerin belirttikleri gibi) ülkemizde sosyalizmin tarafsız iktisadi temelleri bulunmamaktadır— gerçekten çok kalıplaşmıştır. Hiçbiri akıllarından şu soruyu geçirmezler : Peki, kendini bilinçli emperyalist savaşın yarattığı bir devrim ortamında bulan halk ne olacak? Durumunun umutsuzluğundan etkilenerek, kendisine en azından —uygarlığın gelişmesi içinin yararlı— bir yerde alışılmamış koşulları getirmesi imkânı olan bir kavgaya atılmak istemeyecek miydi?

«Rusya'nın üretici güçlerinin gelişmesi, sosyalizmi mümkün kılacak düzeye ulaşmamıştır». İkinci Enteryasyonal'ın bütün kahramanları — tabii Sukhanov da dahil olmak üzere — hep bu görüş etrafında dolanır dururlar. Bu apaçık görüşün bin telden çalar ve devrimimizin kesin ölçüsü olduğunu sanarlar.

Ortam Rusya'yı emperyalist dünya savaşının içine çekti — Batı Avrupa'daki aşağı yukarı her etkin ülkeyle birlikte — ve Doğu'da devrimlerin başlamak üzere olduğunu, ya da kısmen başladığını gösterdi. Peki, ya bu ortam, Rusya'yı ve Rusya'nın gelişmesini — en az bir Marksist kadar Marksist olan Marks'ın 1856'da Prusya için mümkün gördüğü gibi — «köylü savaşı» ile işçi - sınıfı hreketini birleştirmeyi başarabilmemiz için gerekli olan koşulları yarattıysa?

Durumun tamamen umutsuz oluşu — işçilerin ve köylülerin çabalarını on katına çıkararak — uygarlığın temel gereklilik-

lerini Batı Avrupa ülkelerine kıyasla değişik bir biçimde yaratmak fırsatını bize vermişse, bu, dünya tarihinin genel gelişme çizgisini değiştirir mi? Bu dünya tarihinin genel gelişmesi içine girmiş bulunan, ya da halen giren bütün ülkelerdeki temel sınıflar arasındaki temel ilişkileri değiştirir mi?

Eğer sosyalist yapım için belirgin bir kültür düzeyi gerekiyorsa (ki bu belirgin «kültür düzeyi»nin ne olduğunu kimse söylemez; bu her Batı- Avrupa ülkesinde değişmektedir), neden ilk kez o belirgin kültür düzeyinin ön koşullarını devrimci şekilde gerçekleştirmekle başlamayalım işe, ondan sonra da, işçilerin ve köylülerin hükümeti ve Sovyet sistemi yardımıyla öteki uluslara yetişmek işine geçmeyelim?

16 Ocak 1923

DEVRİMİMİZ
(N. Sukhanov'un Notları Dolayısıyla)
II

Sosyalizmi kurmak için uygarlık zorunludur, diyorsunuz. Güzel. Peki, neden ilk önce toprak ağalarının ve Rus kapitalistlerinin kovulması gibi, ülkemizde bu uygarlığın ön koşullarını yaratmayalım, ondan sonra da sosyalizme doğru hareket etmeyelim? Bu olayların normal tarihsel aşama sürecinde gelişmesinin mümkün olmadığını, buna izin verilemeyeceğini nerede, hangi kitapta okudunuz?

Yanılmıyorsam, Napolyon şöyle demişti : **On s'engage et puis... on voit».** Bunun anlamı şudur : «İlk defa ciddi bir kavgaya gir, ondan sonra ne olacağını izle». Evet, gerçekten de Ekim 1917'de ciddi bir kavgaya girdik; ondan sonra da gelişmenin Brest barışı, Yeni İktisadi Siyaset vs. gibi teferruatını — dünya tarihi açısından, gerçekten teferruattı bunlar — gördük. Ve şimdi kuşkusuz söylenebilir ki, genel olarak zafere ulaştık.

Sukhanov'larımız — daha da sağdaki Sosyal - demokratlar bir yana — devrimlerin başka şekilde yapılabileceğini dahi akıllarından geçirmezler. Avrupalı kuş beyinlilerimiz, nüfusları çok daha yaygın olan, toplumsal koşulları çok daha değişik olan Doğulu ülkelerde oluşacak devrimlerin, kuşkusuz Rus devriminden de daha farklı özellikler göstereceğini akıllarından geçirmezler.

Kautsky'ci çizgide yazılmış bir kitap, zamanında çok yararlı bir nesneydi. Bunu teslim ediyoruz. Ama, buna rağmen, dünya tarihinin gelecekteki gelişmesinin biçimlerinin önceden kestirilebileceği şeklinde bu kitapta ortaya çıkan fikir artık bir kenara atılmalıdır. Hâlâ bu fikirde olanların aptal olduklarını söylemenin zamanı gelmiştir.

17 Ocak 1923
117 sayı ve 30 Mayıs 1923
tarihli **Pravda**'da yayınlanmıştır.
İmza : **Len'n.**

ÖĞRENMEK ÜZERİNE

Devlet mekanizmamızı geliştırmek amacıyla, «işçiler ve Köylüler Müfettişliği (59)», kanımca, ne niceliği artırma çabası içinde ne de aceleci olmalıdır. Şimdiye kadar devlet mekanizmamızın verimine çok az ilgi gösterebildik, çok az düşünebildik bu konuda. Bu nedenle, devlet mekanizmasını en iyi şekilde örgütlemek için özel bir dikkat göstermek, İşçiler ve Köylüler Müfettişliği'ne — en iyi Batı Avrupa standartları ayarında— yetenekli işçilerden oluşmuş bir yönetim getirmek çok yerinde olacaktır. Bu elbette sosyalist bir cumhuriyet için çok alçak gönüllü bir koşuldur. Ne var ki, ilk beş yıllık deneylerimiz kafalarımızı güvensizlik ve kuşku ile doldurmuştur. Sözgelimi, birtakım adamların «proleter» kültür konusunda teferruta girdiklerini —hem de küstahça— duyduğumuz zaman, bu güvensizlik ve kuşku elimizde olmadan doğmaktadır. Başlangıç olarak, gerçek burjuva kültürle yetinmeliyiz. Başlangıç olarak, gerçek burjuva kültürle yetinmeliyiz. Başlangıç olarak, burjuva—öncesi kültürün daha kaba —yani bürokratik kültür ya da serf

(59) **İşçiler ve Köylüler Müfettişliği** Lenin'in girişimiyle, Sovyet gücünün ilk aylarında kurulan Halk Devlet Kontrolu Komiserliği esas alınarak, Şubat 1920'de kuruldu.

kültürü gibi— türlerinden vazgeçmekten hoşnut olmalıyız. Kültür meselelerinde, acelecilik ve kapsamı geniş tutulmuş tedbirler çok zararlıdır. Genç yazarlarımızın ve militanlarımızın pek çoğu bunu kafalarına sokmak zorundadırlar.

Öyleyse, devlet mekanizmamız konusunda, geçmiş deneylerimizin ışığı altında, daha yavaş ilerlemenin daha iyi olacağı sonucunu çıkarmalıyız.

Devlet mekanizmamız —hadi perişan demeyelim— öyle acınacak bir durumdadır ki, ilk olarak bunun eksikliklerivle nasıl savaşacağımız meselesini etraflıca düşünmeliyiz. Bu arada şunları da unutmamalıyız : Bu eksikliklerin kökleri geçmişe dayanır; o geçmiş ki, devrilmiştir ama tamamen ortadan kaldırılmamıştır, uzak geçmişin malı olmuş bir kültür, aşamasına gelmemiştir. Kasten kültür diyorum, çünkü bu gibi konularda kültürümüzün, toplumsal hayatımızın ve alışkanlıklarımızın ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiş şeylere sadece başarılmış gözüyle bakabiliriz. Denilebilir ki, toplumsal sistemimizin iyi yanları doğru bir biçimde araştırılmamış, anlaşılmamıştır. Çok aceleyle üzerlerine eğilinmiş, doğrulanmamış ya da denenmemiş, deneylerle pekiştirilmemiş, dayanıklıkları sağlanmamıştır vs. Beş yıl gibi bir sürede, çarlıktan Sovyet sistemine baş döndürücü bir hızla geçildiği bir devrim döneminde elbette başka bir şey beklenemezdi.

Birşeyler yapmanın zamanı gelmiştir. Çok hızlı gelişmeye, övünmeye vs. karşı içten bir kuşku göstermeliyiz. Her saat başı attığımız adımları denemeli, her dakikayı değerlendirip her an adımlarımızın dayanıklı olmadığını yapmacık olduğunu yanlış anlaşıldığını ispatlamalıyız. En zararlı şey acelecilik olacaktır. En zararlı şey; en azından birşeyler biliyoruz, gerçekten sosyalist, Sovyet vs. adını verebileceğimiz yeni bir devlet mekanizmasını kurmak için zorunlu unsurlardan bir kısmı elimizde bulunuyor, gibi birtakım varsayımlara güvenmek olacaktır.

Hayır, elimizde böyle bir mekanizma bulunmamaktadır; ne de bunun unsurları. Ve şunu hatırlamak zorundayız : Bu yapıma zaman kaydı koymamalıyız; yapım yılları gerektirecektir.

Bu mekanizmayı kurmak için elimizde hangi unsurlar bulunmaktadır? Sadece iki tane : Birincisi, sosyalizm için kavga

vermekte olan işçiler. Bu unsur yeteri kadar eğitilmiş değildir. Bize daha iyi bir mekanizma kurmak ister, ama nasıl yapılacağını bilmemektedir. Bir mekanizma kuramıyor bu emekçiler. Bunu yapmak için zorunlu olan kültürü henüz elde etmiş değillerdir. Ve zorunlu olan da kültürdür. Acelecilikle, saldırıyla, kuvvetle yada çabayla — ya da genellikle — en iyi insan nitelikleriyle bu konuda hiçbir başarı elde edilemez. İkincisi, elimizde bilgi, eğitim ve öğretim gibi unsurlar bulunmaktadır. Ama öteki ülkelere kıyasla, bunlar gerçekten gülünç bir şekilde yetersizdir.

Yine bu konuda, unutmamalıyız ki, bilgi yetersizliğimizi coşku, acelecilik vs. ile hasıraltı etmek (ya da hasıraltı edebileceğimizi düşünmek) eğilimindeyiz.

Devlet mekanizmamıza yeni bir ruh getirmek için şunları yapmalıyız : Birincisi, öğrenmek. İkincisi, öğrenmek. Üçüncüsü, yine öğrenmek. Ondan sonra bakalım bu öğrendiklerimiz ölü bir mektup, ya da göstermelik bir laf olarak mı kalıyor (ki gerçekten çoğu zaman böyle olduğunu içtenlikle itiraf edelim), yoksa kendimizin bir parçası, toplumsal hayatımızın temel unsurlarından biri, durumuna mı geliyor.

2 Mart 1923'te yazılmış,
49 sayı ve 4 Mart 1923
tarihli **Pravda**'da yayınlanmıştır.
İmza : **N. Lenin**

SER YAYINLARI : 5 — V. İ. LENİN
KÜLTÜR VE KÜLTÜR İHTİLALİ ÜZERİNE

Dizgi ve Baskı : Bilim Matbaası Tel : 18 33 79
Kızılay — ANKARA

Teknik Elemanlar : Dizgi İbrahim UZUN
Ömer EVCİ, — **Sayfa Düzeni :** Rasim KARATAŞ
Mücellit : Hasan BULDU

SER YAYINLARI : Necatibey Cad. 27/28
Yenişehir — ANKARA

Görev'niz yapımdır. Bunu başarmanın tek yolu ise çağdaş bilgin tümünü hazmetmek; sosyalizmi, kalıplaşmış ve ezberlenmiş formüller, kurallar, çözüm yolları, reçeteler, programlar durumundan çıkarıp önünüzdeki eyleme bir bütünlük kazandıracak yaşayan bir gerçek durumuna getirmek; sosyalizmi bütün pratik eyleminizin rehberi yapmaktır.

Pek çok güçlüklerle karşı karşıyayız. Ama biz büyük güçlüklerle uğraşmaya alışkınız. Düşmanlarımızın bize «taş gibi sert», «sağlam-çizgi siyasetli» temsilcileri gibi adlar vermeleri boşuna değildir. Ama biz —bir kerteye kadar— başka birşey daha öğrendik,- devrim için gerekli olan bir başka sanat: Esneklik; tarafsız koşulların değişmesi gerekli kıldığında, taktiklerde ani ve çabuk değişiklikler yapabilme, önceki yol —o anda— uygun düşmez ve olanaksız olursa, amacımıza ulaşmak için başka bir yol seçme yeteneği.

«LENİN»

8 LİRA